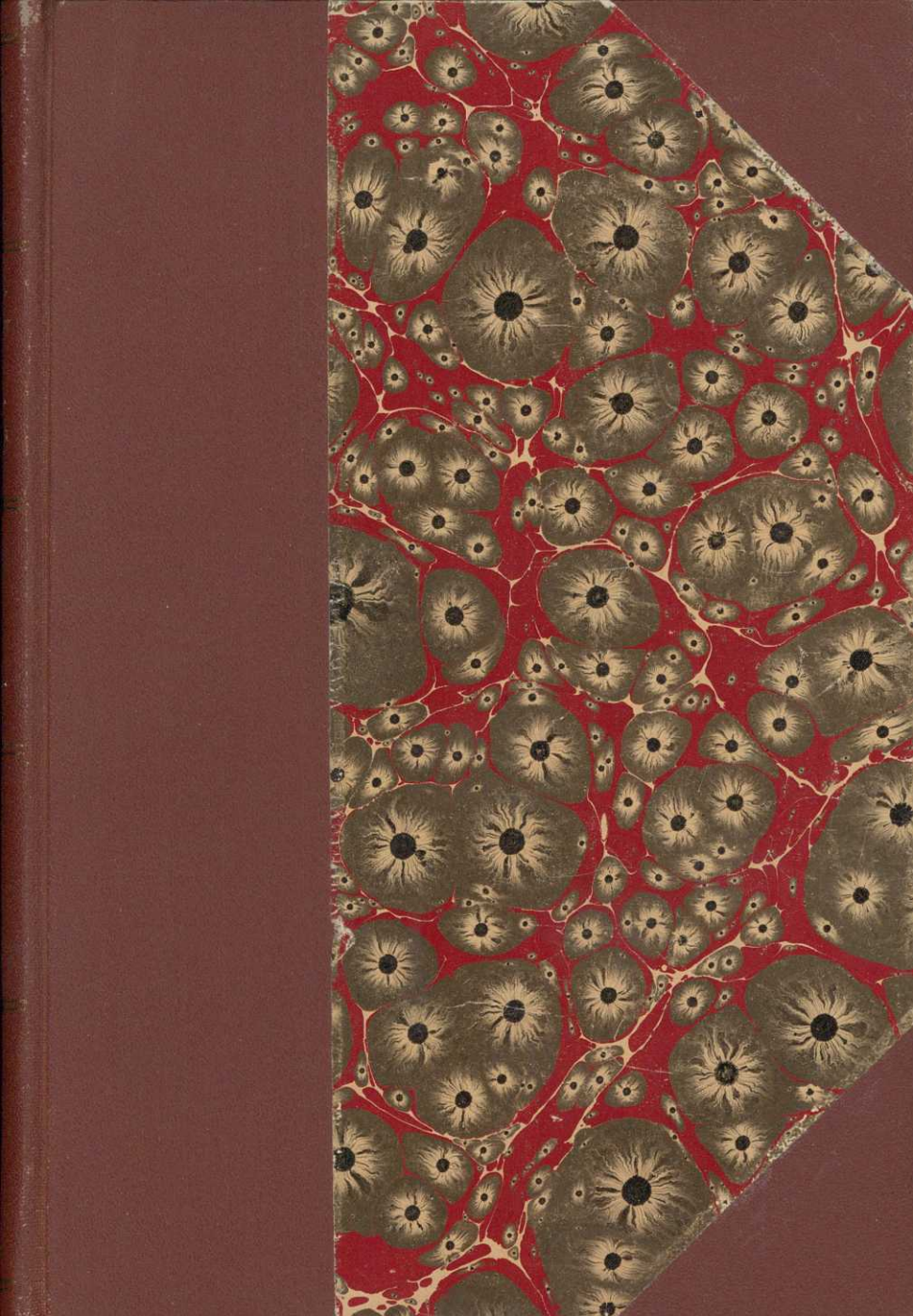

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

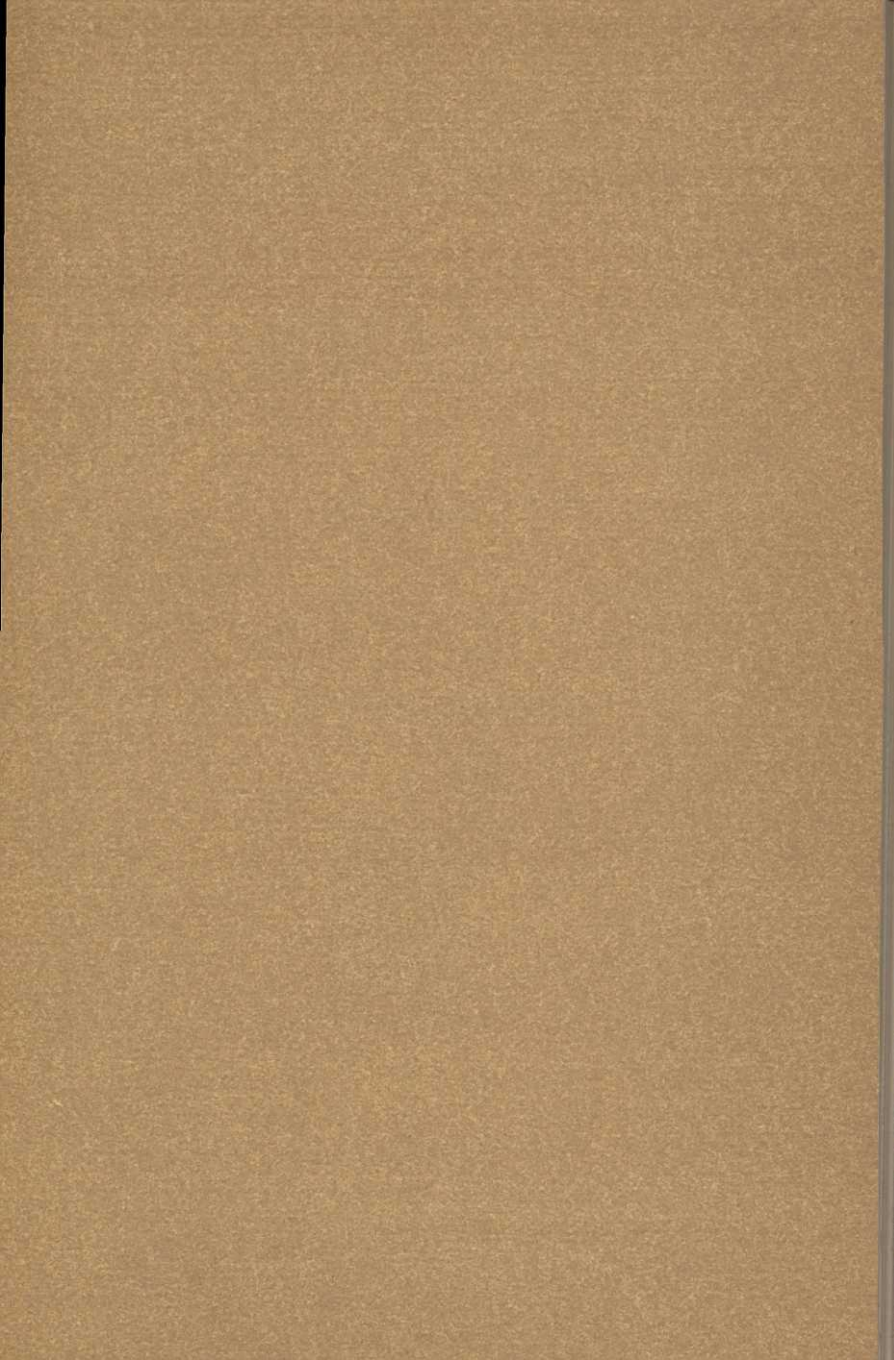

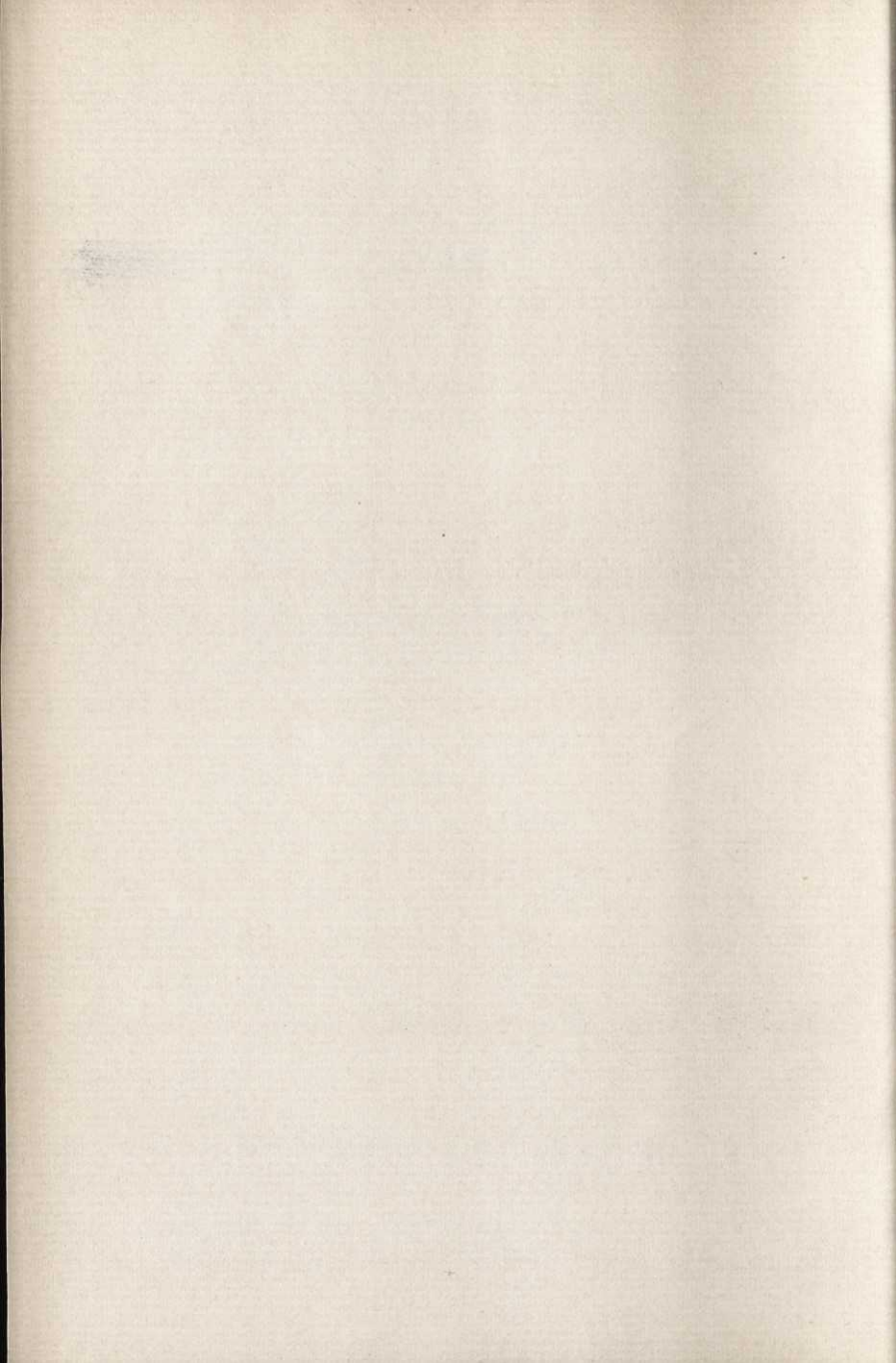
Lit.
So.

Snoilsky

örriga

S.

Grefvinnan och Grefve Carl Knövelsk
med beundran och värde
fr. Törf.

PÅ PRÄRIEN

ROMAN

AF

HILMA ANGERED-STRANDBERG

STOCKHOLM

C. & E. GERANDTS FÖRLAGS AKTIEBOLAG.

STOCKHOLM 1898
KÖERSNERS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG.

INLEDNING.

En vinterkväll i början af 80-talet var det, och på de ojämna prärievägarne arbetade vagnarne sig mödosamt fram genom fotstjock gyttja, hvadan hjulen sjönko ned än åt höger, än åt vänster. Åkar Smiths stora, täckta droska kom från Morton by och körde genom den lilla mörka lunden i utkanten — fram på prärien i riktning mot anhaltstationen strax bakom. Icke ett ljud hördes, icke en människa syntes till, då en stor svart hund plötsligt reste sig utanför dörren till väntrummet och gaf till ett doft skall, som genljöd ute på slätten. Månen öfvergöt spåret och det splittrerna trähuset med en skarp glans, mot hvilken appelskogen tog sig nästan svart ut.

— Hallå! ropade kusken och stannade — hvad är det på färde?

— Du är för tidigt ute, Jack, svarade inspektorn som syntes i dörren, tåget kommer inte på tjugu minuter.

— Här ser inte vidare afärslikt ut, menade Jack, hvilken hoppat ned och klappade hunden, som nosade på honom.

— Åh well — hvad kan man begära?

Inspektoren tog tillfället i akt att byta ord med en genuin amerikan. — Hvardagarna är det väl inte så galet, men söndagarna fick ju kyrkfolket sin vilja fram — de nekade bolaget att lägga spår här, om inte söndagstrafiken afskaffades. Det går inte två reela tåg på hela da'n.

Jack skrattade.

— Det var väl syndarne i Blue Point, de ville åt — eller deras ölbuteljer — i alla fall fiffigt gjordt, di ä utländingar di ena som di andra, och vi ä lika nöjda om att få Morton till en sommar-söndags-eftermiddags-suphåla.

Mörka skuggor rörde sig borta vid brynet och kommo långsamt fram — en och en eller flere i klunga — i månljuset, där de uppenbarade sig som starkt byggda ynglingar med händerna i öfverrocks-fickorna. Klumpiga, hemstickade ylledukar voro knutna om halsen och uppdragna öfver öronen. Ynglingarne gingo stilla ned mot stationen och fyllde snart perrongen, äldre män kommo till och det blef ett mummel af säfliga röster. Den lille fetlagde professor Gustafsson med sina vänliga, ljusblå ögon, sin runda filthatt och rocken knäppt under hakan, gick omkring och talade vid alla. En viss spänning visade sig på de flestes ansikten, då tåget hvisslade på afstånd, och lokomotivets eldgap

kom närmare och närmare i en milslång, snörrät linie . . .

När det stannade, retirerade skaran med ett ryck så långt den kunde komma mot stationshusets vägg. Ned från tågplattformen steg ett ungt par, lastadt med reseffekter. Damen såg sig omkring med en liten häpen, förlägen min, men Gustafsson fattade hennes mans båda armar och ruskade dem på ett hjärtligt sätt, i det han på sjungande småländska i litet talarton yttrade:

— Välkommen min käre professor, — välkommen min kära fru Hjelm, — det var ledsamt, att herrskapet skulle behöfva komma på en söndagsafton — men sådant får anses som nödfall. Här är den kära studentskaran — Pettersson säger några ord till professor Hjelm och hans hustru, som vi nu hoppas skola få det så godt bland oss . . . Hvar är Pet . . .

Den nämnde ställföreträdaren för den allvar samma flocken — en lång yngling med funder samma blickar bakom glasögonen — hade vid detta lag trädt ur ledet. Han höll fram sin hand, klädd i en bastant, brun tumvante — för hvem som ville fatta tag i densamma. Fru Hjelm strök genast sin lilla handske en gång längs insidan af den rakt utsträckta, alldeles styfva ullvanten, och dess ägare sade i eftertänksam, trovärdig ton på oklanderlig värmländska:

— I ä mycket *väll*komme, de ä I — och med Guds frid — vi kan inte uttrycke oss fint, men vi mener väl — det göra vi — vi mener väl.

Det var som en enda suck af lättnad dragit igenom skaran vid väggen, medan herr Hjelm gjorde sina korta bockningar och upprepade:

— Tackar så mycket, tackar — det var mycket vänligt.

— Ja, sade åter professor Gustafsson litet kort, med ett våldsamt bemödande att icke falla i tankspriddhet — nu — nu tänker jag att våra vänner — skulle gå till den väntande vagnen . . .

Man rörde sig allmänt framåt, och studenterna gjorde tafatta försök att tillbjuda sin hjälp vid sakernas bärande. Fru Hjelm smålog så naturligt mot dem, att de blefvo en god del djärfvare, och därpå slogs vagnsdörren igen, och den vingliga färden begynte.

Under det herrarne bytte ord om resan, som endast räckt ett par timmars tid från Chicago, satt Matilda Hjelm och såg ut med blandade känslor af intresse för det nya och förskräckelse för allt oberäkneligt, som kunde möta i en sådan här vildmark. Genom skogen bar det ut på byvägen, där små tvåvåningshus lågo på långa afstånd från hvarandra med äppelhagar och tomma lotter emellan. Alla voro de byggda i samma fantasilösa stil — aflånga hus med en veranda, stödd af fyra pelare och fönster åt alla sidor på öfre botten samt ett bislag på baksidan till skydd för hetta om sommaren och för köld om vintern. Späda, nyvuxna träd kantade vägarna — eller avenyerna — nedanför de smala brädtrottoarerna, och en träkyrka,

hvilken skildes från gatan genom ett staket med grind, samt ett par krydd- och slaktarbodar lågo i öfre ändan af byn, som var tätare bebyggd.

Här stannade vagnen. På förstugukvisten till ett hus af den vanliga sorten stodo ett par halfvuxna flickor och väntade, tills vagnsdörren slogs upp, då de genast försvunno. En präst med fredligt ansikte och en jämn skäggkrans från ena örat till det andra, kom ut och hälsade litet tungsint.

— Välkomna — välkomna, ja, broder Gustafsson har väl underrättat — jag är Törnkvist, professor Törnkvist — varen så goda och stigen in, det här är nog kanske inte som herrskapet äro vana vid, men vi ha gjort det så godt vi kunnat — det är mycket svårt att få hus i Morton.

Professor Törnkvist uttryckte sig lugnt och långsamt och icke med lätthet. Hans ögon hvilade forskande på det unga paret, medan han nu ledsagade dem upp för en mörk trappa, belagd med trasmattor, och öppnade dörren till ett lågt rum. En glödhet luft slog till mötes från en kamin, som fyllde upp en femtedel af kammaren.

— Här är varmt och godt, sade professorn med samma tungsinta min och ton, men dock med en anstrykning af förnöjelse. Var nu så goda och gör sig hemmastadda — garderoben här har mamma lite saker kvar i — men om man stiger upp på en stol och räcker sig fram, så äro de öfre hängarne lediga — — Var sedan så goda och kom och ät kvällsvard om en stund.

Så länge världens steg ännu ljödo i trappan, var det taktfullt tyst därinne.

Fru Hjelm stod midt på golvet och blott stirrade på de hvita väggarna. Det fanns icke mycket annat att se på. En säng, två rottingstolar och den kolossala, ytterst grant förnicklade kaminen med hornrutor var ungefär det hela. Hennes egen behagliga figur, iklädd modern resdräkt med hög turnyr och snäfva ärmor, en vid, schwungig hatt, som tronade käckt öfver en vårdad lugg, och gants de Suède ända upp till armbågen, tog sig så komisk ut, där hon stod, att hennes man brast ut i skratt.

— Erik — här dör jag! ropade hon dämpadt, — teatraliskt.

— Asch, *dör* — bröt han af alldeles samtidigt — det gör du visst inte — kom hit och titta på månen ett tag, är det inte stiligt med den här slätten utanför?

— Och ingen spegel! — Hon fortsatte för-
tviflad sin undersökning.

— Det ska vi köpa en för 10 cents, när vi fara in till Blue Point.

— Och se på handfatet — här spiller man ju ut vattnet, så litet är det — ingenstans att göra af tvål eller borstar . . . och hvar skall man *få* vatt-
net? Det blir väl min lott att gå och hämta själf
— — i brunnen kanske?

— Det händer nog precis du!

— Och här skall man sitta — i tio år — kanhända mer!

— Tacka du din milde Gud, om du det får bara.

De skrattade båda — alltsammans var så orimligt, så aflägsset.

— Jag begriper inte, att du inte kan ta det skojigt alltihop, Mattis — jag tycker det är ett riktigt äfventyr.

— Skojigt?! — Den mjuka munnen försökte se ond ut — trefligt skoj — nej men kaminen, Erik — hvad skola vi ta oss till, vi stekas ju, förstår du dig på den?

— Icke ett dugg, tänkte Erik, men gick likväl bort och öppnade och tillslöt på en slump alla de besynnerliga små luckorna med den påföljd, att kaminen brann ännu starkare.

— Den går nog snart ut, och då få vi så kallt som i Grönland, tröstade han, och så gingo de ned till kvällsvarden.

— Är inte fru Törnkvist frisk? — Fru Hjelm såg sig förvånad omkring vid bordet, där de båda flickorna sutto vid ena ändan orörliga och fientligt stumma, och professorn hostade stilla förläget, sedan han läst en lång bordsbön.

— M—n — joo — mamma kommer nog ned i morgon — var så god och förse sig! . . .

Förmiddagen därpå, sedan frukosten ätits under värdinnans fortsatta frånvaro, hade Matilda öppnat dörren ut till gången, medan hon försökte

ställa till litet hemtrefligt därinne. Då hon efter ett längre neddykande i kofferten reste upp hufvudet, stodo de båda flickorna i dörren och stirrade på henne.

— Kom — kom in — jag skall visa er något vackert.

Den ena såg på den andra, så öppnade en af dem plötsligen sin mun och sade med en djupt ogillande blick på Matilda:

— Min mamma reser till Kansas.

— Till Kansas? Gör hon det?

— Ja, mamma sa till pappa, att om herrn och frun ska vara här, så reser hon till Kansas.

— Åh — kära — det var ju bra ledsamt — var allt hvad Matilda kunde få fram i sin stora förvåning.

— Mamma tål inte herrskap. — Det kom mycket afgörande — som förklaring.

En liten stund härefter, då fru Hjelm skulle hämta upp dricksvatten, råkade hon midt i köksdörren på sin osynliga värdinna. Ingen möjlighet fans till räddning, de nästan stötte ihop med sina ansikten. Med en min, som väntade hon en hel del öfvertalningar, hvilka hon på förhand ville visa icke tjänade till någonting, steg fru professorskan bakom dörren. Hon såg rätt framför sig, som vore det en alldeles främmande och likgiltig sak, att hennes gäst passerade igenom. Men fru Hjelm satte lika skyndsamt bort karaffinen och

tog den lilla kvinnan i axlarna trots hennes vändningar och slingringar och häpna:

— Nä—nä—ej — var så god och — jag visste inte alls att . . .

— Hör nu snälla fru Törnkvist — det här är bra ledsamt för mig — jag vet verkligen inte, hvad jag gjort för att . . .

— Åh visst inte, visst inte, — kom det skyggt under fåfänga slingringar för att komma undan.

— Hvarför kunna vi inte bli goda vänner? — jag är den snällaste människa i världen, fru . . .

— Ja, det kommer aldrig i fråga, — stönade den pinade kvinnan.

— Är det besväret med maten då, som — —?

— *Maten!* — Åh den frågar jag väl aldrig efter — herrskapet äter ju rakt ingenting, — protesterades förskräckt, medan ögonen för första gången lyftes från golfvet upp till fru Hjelm's halsrosett.

— Ja men — hvad *är* det då?

— Åh — frun vet väl — vi ä inte herrskapsfödda, vi förstår oss inte på hur . . .

— Här i *Amerika!* Hvem talar här om sådant!

— Åh det blir ändå alltid detsamma, menade fru Törnkvist i en ton af djup öfvertygelse, som nästan liknade en suck.

— Fru Törnkvists man är ju professor för resten.

— Ja se, pappa kan nu vara med hvar som hälst, det kommer aldrig annat i fråga — kom det ifrigt

— Nu tala vi inte *ett ord* mer om den här saken, afgjorde fru Hjelm, hjärtans trött på hela historien, och drog den motsträfviga kvinnan med sig in . . .

Det blef afbrott på afbrott i hennes upphängning af de nysydda, stiliga klädningarna. Just som hon skyndade sig för att få en stund ledig till läsning, knackades på dörren.

Ett långt fruntimmer med en gammal sjal kastad öfver hufvud och öfverkropp stack in hufvudet utan att vänta på inbjudning. Då Matilda närmade sig, steg hon på och sade med rask stämma i bestämd, kort ton:

— God dag, god dag — how do you do? Jag är misses Gustafsson — nej tack — jag ska inte sitta ner — och jag kom för att höra, om ni ville äta middag hos oss i dag, precis på slaget tolf.

Det var ungefär som de mötts sist i går!

Sjalen hade glidit ned och visade en lång, skinntorr hals och ett så besynnerligt fult ansikte, att det verkade rent af förtrollande.

— Pappa ville, att vi skulle fira de nykomna med några vänner, men någon grannlåt ha vi inte — och ingen vill vi heller ha, för det här är ett kristligt samhälle, — och här äro vi alla lika. Precis lika allihop — kom det eftertryckligt — och — ja, jag talar alltid uppriktigt, det är lika godt att säga ifrån i början som sedan — det, som *har varit*, ser misses Hjelm, det är gånget, det tala vi aldrig om, — men är det så, att professorn och

misses vill äta middag hos oss, så äro de välkomna . . .

Hennes ton var så uppriktigt afgörande, och hennes långa, litet framåtlutande figur verkade så beskyddande, att Matilda blef försagd som en skolflicka och sade rätt och slätt: tack.

— På slaget tolf, — vände professorskan sig om i dörren.

Matilda stod kvar och såg efter henne. Om hon, fru Hjelm, rest från Stockholm till Upsala, kunde man icke gjort mindre affär af hennes ankomst. Tusen, tusen mil — i en annan världsdel! Och hemma voro de så glada, att hon kommit bland landsmän! . . .

Litet senare sade herr Hjelm:

— Sätt nu på dig det tarfligaste du har i kofferten — nu är du professorsfru på Gustavi skola, förstår du.

— Är jag bra så här? . . . Är du tokig, Erik? — brast hans hustru ut förargad i samma andedrag, då hon såg, med hvilken min af komisk tveksamhet han betraktade hennes präktiga figur, iklädd en slät, svart sidenklädning, som satt utmärkt, en kedja med stor medaljong, slutande sig kring ett luftigt halsrysch och nya gants de Suède. — Den här gamla otäcka klädningen, jag kan ju inte få slut på den en gång . . . Nej — jag *har* ingenting annat, och inte bryr jag mig håller om att krusa så förskräckligt . . . Se så — nu — gå — vi.

I det långa förmaket voro samhällets ledande personligheter samlade. Rummet var stort och lågt, med många fönster, och stelt möbleradt. På en fyrkantig matta stod ett litet bord, där Dorés bibel låg i beräknadt sned ställning med ett bokmärke af hvitt siden utstickande två tum. Öfver gungstolen hängde gula långsjalar knutna i rosett, utbredda och fästa med knappnålar; på väggarne funnos oljetryck i breda oxiderade ramar — allt bibliska ämnen, — öfver en liten orgel i hörnet blickade professor Gustafsson ned, ritad i svartkrita på tryckt fotografiförstoring, — och i en buk-tig linie sutto på stolar och soffor fruarna, alla vid första påseende hvarandra lika. Det var samma släta, svarta ylleklädningar utan tillstymmelse till förhöjning bak, långa koftlif utan garnering, kring halsen en linongbit, hopfäst med en liten nål och det benade håret i en knut öfver nackgropen. Ansiktena voro för det mesta korta och breda, något utstående vid kindknotorna, och de bara händerna hvilade korslagda i skötet. Iklädda tunga kängor hängde barnen vid deras knän; småflickorna buro långa klädningar och hårdt flätadt, tillsmetadt hår. Några ungdomar med svullna röda händer stodo i en krok, och herrarne bildade en stillsam grupp.

Det blef tyst som i en kyrka, när professor Gustafsson, hvilken mött sina gäster ute på förstubron, trädde in med Hjelms.

— Jah, han vände sig litet trögt och besväradt

inåt rummet, hvarvid fruarna till hälften reste sig från stolarna och vred o händerna en smula nervöst öfver hvarandra eller snurrade tummarna, — här ha vi vår käre professor — jo-o broder, ute i detta land äro vi alla professorer — och hans kära *hu*-stru. Vi bedja nu vännerna vara välkomna till denna kristliga inrättning, och den — hm — den världslighet, som kan finnas, och som är så naturlig — den tänker jag inte längre skall trifvas i den, jag må så säga, luft, som omger detta samhälle — det blir nog så bra — och nu kanske mamma vill . .

— Jaha, svarade genast fru Gustafsson med bestämd röst, i det hon fattade fru Hjelm i kjolen och drog henne med sig öfver golfvet.

— Det här ä misses Pettersson, — det ä det — misses Pettersson och hennes tre barn, och det här ä misses Andersson, professor Andersson därborta, hans *hu*-stru, och det här ä miss Swensén, hon hjälper misses Andersson i hennes hus — och miss Löfgren, hon ä misses Lundgrens hjälp. — Har Stina hälsat på mostrarna? — vände hon sig strängt och afbrytande, utan att släppa sitt tag i Matildas kjol, till husets dotter, som sög på en bit karamell nere vid dörren, — kom och gör det genast! — Jaha — och här ha vi . . .

Så fortgick det grundligt och stadigt hela raden utefter, och alla stego upp och räckte fram handen med allvarsamma, litet förkonstlade miner och sade:

— Tack för första gången.

Plats bereddades högtidligt åt fru Hjelm i en soffa, och tystnaden fortfor. Ingen ansåg sig behöfva låtsa ett samtal, då man ändå var upptagen af att studera fru Hjelm's hela person, hennes klädning, medaljong, halsrysch och — handskar. Handskar! Det var det oerhördaste. Matilda försökte förläget att tala vid sin granne, men fick blott: Oh yes — eller: Oh no — till svar. Slutligen efter en liten paus och åtskilliga nervösa vändningar yttrade frun rodnande:

— Hur trifs misses i Amerikat?

— Nu blir det en stor fråga, hvad vi skola kalla denna unga vän för, sade professorn, som vänligt närmade sig — skola vi säga fru eller misses?

Rörelse förspordes i den långa, buktande raden. Man såg på hvarandra, gömde hufvudet bakom hvarandras axlar, hviskade små hemliga ord och lade handen öfver munnen för att skyla det harmlösa fnittret.

Det var en stor skillnad mellan dessa båda titlar. Skulle man verkligen säga *fru* till denna unga kvinna, äfven om hon *var* af herrskap?

Ingen ville gifva något svar, tills fru Gustafsons afgörande röst ljöd från matsalsdörren:

— Ja, andra få göra precis som de vilja, men *jag* kommer då aldrig att säga annat än misses, det hör till mina principer... vill ni nu komma ut och äta... Här — misses Hjelm kan sitta

bredvid pappa, efter det är första gången — och så hennes man på andra sidan om henne.

Man tog mycket långsamt plats, man och hustru vid hvarandras sida och tjänsteflickorna bredvid sina matmödrar.

— Om pappa har några ord att säga nu — så.

Efter en mycket lång bordsbön grep man sig med en viss brädskä an med de halft kallnade köttbullarna.

Det var ett särdeles stilla bordssällskap. Maten var svensk och utmärkt lagad och bordet lastadt med silfverpjeser, som icke nyttjades till någonting. Man drack blott vatten, åt stadigt och lät sig serveras. Ett och annat halfhögt smickrande ord om rätterna yttrades till fru Gustafsson, hvilken hela tiden passade upp, något som alla syntes finna naturligt.

Men nu hade professorn dock något att säga.

Han harklade sig litet och såg ned på bordsduken.

— Hm — i långsam, eftertänksam ton: Käre vänner och medkristna — detta är ett mycket kärt, ett mycket lyckligt tillfälle, då vi få hälsa vår broder, — herr f. d. kollegan i naturvetenskap vid Norrköpings läroverk, professor Erik Hjelm — välkommen — samt hans kära *hu*-stru. Alla veta vi — hm — det är oss alla bekant, att detta Gustavi prästseminarium och skolläroverk varit ämnadt till Herrens ära — till att uppfostra och i kunskapen om Herren förkofra de unga vänner, hvilka känt

sig kallade a-att predika ordet bland våra landsmän i detta nya — och stora fädernesland — eller det land, — där vi nu äro — ville jag säga. Därför har det hufvudsakligen varit med *bibeln* — om jag må så säga — vetenskap, med den största — och viktigaste — af alla vetenskaper — och källan till all sann kunskap, som läroverket sysselsatt sig. Men vi veta, att äfven världslig kunskap är en god sak — och en nyttig sak — och en tillåten sak, när den sker med gudsfruktan, och när den inhämtas inom de gränser, som Herren satt för vårt förstånd. Ty förståndet är en skön gåfva, när det brukas till Herrens ära och icke förlitar sig på sitt eget förmörkade väsen, därutur ingen sann vishet står att hämta.

— — — Men nu ville jag säga våra kära unga vänner, att detta är ett kristligt samhälle, och att flärd och fåfånga här icke funnit någon plats — — — Om det är någon af oss, som har mer än han behöfver af detta jordiska goda, så ger han det så gerna till kyrkan och missionen — guld och glitter hafva vi inte bruk för, — men i Herrens vingård vilja vi alltid tjäna. Våra unga vänner skola nog snart blifva oss följaktiga på trons väg och med fröjd låta det lilla — det lilla — som kanske ännu låder vid af världslig fåfånglighet — far . . .

— Broder Gustafsson! — det kom så hastigt, att professorn fick svälja sista stafvelsen. En liten rödkindad herre, som oroligt rört sig på stolen

och nu rakt icke kunde hålla ut längre, lade sin hand på Gustafssons öfver bordet och sade, när han nu såg sig ha ordet, i sjungande, släpig ton:

— Förlåt broder, att jag afbryter dig, men jag ville bara berätta en sak, som kunde uppbygga de närvarande. Jag hade en knapp af guld, som skänkte mig mycken världslig förnöjelse, men så tänkte jag: Johansson, den ska du offra för Herrens sak. Och så sålde jag den i staden en dag och gaf penningarna till yttre missionen, och jag har alltsedan varit så löckelig. — Hallelujah!

Detta väckte intet uppseende bland de närvarande, och Gustafsson tillade blott: Det är så, ja — —, då fru Hjelm brådslande och skyggt höjde sin röst, trots mannens förtviflade ryckningar och trampningar under bordet. Hon hade med stigande harm känt allas blickar krypa upp och ned för hennes person och i synnerhet stanna vid halskedjan. Hon skalf litet på handen, när hon vädjade till bordets silfverprydnader:

— Jag visste inte, att det var bara *guld*, jag trodde, att bibeln också menade silfver . . .

— Åhnej — fru Gustafsson befans genast vuxen omständigheterna — vi få inte vara några trälar under bokstafven, kom ihåg hvad Jesus sade om kvinnan med den kosteliga smörjelsen — rika gåfvor *behöfva* inte alltid vara syndiga — det här är alltsammans presenter af församlingsborna och studenterna.

— Och det här — fru Hjelm kände sig ännu modigare — det här är också gåfvor af vänner, jag går inte och köper juveler själf, och så länge min man och jag inte sakna bröd — så — så behåller jag dem.

Fru Gustafsson sade icke ett ord — det var icke meningen att gråla. Hon hade sagt sitt, och andra fingo säga sitt. Men ofrid ville professorn visst inte hafva, han lade sin hand faderligt på fru Hjelm's axel, då de nu gingo in i förmaket.

Medan kaffet dracks, blef det mer frihet, och tungorna löstes. Matilda började med ett visst intresse se sig om bland de närvarande och plocka ut individer. Hjelm kom fram till henne följd af en skinande, litet skallig herre i flottig sidenväst och svarta byxor, mycket nötta på knäna.

— Professor Ivarsson — historia, presenterade han, och den tjocke mannen grep hennes hand med ett ansikte, som strålade, och började utgjuta en öfversvallande förtjusning öfver ett få ett bildadt fruntimmer — ett riktigt bildadt och fint fruntimmer — till skolan.

— Och därför så — skulle vi inte — för det är ovanligt att träffa på så där bildade fruntimmer, ska jag säga lilla rara fru Hjelm — skulle vi inte — lägga bort titlarna?

Hjelm skrattade så högt, han tordes, och Matilda såg alldeles hjälplös ut. Hon afskydde duskap med herrar — och den här! Var hon verkligen tvungen?

— I bildningens namn — kör till! ropade Erik dämpadt muntert. Trion afbröts af ett fruntimmer, som Matilda just observerat.

Hon var icke klädd efter det allmänna mönstret, plaggen hängde litet löst på henne, men detta värkade icke obehagligt. Ansiktet var rörligt och intelligent, pannan väl hög, håret stod ostyrigt ut åt alla kanter. Ögonen voro stundom barnsligt öppna men sågo, då hon icke talade, matta ut, och färgen på kinderna skiftade ofta. Hon var en ännu ung kvinna.

— Jag vet icke, om fru Hjelm lade märke till mitt namn, jag är fru Linde — det är ett stort nöje för mig, att vi fått fru Hjelm hit.

— För mig också, det är då säkert, strålade Matilda upp, — orden kommo, som de föllo sig. — Bor herrskapet här?

— Inte här — men i Blue Point, en stad strax bredvid — tvärt öfver prärien — men det går så ofta tåg . . .

Hon såg sig härvid skyggt om och hade ofrivilligt sänkt rösten. Matilda fick ett hastigt intryck af, att denna kvinna icke tillhörde omgifningen, och hon lade sin hand på hennes i ungdomlig, litet trotsig sympati.

Nu kom fru Gustafsson med långa steg och den magra öfverkroppen smått lutande och som alltid öfvervældigande.

— Misses Hjelm skall väl vara med nu om vårt symöte i morgon, där går det an att få se för-

samlingen — det här är bara lärarstaten det, se — ja-a vi gå dit också, försäkrade hon tröstande, — det är klockan 3 — på slaget 3 — och så bjuds alltid på kaffe med småbröd.

Innan de skildes åt, sade värdinnan ånyo:

— Om pappa har några ord att säga så — hvarvid alla föllo på knä vid sina stolar, och Gustafsson bad.

Dagen därpå utkämpades en liten strid på kammaren, — men klockan 3 stod Matilda med syväska på armen och gråten i halsen utanför ett envåningshus. Fru Gustafsson var därinne och hon presenterade — kanske en smula flyktigare än i går. På bänkar och stolar sutto en mängd kvinnor, alla klädda i släta kjolar och koftor, många med härjade ansikten och grofva händer. Från ett annat rum hördes ifrigt prat och slammer med koppar. En ung skägglös präst stod vid ett bord i midten och bockade sig afmätt. Så snart Matilda funnit första bästa plats bredvid en mycket tjock fru utan snörlif och hvars panna sken af svett och hårolja, öppnades mötet med bön, — och därpå satte sig pastorn ned och läste för de arbetande damerna en religiös berättelse, som intresserade Matilda. När den var slut, kände hon riktig lust att yttra sig om vissa saker däruti, men hon såg, att detta alls icke var meningen, ingen tycktes tänka på historien vidare — den var läst, och det var det hela. Omedelbart vidtog småprat, och

kaffet kom in med färskt bröd — troget följdt af upplarnade blickar . . .

— Det var e vacker en, ho fått — den kan ho gärna säja ho köpt i Göttebörg . . .

Matilda blickade förvånad från sin kopp till grannens tjocka, välvilliga ansikte, som strålande af varmt kaffe och intresse, lutade sig tätt intill hennes. Ögonen blinkade menande uppåt den nykomnas lilla fruhatt . . .

— Ho ska säja, att ho köpt den i Göttebörg, så blir det rarare — det sades hviskande och med små välmenande knuffningar.

— Jag förstår icke alls, hvad . . .

— Förstår ho inte? — ja menar, att om ho säger, ho köpt hatta i Göttebörg, så ä det alltid likre, än om ho köpt'a i Njujork — för de' har ho väll annars gjort?

— Hatten? nej den är hemifrån, jag köpte den i Stockholm — på samma ställe, där jag köpt i flere år.

— I Stockholm! Bevare oss — har ho haft hatt i Sverjet me'? De ä väl bara nå't, hon säger? Har ho väckelit haft hatt därhemma i Sverjet?

Ändtligen klarnade det för Matilda. Gråten hade länge svalts ned med hvar klunk kaffe, men nu gick det icke, fast hon var så ond på sig själf, så — för det här var då väl bara att skratta åt, tills taket gungade, skulle Erik sagt. Men det kunde icke hjälpas, nerverna voro öfvermäktiga — husch, ett så häftigt, lidelsefullt snyftande det blef,

vildt, oresonligt som ett barns. I rummet inträdde en stor tystnad. Pastorn i sin tvekan rodnade ända upp till hårfästet, han öppnade munnen, tog ett steg fram — men vände tafatt om och strök handen genom luggen. Hvilka olika uttryck på dessa lugna, grofva ansikten — hvilka motstridande tankar, som flögo genom den kvafva luften! Tystnaden talade. Där fanns välvilja och godt förstånd, där höjdes trotsiga nackar och lyste mörka miner, där jäste gammalt och sjöd öfver i det nyas ljus och frid. Hur vildt mången klängde sig fast vid det som var och misstänksamt blickade mot det, som varit. Men äfven stillhet och enfald, medlidande och uppfattning rådde . . .

Innan något hunnit vidtagas, reste sig en groflemmad kvinna med skinande hår och hederligt ansikte och talade starkt, markerande orden med den knutna handen:

— Misses — misses lilla — nu ska ja' säja'na, att ho vet inte, hur godt ho har fått'et, för i de' här lanne så, om gubben hennes dödde, så vet ho, hvad som då skedde henne? Jo, då så geck hele denne fruntimmersföreninga ut — och di gick från hus och te hus, tess att di fick nog te första paymenta, di kallar't — de' menar di te första inbetalninga — på ett lite hus ut på präria — och te e ko med, och där så kunde ho sitta så länge ho lefde, ensamma människan, som ho ä — och ha de' så godt ho ville, för vask ä de godt om å få, och ko'a ger go'e inkomster, — och ä det så ho

får barn, så kan di komma å hjälpa te hvar som hälst i husena, å det frågar ja'na — hvar kunne ho fått de' i de' gamla lanne? Där hadde ho varit rent olöckli. Så ho ska ha go' tröst, misses.

Nu följde en och annan välment anmärkning om, att den här misses var herrskap, riktigt herrskap, så det kunde inte vara så godt — men det blef nog till en vana.

En af fruarna, som tillhörde skolstaten, följde Matilda hem längs de smala brädgångarna. Hon var mycket vänlig och försökte synbarligen att hitta på något, som kunde vara roligt att höra för den stackars nykomna frun.

— Fru Gustafsson är ett bättre fruntimmer, vet misses — ja då — men hon vill aldrig det ska låtsas om, ja hon har haft sitt, må misses Hjelm tro.

Matildas läppar darrade, och hon gick och bet i dem hela tiden.

Hon kom ensam upp på rummet utan att höras af herrarne, som pratade i matsalen, och satte sig vid fönstret. Präriens vida, hvitfläckiga yta sträckte sig tyst och öde — här och där sken ett gult, blekt ljus från enstaka gårdar, och hundskall ljud. Från byn fortsattes brädgångarna, som slingrade sig öfver slätten, och figurer med yllehalsdukar uppdragna öfver öronen gingo säfligt i riktning mot den tunga massiva massan, som reste sig mörk därute — Gustavi prästseminarium,

Hjelm kom in och tog hennes bedröfvade ansikte mellan sina händer, han såg på henne med friska ögon.

— Nu skall jag hålla en liten predikan för dig. Ser du: nu *äro* vi här — det här är vår plats och vårt bröd, ser du, och det är särdeles svårt att få något annat, så mycket har jag sett. — Du gifte dig med mig, fast jag var fattig som en skåprätta — ja ja — jag menar, att nu ska vi vara förståndiga . . .

Han släppte henne, sträckte upp armarna och gjorde ett par duktiga gymnastikrörelser.

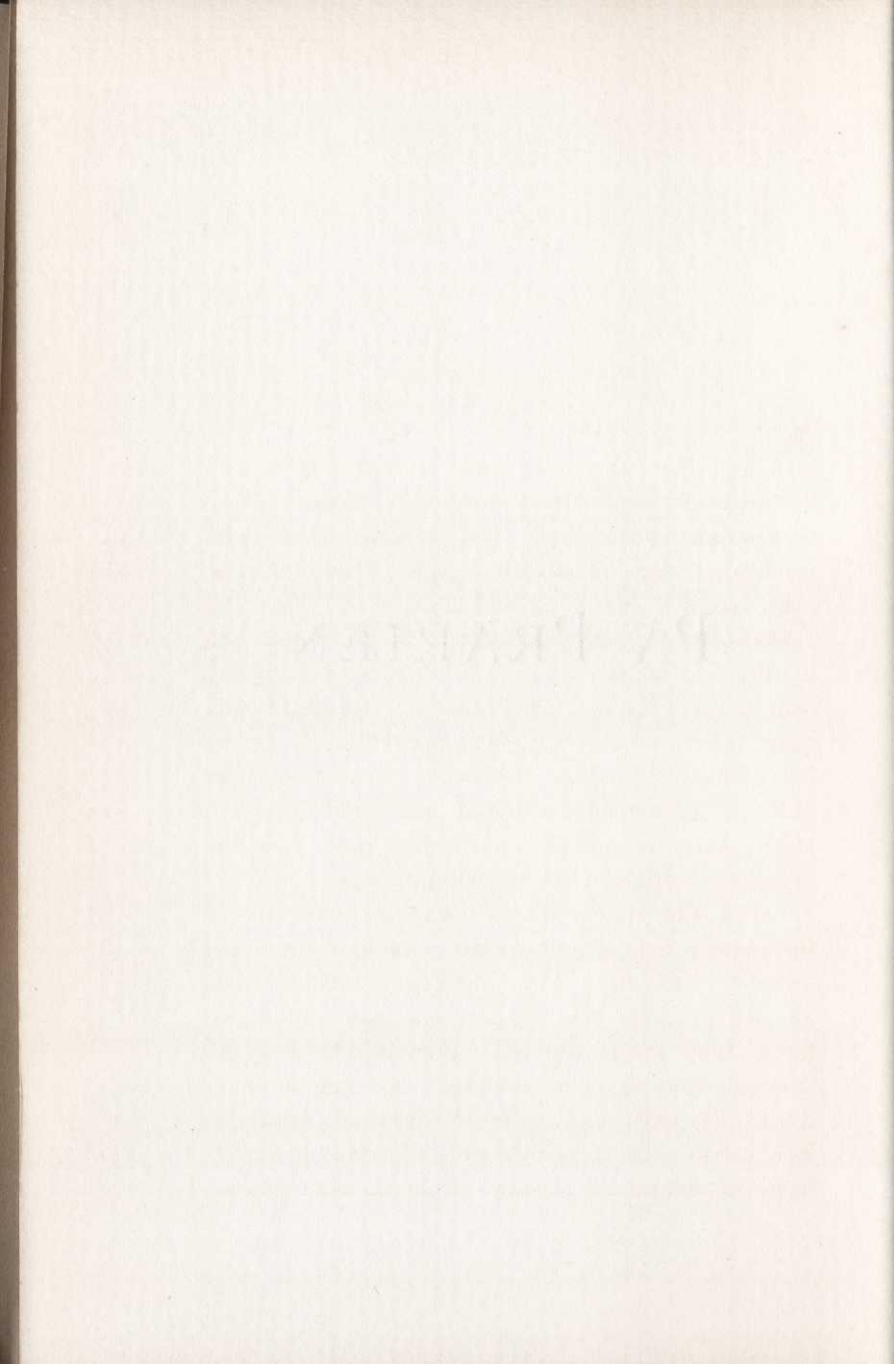
— Asch! unga människor — det är en ny värld, och så få vi se, hvad vi kan få ut af den — sa' jag, ja! Skratta nu lite . . .! Mattis, vi ha ju hvarandra! —

— Ja — och med den enda trösten började också Matilda Hjelm sitt lif i nya världen.

PÅ PRÄRIEN

FÖRSTA KAPITLET.

Några år hade gått, sedan Matilda Hjelm och hennes häcklade tournyr gjorde sitt inträde i Mortonfruarnas slutna krets. Då började på de goda professorskorna uppenbara sig en bestämd förhöjning baktill. Samtidigt fick man i fru Anastasia Gustafssons förmak skåda det första paret röda och bjärtblå plyschgardiner — af alldeles samma slag som numera lyste i dörröppningen till den vanligaste arbetarparlor. Och icke nog härmed. Öfverallt i Morton breddes storrosiga yllemattor öfver golfven, himmelsblå bokband med guldsnitt kantlades som mosaikbitar på bordet och rundtom detsamma ordnades granna emmastolar.

Det blir nog evigt en gåta hur denna kärlek för banala och aflagda moder smugit sig in i det kristliga samhället. Fru Gustafsson brukade säga, att det alls icke vore syndigt om man följde med tiden, blott måtta iakttogs. Men bokstafligen tillämpadt iöreföll detta dunkelt. Ty någon måtta hvad färg och stoff angår var svår att uppdaga. Den raffinerade, läckert grå ton, i hvilken de världsliga vid denna tid älskade att pryda sina gemak,

ansågs opassande för Guds folk. Höga, klara färger, som brukats för några år sedan, förklarades däremot för blygsamma och lämpliga. Damerna, som förut lagt sitt hår i en knut i nacken, buro det nu högt på hjässan. Och därför när den stackars fru Hjelm en dag kom med sitt hängande i en pung i nackgropen — likt de målade dockorna i Chicagos fönster — var det ett sorgligt tecken på, hur ringa inflytande hon rönt af alla dessa års samvaro med sanna kristna. Till och med för luggen, detta satans älsklingspåfund, blundades, sedan den icke egentligen brukades. En utmärkt ung dame, som redigerade ett skandinaviskt luterskt kvinnoorgan, hade för några år sedan skrivit en skakande artikel med titeln:

»Kan den, som bär lugg, vara ett Guds barn?»

Svar (med fetstil): *Nej!*

ty etc. . . .

Nu efter dessa år, hvarunder orden hunnit glömmas, omtryckte hon uppsatsen, lämpligt förändrad under rubriken:

»Kan den, som bär uppstruket helt krusadt hår, med lockar framdragna nedom tinningarna, vara ett Guds barn?»

Svar (med fetstil): *Nej!*

ty etc. . . .

Och naturligtvis borde man icke fästa sig vid den något grymma titeln. Utredningen var ju så behjärtansvärd, så förkrossande sann.

Också inom männens värld ägde sent omsider

förvandlingar rum. De forna ullvantarna och hemstickade yllehalsdukarna försvunno spårlöst och lämnade plats för styfva filthattar och oknäppta handskar. Med den gamla, enfaldiga förnöjsamheten började äfven blifva klent beställt. Länges försökte man kufva sitt tilltagande missnöje med prästseminariets dystra klosterlikhet, ty i denna känsla spelade nog mänsklig fåfänga in till stor del. Men Herren har ofta stort fördrag med våra skröpligheter. Och så behagade det Honom att i denna sak på ett rent af strålände sätt uppenbara sin vilja. En svenskfödd krögare afled fridfullt efter att på dödsbädden hafva vändt sitt hjärta till Gud och ändrat sitt testamente till förmån för den »kära kristliga anstalt, som fostrade arbetare i Herrens vingård». Klarare tecken kunde man ju icke begära. Och nu kullstörtade med stort brak massan af mörk granit, och hungriga svenska arkitekter flockade sig om rofvet. Snart reste sig en tidsenlig och nästan häpnadsväckande världslig skolbyggnad med joniska pelare och uppvärmda hallar. Och en höstdag invigdes det af professor Gustafsson under bäfvan och mycken bön och blid förmaning till lärare och lärjungar att draga in i det nya huset med gamla sinnen och gammal tro. Ty denna eftergift för tidens kraf kunde möjligen medföra farliga *inre* eftergifter.

I den luftmättade aulan, där gyllene sol strömmade in, sutto dock flere, som protesterade mot den lille hvithåriga gubbens milda, sublima ord.

Måste icke denna protest tillskrifvas den världsliga skola, hvilken småningom införlivats med prästseminariet? Hur hade alls om alls denna skola uppstått? Det är svårt att säga. Kanske dref ärelystnad de gode männen att bilda en anstalt, jämngod med dem, som funnos därhemma. För dessa landsflyktige, hvilka genom vått och torrt tillkämpat sig en trygg ställning, utgjorde hemlandets solida bildning på klassicismens fasta grundval ett ideal. Hur ofarligt var icke latinet! Man kunde njuta af denna afdöda hedendom utan tanke på störande inflytanden. Men de modärna kunskapsgrenarna — det var något helt annat. Hur många böner, hur många rådslag, hur många natters kamp hade ej föregått beslutet att insläppa t. ex. naturvetenskap och filosofi!

Och då man slutligen skref hem efter lärare, skedde det under så många förbehåll, att ingen filosofiens representant i världen kunnat antaga befattningen.

Men åter utsedde Gud offret.

En dag kom vandrande öfver den stora slätten en kraftig man, klädd midt emellan herreman och vagabond och med en nattsäck i handen. Han steg muntert trallande in på pastorsexpeditionen, slog igen dörren efter sig så grundligt, att huset skakade, upphörde med sitt gnolande och sade i en ton så högröstad, att orden liksom återstudsade från det lilla rummets väggar.

— How d'ye do, sir?

Litet häpen blickade Gustafsson upp öfver glasögonen och svarade godmodigt:

— Good morning, sir — how do *you* do?

Men främlingen fortsatte på lugn, ofördärfvad skånska:

— Skulle herrarne ha något jobb för en staccars vandrare — en organistplats t. ex.?

Gustafsson sköt stolen ut i rak vinkel från bordet, satte glasögonen till rätta och betraktade mildt pröfvande den rättframne mannen. En sådan axelbred jätte han var — och med ett skägg som stod likt en sol om ansiktet. Ett par grå, lysande ögon voro något inbäddade i fett, så att de sågo små ut, och nyttert glimmade de bakom pince-nezen. Mannen föreföll som en, den där behöfver stor plats och icke har ro på ett ställe, och professorn var icke van vid sådant folk.

— Herrn är skåning — sade han stillsamt, — vi äro så godt som från samma trakt då, och så är herrn organist?

— Nej det vill jag inte påstå, skrattade främlingen, som tagit af pince-nezen och ogeneradt gned den klar med rockskörtet — men har man en smula hum om saken, lär det väl inte vara konstigare än annat. Hvad jag egentligen är, vore svårt att säga — senast satte jag upp »Kuriren», men den dog i förra veckan — yankeevänlig, förstår ni.

— Ungt hett blod — sade professorn öfverseende. Han hade fattat tycke för den unge mannen.

— Ja, hvad skola vi hitta på, min käre vän . . . han strök i faderligt bekymmer sin haka. — Orgeln sköter litet hvar af oss här . . . Är man vunnen för Gud?

— Det törs jag inte svära på, fast nog var far min präst.

— Hm — hm — namnet?

— Viktor Pryhl.

Gustafssons ansikte ljusnade.

— Väl aldrig son till Teodor Pryhl i Hamra? Den käre mannen . . . och systerson till domprost Alm . . . skulle det vara möjligt?

— Stämmer på en prick, sade främlingen, som redan tagit upp nattsäcken.

— Sitt ner, sitt ner. — Det kom något ifrigt, aktningsfullt i professors sätt. — Då få vi icke skiljas så snart.

En stund därefter hade rollerna förbytts. Nu var det Gustafsson, som bönföll f. d. redaktören att åtaga sig den svårtillsatta lärarplatsen i filosofi. Att börja med protesterade Viktor Pryhl af alla krafter. Han hade aldrig drömt om att undervisa i ett ämne, där han var så föga hemmastadd. Men Gustafsson menade, att beträffande detta hängde saken mer på hvad man *icke* meddelade de unga hjärnorna än på direkta kunskaper. Och han kände sig viss om, att en anförvandt till så starke Guds-män äfven måste vara ett barn af många böner, och att det vore tryggare att anförtro en så farlig

uppgift till sonen af en from fader än till någon med idel världsliga traditioner.

— Well — let go — ljöd slutligen svaret, och de små, grå ögonen tindrade lustigt — its bosh anyhow. Mannen skrattade en smula bullrande. — Men amerikan är jag — med hull och hår. Det prutar jag inte på.

— Gör ingenting, svarade Gustafsson hjärtans nöjd, — det är till och med rätt, när man är medborgare, man kan ju hysa lika vänliga känslor för sitt land för det.

Och så var saken klar.

Denne Pryhl slöt snart vänskapsband med naturvetenskapernas man, Erik Hjelm. De voro liksom af ett annat släkte än de öfriga, dessa båda, och de utgjorde Gustafssons hemliga stolthet. Hjelm var en ljushufvad, hurtig karl, som älskade sitt fack utan öfverdrift. Redan första dagen hade professorn sagt till honom:

— Bäste bror, sköt ditt ämne precis som du vill, men tag det ytterst enkelt — och ett förbehålla vi oss: utså aldrig något tvifvel i de ungas själar om skapelsehistoriens bokstafliga . . . bror förstår: bokstafliga sanning.

Det hade Hjelm alls icke misstyckt. Han hyste ingen tanke på att inkasta brandfacklor i de ungas själar, sade han.

Och Gustafsson prisade Gud, som beställt allt så väl och fördubblade sin faderliga nitälskan och ingrep beständigt varnande och stödjande.

Vid denna tid stod Gustavi på höjdpunkten af blomstring. Från alla delar af Förenta Staterna, där svenskar byggde och bodde, flödade in beröm och ynnestbevis. Skolan närmade sig allt mer de förebilder, som lefde i grundläggarnas minne sedan femtio år tillbaka. Och ju tydligare dessa kände den söta lukten af det genuint akademiska, välbekant sedan ungdomsdagarna, desto mer höjdes rösterna i stilla hån mot Nya världens lärdomsanda.

Men framför allt var den kristliga ställningen tryggad. Gustavi kyrkotidning svällde af nit och lutersk stränghet, trons banér fladdrade käckt öfver skolans hufvud och studerande strömmade till i allt rikare antal . . .

Då inträffade något som upprörde hela församlingen, men mest professor Gustafsson.

En vacker dag anmälde Erik Hjelm, att han och Viktor Pryhl jämte några andra ämnade flytta ut på prärien i riktning mot staden Blue Point.

Kvinnorna gissade med ens, *hvem* som stod bakom denna plan, som skulle uppenbara för hela världen ett splittradt trossamfund. Icke var det en *man!* Man förstod nog, att vissa personer voro missnöjda med söndagstrafikens inskränkande i Morton. Och dock hade denna anordning just vidtagits för att rädda det flyktiga sinnet från sig själf. Om nu de vissa personerna öfver hufvud kände lust att höra Guds ord, så var naturligtvis den stackars luterska kyrkan icke god nog . . . man måste förstås söka någon af de många tve-

tydiga brunnar, som storstaden bjöd på . . . Och i Blue Point stodo tågen minsann tillreds sön- och söken . . .

Det var tydligt och klart.

Och man tänkte så många tankar eller talades vid försiktigt två och två eller tre och tre . . .

Midt i läroverkets glansperiod föll sålunda en skugga af ödslighet öfver Morton by. Gick man den öde avenyn fram, såg man hela rader af tomma öfvergifna hus med nakna pelarrader. Folk flyttade ut och ingen flyttade in. Men borta vid horisonten timrades upp byggning på byggning, som vände sina anleten mot den syndiga staden, och det var egentligen denna, som med hvarje boning trängde närmare.

I den lilla träkyrkan innanför staketet voro bänkarna väl ännu besatta —

Och dock . . .

Professor Gustafsson sjönk numera ofta samman i sin gamla nötta länsstol därhemma och nickade vemodigt åt sina egna tankar. Han såg så tydligt några ansikten, som pläгат vända sig tankfulla mot predikstolen, men hvilka nu försvunnit. Och han undrade, om hans hjärta hyst afgudar. Eller om Herren ville visa, att den nya lärdomen till sist var Honom misshaglig?

Den stora hjorden fanns ju kvar . . . ja —

Men i djupet af hans själ doldes det bittra medvetandet, att de få, han allra hälst sett stanna — just de hade gått.

ANDRA KAPITLET.

Avenyn mellan Östra Blue Point och Morton by var öfverallt kantad med späda popplar. I rak linie lopp den förbi obebyggda tomter, lådliknande trähus, fantastiska villor, och från den gnistrande hvita vägen böljade upp gult damm, fladdrande likt genomskinliga slöjor utefter husväggar och buskar och mildrande det allmänna intrycket af snörät stelhet. Insvepta i stoftskyar lunkade spårvagnshästarna fram, slappa och fnysande, och deras bjällror pinglade egendomligt doft och irriterande.

På den väl vårdade gräsplanen utanför sin villa gick professor Hjelm utan väst eller rock i den kvafva julikvällen och sysslade med vattenslangen. Skjortärmarne voro uppkafade, hängslena föllo vårdslöst nedåt sidorna och i mungipan hängde en kort lerpipa. Han gjorde sig alls ingen brådska, förde slangen med lättjefulla sving utefter rabatterna eller kastade makligt strålar upp öfver de nerdammade fönstren. Lilla Ruth hoppade från en torr plats till en annan, hon höll munnen öppen och sökte dricka in den svalkande luften . . . hvad

det där spelet med den svarta ormen var hemskt och förtjusande . . . ! För hvar gång Hjelm låtsade hastigt öfvergjuta henne med en dusch, gaf hon upp små skrin af hysterisk extas och rymde bort åt verandan.

— Hysch — sade hennes mor trött och otåligt. Hon satt på trappan med sin yngste på knäet.

Fru Hjelm ansågs bland svensk-amerikanerna för en skönhet. Egentligen var det hela apparitionen som gjorde henne till en så fångslande företeelse. Hennes långa graciösa gestalt ägde förunderlig smidighet, öfverkroppen höjde sig i sällsynt mjuk elegans och hvilken ställning hon intog, värkade hon förnäm. En doft tycktes utgå från hennes runda, smärta lemmar. Hon bevarade den, i hvilken belägenhet hon än befann sig. Men hennes fina ansiktsoval med den något långa hakan hade mist sin fylliga rundning, och uttrycket var trött. Den rika hårluggen i varm bronston låg tillbakastruken, ängsligt fäst med osynliga nålar för att afhålla sig från beröring med pannan. Klädningen sade, att högst få tankar offrats därpå. Munnen, ofta lockande ljuf, krökte sig nu litet begabbande, och de blå ögonen, som alls icke voro praktfulla, men kunde glimma till betagande eller smeka farligt varma, blickade utan solsken, litet skarpa och missnöjda. Hon vände sig inåt verandan och kisade i den besvärande dagern.

Därupe stod en ung kvinna och knäpte långsamt sina handskar, medan hon ifrigt spejade utåt

vägen. Starkt bygd, ful med breda käkar var hon smakfullt klädd i en luftig, blekgrön råsidensklädning, axelkappa med sidenfoder i samma blekgröna ton och en enkel hvit halmhatt med ett väl harmonierande band. Ett smäckert sidenparaply stod hopviket mot balustraden. Hon tog det nu, gick obesväradt utför trappan och jollrade litet åt barnet; vände sig så om på sandgången och sade på västerbottenska blygsamt men bestämdt:

— Fru kan lägga nyckeln bakom kökstrappan — jag vet inte, om vi reser till Chicago på revivaln eller inte, det beror på, hur mister Pärsson önskar.

Fru Hjelm svarade icke men såg efter henne mer och mer ironiskt, tills hon varseblef professorn höja vattenslangen och med säkert öga rikta den på sin förbisvajande tjänarinna.

— Erik, var inte galen — ropade hon då häpen — är du inte för resten färdig snart?

Erik Hjelm lät skrattande strålen rasa öfver landsvägsdammet, snuddade pojkaktigt vid kanten af den blekgröna, upphörde sedan, stängde kranen, rättade på sina hängslen och kom fram.

Han lade sig raklång på verandagolfvet med händerna sammanknäpta under hufvudet, böjde knäna uppåt och pustade, fetlagd och genomsvett som han var.

Lilla Ruth sprang genast bestämsamt efter en kudde och stack under hans hufvud.

— Behagar den blifvande fru pastorskan komma hem till i morgon bittida och fullgöra sina plikter vid vårt syndiga hems härd? deklamerade han med så mycken ironi, han kunde åstadkomma.

— Vi få hoppas det — jag har släpat ihjäl mig på den här pojkgungen idag.

— Ja, men vet du, min kära Matilda, nog kunde du behandla dina pigor lite . . .

— Käre Erik! — Hon gitte icke tala, ämnet var utslitet, in och ut debatteradt. Kunde väl hon reformera tjänstehjonsfrågan i Amerika!

— Att du inte lägger bort titlarna med herr seminarieeleven Pär Pärssons dygdeädlä fästmö — kanske professorsfru på Gustavi en vacker dag.

— Mycket gärna om det gör dig ett nöje. — Det hjälper inte Erik, den här människan är åtminstone ren och skamstjäl oss inte, hon är tio gånger bättre än irländskorna.

— Jaså, jaha. Han hvisslade, drömde med slutna ögon under den tummade filthatten men öppnade dem strax åter och ropade:

— Ruth, spring in efter »Item».

Matilda ryckte på axlarna . . .

— Tidningar, aldrig annat än tidningar, vi bli till slut så förtorkade, att vi passa för sophögen.

Erik vände redan de knastrande bladen, stora som hans halfva kropp.

— Förtorkade?! — Min själ om man hinner torka härute, du skulle intressera dig för politik, Mattis, du som är ett så intelligent fruntimmer . .

Matilda smågnolade för att betvinga sin retlighet. Hon började hata dessa tjugusidiga fintryckta blad, som det tog hela dagen att komma igenom utan att de förvandlade en timme af Eriks och hennes lif. Man hade allt som händt, hände och skulle hända, på sina fem fingrar — hvad det var att förvåna sig hade man för länge sedan glömt bort . . . Den stora friska förvåningen utan hvilken lifvet icke är värdt en röd cent . . .

Upproret inom henne steg.

Gud vet hvad allt för märkvärdigt hon trott, att hon skulle gå till mötes härute i vildmarken — och hvad hade väl inträffat? Trist och smått, — en enda gråmulen hvardag — hankade åren sig fram, man lirkade och kufvade sig och fick det att gå . . .

Och så när hon brakt det därhän att en gång göra revolt mot sin egen slöhet, då hade hon kommit så långt som hit ut på prärien. Hvad var vinsten? Förde hon icke med sig alla gamla pinande, tröttande tankar?

Hon lyfte häftigt gossen på armarna och gick till verandan, där hon kastade sig i hängmattan med sin tunga börda. Sakta vaggade hon den kärnfriska pojken, som mjuk och rund som en bulle låg i hennes famn.

. . . Lättare går en kamel genom ett nålsöga än en rik kommer in i himmelen . . .

Det gäller inte bara jordiska ägodelar utan också rika gåfvor till förståndet, till utseendet, till . . .

— Mattis!

— Hvad är det?

Eriks ögon blinkade under den fasliga hatten, och hans ton var så inställsam som möjligt.

— Allra sötaste Mattis — jag förmäktar — bara en droppe lemonad, du — utan starkt . . .

— Erik det är tionde gången i eftermiddag, du dricker ihjäl dig.

Hon blickade med ovilja på hans ansikte, där dragen tycktes upplösta af svett.

— Nej nu *vill* jag vara i fred.

Åh . . .

Hvad man kan vara lycklig ibland. Det är som om en stor, alltfamnande aning löste lifvets gåta i förhållande till Guds gåta. Men det där vågar man ju icke lita på . . . Man kan plötsligt känna en sådan fröjdefull harmoni, som icke springer fram ur någonting af hvad man hört och läst, utan som sväfvar högt öfver allt och är så främmande och djärf och ändå mer bekant än alla meningar i världen . . .

Puh, vansinnigt att sitta och »tänka» i denna värme.

Hon strök håret tillbaka, prässade ned tinningarne för att slippa blodets tryck. Bandet om hjärnan, som alltid plågade henne, då hon »bråkade invärtes». Det var Eriks stående uttryck.

Som genom ett mystiskt samband mor och son emellan låg Atle stilla med hufvudet mot hennes bröst och sina allvarsamma ettårsögon fästa på

gräset nedanför. Matilda erfor ett vildt begär att tala, att säga något högt och stort. Men hon hade glömt att tala, hon ägde inga befriande uttryck. Erik skulle också ha funnit det absolut ointressant.

Hastigt knastrade tunga men snabba steg mot sanden. Matilda satte sig genast upprätt i hängmattan, och hennes ansikte strålade till.

— Åh Pryhl, ropade hon.

Den ankommande svängde hatten och torkade sig i pannan. Han såg så glad ut.

— Nå det må jag säga, pratade Erik och låg kvar helt lugnt — det var att göra ferm expedition, hvar i all världen kommer du ifrån?

Viktor Pryhl skakade energiskt allas händer, icke minst Hjelm juniors och satte sig på trappsteget tätt vid hängmattan. I aftonens fallande skuggor ljödo hans ord med den plötsliga upp-rifvande klangen från en malmklocka.

— Herre Gud så skönt att sitta här igen...
• det gör en vek och god om hjärtat lilla frun...
ett hem är ändå ett hem... jo, jo, du lata krabat där, du skulle vara en sådan här vandrande gesäll.

— Gift dig — tillstyrkte Erik. Men du ämnar väl inte slå i mig, att du värkligen »crossat»... på 6 veckor!! När kom du?

— Jag var inte människa att stanna där längre... Likt sig? Sverige är alltid likt sig, fru Hjelm... Det där lilleputtlandet inbillar sig fortfarande, att det är så jäkligt stort så.

Erik skrattade.

— Gläder mig att känna igen dig, bror.

Professor Pryhls förvillande glas blänkte honom i ögonen.

— Sammaledes, old fellow... Nej — folk skälde på Amerika, hvart jag kom... Men man har hållit till godo med deras varor... och deras idéer... För fan, hvartenda nytt fabrikat var ju gjordt efter amerikansk modell... hvad morska de sig för...? Alltsammans — järnvägsagnar — åkerbruksredskap — värktyg — velocipeder — kokkärl — staket — ända ned till den hederliga gamla svenska yxan! — Sken hon inte så förgyld och grann som solen i Karlsta'... svängd och buktad och Yankee på alla sätt.

— Men kulturen du, kulturen, föll Erik in — han längtade att se Pryhl komma »i humör».

— Himmelske Fader — gästens hudfärg började gå i mörkrödt — gör mig inte alldeles galen, människa... Kultur... kultur... här öser Europa öfver oss sin odugliga vildhafre och vi ta emot den och kasta in den i vår stora tröskmaskin och mal fram nyttigt och anständigt — och rentvättadt — och välklädt folk... folk som kan tänka en tanke — för min själ de äro mycket hemma i den konsten, när de komma hit... det där är inte kultur förstås —

Den store professorn hade sprungit upp och promenerade som ett lejon i bur på det korta trappsteget. När han kom i tagen, kunde han

stanna, sakta slå ihop händerna och kröka sina knän till en nigning, under det han talade stilla förtvifladt:

— De *känna* ju inte Amerika därhemma — de komma ju med de mest rosenrasande fantasier... hemta sin visdom mest ur svensk-amerikanska prässen!! Jo det *är* en skön källa, det skall jag säga... Och från små turistglopar, små själgjorda intelligensprofeter, som inte se längre än näsan räcker... Man gör väl för litet affär af dem härute, kan jag tro — och så är det ondt om punschen... Men Herre du milde hvad man är belåten, sedan man krossat allt stort... så att man själf kan få sitta på spillrorna och vara stor... med sina gamla utslitna trasor, sina gamla uråldriga låtar...

Matilda blott log — verandan vidgade sig ju, luften vågade sig af sånger, och det var i grunden likgiltigt hvad det var för slags sånger. Pryhl menade för resten intet ondt i världen, han förstod hur ensam man kunde känna sig, utan honom hade man väl knappast härdat ut...

Solen sjönk bakom villan, folk gick sin vanliga aftonpromenad på trottoaren och hälsade in, men för hvar gång Pryhl afbröts, återknöt han energiskt sitt tal. Erik låg och såg upp på honom med godmodig satir i sina ljusa ögon, Ruth satt orörlig som en staty och själfva Atle höjde små indiantjut upp i det skäggiga ansiktet, som glödde så lätt i förgätenhet af allt...

Nu började unge herrn gnida sig i ögonen och kröka läpp och Matilda gick in för att lägga barnen.

Men hennes själ var icke i barnkammaren. Inom henne jäste möjligheter till allt, hennes tankar ägde färg, det röda upprorets, den jordgrå hopplöshetens, den hvitblå tränadens.

Ruth kom tassande fram med händerna på ryggen i sitt släpande hvita linne.

— Onkel Pryhl är rysligt ful, sade hon eftertryckligt.

— Kryp genast i säng.

Flickan lydde dröjande men såg oafvändt på modern under små bekräftande nickningar och förnärmande miner.

Var icke Ruth så obehaglig, att . . .

Därute suto herrarne och berättade historier från skolan. Pryhl hade ogeneradt lagt af sig rocken och rökte pipa, och för att få fred för moskitos satte Matilda sig tätt bredvid.

— Ha vi det inte härligt, lilla frun — så här kunde man spatsera rätt in i paradiset.

— Ne-*ej* — Erik var inne på sitt favoritämne — hvilken dag jag kunde, så nog vore *jag* färdig med det goda Gustavi . . .

— Hjelm du skulle kasta bort läsningen och bli mekanikus — du är ta mig fan ett praktiskt geni — inföll Pryhl starkt.

— Tack ska du ha — känner större kallelse för att resa till Colorado och söka guld — menade

den naturvetenskaplige professorn, för ombytes skull blossande behagligt på en cigarett.

Matilda brast i ett skratt, som hade något utmanande vid sig.

— Eller resa hem — eller spekulera i lysolja eller finna upp en ny velociped...?! Tatata — ord, ord, ord Pryhl, här sitta vi och här bli vi sittande. Eriks kärlek till Amerika är alltid begränsad till Morton County, Illinois State. Han är foglig som ett lamm.

— Oförsämndt, ropade Erik — lita inte på det, du — —

— Amerika — Pryhl tjänstgjorde kraftigt som moskitojägare — hvad veta ni om Amerika? Ni lefver det mest idiotiska lif som existerar, och som heter svensk-amerikanskt och det vill säga hvarken svenskt eller amerikanst. Ha ni kanske lärt känna amerikaner? Vet ni, hur den verkliga amerikanen känner, tänker och lefver? Slit dig lös man och gack ut i den stora vida världen.

— Nå ni själf då? Ni är mig en rolig en, smålog Matilda.

— Jag — åh det är annat, fru Hjelm — en gammal ensam hund kryper till sist gärna i band.

— Pryhl, hur kunde ni lemna Sverige så snart, sade hon sakta. I tonen var glädje, hon visste icke hvarför, anade endast att svaret skulle öka den fond af värme, hon kände i hjärtat.

Erik promenerade fram och åter; om han hörde dem eller ej var ju likgiltigt. Men präriens dunkel,

de tusen dansande ljusprickarne — allt tvingade till att tala lågt, vekt, nästan hemlighetsfullt.

— Ja hur kunde jag?! svarade han lika sakta. Han böjde ned sitt hufvud och lutade det mot sin hand och såg upp på henne i skydd af sin axelbreda kropp — såg tills ögonen blefvo i skymningen till en smal strimma bakom svartblanka glas, och hon förnam en stark spänning — -- något aningsfullt.

— Nå träffade du Ada i Stockholm? hördes Eriks röst, och Matilda blef röd — tänk hon hade ännu icke frågat efter Ada!

— Ja, jag träffade henne. Pryhl rätade upp sig med en missnöjd axelryckning. — Hon var inte lik sig, hon hade blifvit som alla de andra.

— Ja men *du* är dig lik i alla ödets skiften — Erik slog honom muntert på axeln — när fan har du sett Ada förr?

— Sett henne — var hon inte en vildfogel i sina noveller, bara opposition och folklighet hela människan — och nu påstår hon, att det var »diktning» . . . att hon »utvecklats» och det där. Träsch och smörja.

Matilda hade sutit litet frånvarande. Tiden innan hon kom hit ut syntes henne så aflägsen, att hon knapt mindes, hvad för slags människa hon då egentligen var.

— Ja men är Ada inte rar?

— Det vet jag inte, svarade Pryhl tvärt.

Han steg upp och de följdes alla åt till grinden och en liten bit därutom. Matilda gick förut med sitt bara hufvud, sin långa, smidigt böjda kropp och sin klädning frasande mot det böljande gräset, som slog upp öfver trottoarkanten. Hennes sinne var lätt, öfvermodigt som en segrares, hennes näsborrar vidgade sig för den fuktiga ängsluften, och hon fick intensiv lust att gå och gå, på måfå utan att veta målet. Men dessa bräder lupo rakt, utan någon afvikning, man måste följa dem i deras enformiga utsträckning, ingen människa trädde sin fot ut på prärien, i det långa gräset vimlade af farligheter, ingen gick på äfventyr, ingen rusade af på okända, vilda stigar — allt är regelrätt, utstakadt . . .

— Nu vända vi, barnen ligga ju ensamna i huset, sade Erik gäspande.

— Åh en liten bit till — Matilda vände sig om.

— Låt mig då få våra människa en stund — kom det öfverraskande hetsigt, och strax därpå: nu gör det detsamma, kom så gå vi hem.

Vid afskedet kramade Pryhl hennes hand som bevis på förståelse, men med ens gjorde detta intet intryck, blott ökade hennes retlighet.

Så gingo makarna vägen tillbaka, Erik kastade då och då förläget undrande blickar på sin hustru, hon kände det och medvetandet nästan sprängde henne.

Hvem förstod, hvem förstod?! Icke hon själf minsann. Ett Niagara törstade hon efter och en-

dast små grunda bäckar runno fram, där hon satte sin fot.

På verandan stod en hvit skepnad i lång, släpande skjorta.

— O du odrägliga barn — Matilda sprang upp för trappan.

Men den lilla tog ett steg tillbaka och sade nickande och med neddragna mungipor, i stilla, gammal, gråtfärdig ton:

— Att mamma har hjärta att gå ifrån sina små barn så där, Baby är vaken och gråter.

När Matilda öppnade barnkammardörren, skrek hon till. Hon såg rätt framför sig en likkista med hvitt högupigt lock. Synen var blixtsnabb men absolut tydlig.

Det är ju Atles lilla säng, med sin höga omhägnad af hvit moskitstyll — naturligtvis . . . ! Åh du besvärlige gosse, mammas högsta i världen.

Långt efter det barnet somnat, satt hon kvar på sängkanten, hon fjättrades af en egendomlig inre bedöfnings, som genombröts då och då af en förnimmelse lik en själens vilda, krampaktiga snyftning.

Och då hon senare stängde dörren till verandan för natten, såg hon två ramsvarta främmande kattor sitta uppflugna på räcket. De suto orörliga mot en bakgrund af ödsliga, svarta marker och blytungta moln, och deras glödande ögon gnistrade rakt in i hennes.

TREDJE KAPITLET.

Prärien badade i sol mellan 5 och 6 på morgonen, då Matilda långsamt, med sömndrucken och förtretad min och klädd i en kattunsrock gick ned för sängkamartrappan. — Gårdagens feberstämning stod nu för henne närmast lik en orgie, hvilken minne framkallar blygsel och äckel.

Hela huset sof. Ellida var naturligtvis för trött efter väckelsemötet i Chicago för att kunna tänka på så världsliga saker som en tvätt. Hennes nåd hade eljes vänligen åtagit sig att för 600 kr. om året och allt fritt bland annat denna dag i hvar vecka lägga kläderna i blöt kl. 5 f. m. Nåja, man vore ju ett odjur, om man icke uppskattade en sådan äkta pärla bland svenska pigor: kristligt sinnad, förlofvad med en seminarist och smått bärgad.

Husets fru drog upp alla gardiner, sköt fönstren i höjden och gick ut. Här i solprakten drucknade knarriga, omorgnade känslor. Hon slog sig ned i skuggan, där daggen ännu glindrade, och lät Ellida och tvätten hvila i ro.

Öfver de lyhörda markerna darrade obestämda, afklippta, svagt smattrande eller bortdöende ljud.

Himlen var hvit, och hvitt var redan ljuset öfver falten, endast tusenfärgadt glänsande här och där i det långa, våta gräset. De breda svärdsstråna och präriens gula yfviga blomklungor, liknande jätteprästkragar, buktade och vajade för de tusen lif, det dolde. Genom brädgångens springor stucko ormhufvuden upp och kröpo försiktigt fram — korta blå och röda metallskimrande reptiler, som makligt gassade sig i den lugna morgonen.

Nära och i det vida fjärran hvilade ögat på endast gräs, gräs, gräs med låga buskar mellan hvasst afskärande trätrottoarer, och ur den högbröstade slättens vågor stucko beständigt upp hus, som sågo ut som hus ur leksaksaskar. Västerut höjde sig Blue Points kulle, röken från järnbrukets skorstenar steg långsamt mot himlen, ett tåg rusade fram och ångpipan skar genom luften.

I villorna började man redan slå upp dörrarna med skarpa smällar och mata hönsen, som ursinnigt skrockade . . .

Men rundt om Matilda lekte bland kaprifolium gyllene, hvita, azurblå och purpurfläckiga fjärilar, svarta skalbaggar, surrande jättehumlor, de skälfd, rusiga af den söta lukten i den hvita solen . . .

. . . Var hon rent af en fullfjädrad kokett? Ville hon göra Pryhl kär i sig — och manne *han* . . .

Du är tokig min vän . . .

Åhnej, hon kände det i den klara morgonluften: Pryhl är det icke!

Så underligt ensam hon var . . . det verkade icke obehagligt . . . det var som att vandra i en sval, hög pelarsal, där ljus tystnad rådde. Man kände sig växa — växa — åh . . .

Någon underlig vår, något nytt — något . . .

Denna ofruktbara vinter *kan* helt enkelt icke räcka.

Det är som *måste* hon arbeta sig fram till hvad hon starkast vill, till sitt egentliga väsen — — det är som kunde hon dricka sig drucken af tillvaron och ändock förblifva ren som en vestal . . .

Och hon tycker, att hon blott har att sträcka fram sin fot och taga steget ut — hon vet ju icke ens till hvad!

. . . Åh, när det plötsligt står för henne, hvar hon faktiskt befinner sig — då tycker hon sig tum för tum torka ihop till ett litet hjälplöst ting midt bland fjärlarnas fladdrande skimmer och honungsblommornas rusande ångor.

. . . Hon sitter helt stilla med händerna i skötet och den drömmande blicken indragen i morgonglöden. Och hisnande känner hon, hur något vidgar sig, vidgar sig — hon blir så medveten om sitt vidunderliga jag, att det vill kvälja henne, härlig styrka fyller henne, hon förmår så gränslöst, och hon möter med öfverlägsen trygghet den stora glädjen i solljuset, glansen öfver jätteängen. Lifvets hela röda yrsel betar henne andedräkten, hon hör storstadens febersång som en eggande orkester i sina öron. Allt, allt blir det hennes — hennes i oändlig

vällustig smärta, hon förnimmer tjusningen af att tillhöra ett stort, rikt land och den saliga ångesten för att göra sitt jag gällande . . . Det är som vore hon född ut, af hela den strålande världen.

En sekund af lycka och seger — blicken glänsar — hon *vill* komma till rätta med sin själ.

Hvad hindrar henne att vara en fri människa?

Inte *kan* den vara sanning, denna högtidliga, enfärgade värld, som hon försatts uti! Där det heter: svart eller hvitt, jord eller himmel, lögn eller sanning: välj o människa . . .

Och ändock . . .

Om??

Jag med allt mitt, jag måste dö.

Hvarför?

Icke för att en gång få lefva ett lyckligare lif, för är jag riktigt uppriktig så vet jag, att ingen-ting kan göra mig lyckligare än min egen gräns-lösa anade himmel, och att jag *icke begär* mer. Hvarför tvingar jag mig att söka det jag innerst aldrig kräft?

Nej jag är rädd, därför vill jag, fast jag alls inte vill. Jag är rädd för att något okänt, hemskt skall öfvergå mig. Och jag tror, *fast jag inte tror*, att det sällsamma ljus, som fyller min själ, när jag drömmer om en stor, stor frihet — att just det är den listigaste fällan!

Är den icke här igen — den eviga krets-gången . . . se hur den sista tanken redan biter i den förstas häl! När skall grubblet sluta?

Öfver solen for en lätt sky, och ängen fick en kall, skarp glans. Gräset låg grellt och torrt och tofvigt, och plötsligt märkte Matilda hur full af damm och grus trappan var. Med en suck reste hon sig och gick dröjande in.

I bislaget stod Ellida med förnöjdt ansikte vid tvättbunken. Såplöddrets lätta frasande dunk mot brädet ackompanjerade entonigt och makligt de andliga sånger, hon med full hals uppstämde.

Matilda började känna sig retligt stämd af all denna himmelskhet. Hon hade trött stannat i det blanka köket, en hvit duk var knuten högt i nacken, och hon såg på sitt morgonvärk och erfor ett passivt, mättadt välbehag. Som en slaf hade hon arbetat — huset blef hennes hem så egendomligt sugande, så svartsjukt ömt. Ehuru hon hatade detta simpla trälände, kände hon sig dock egendomligt kränkt, när en annan utförde det.

Konsten att arbeta hade hon lärt härute. Hon lade aldrig handen på ett föremål utan att veta hvarför. Hon tog aldrig uti det två gånger, hade redan utfört en sak i tanken, innan hon företog den och samlade sig skarpt om hvarje minsta syssla. Hon var fri från alla opraktiska fördomar, som hon släpat med sig från landet, där man älskar vintern, hon uträknade redan under pågående arbete, hvad hon skulle göra härnäst och såg aldrig mer än en gång på klockan för att veta, hvad den var slagen.

Och det fanns dagar, då hon frossade i en rent animalisk känsla af sin uppdrifna förmåga. Hur kittlande sundt att känna blodet strömma i rytmiskt svall genom den ansträngda kroppen, där hvarje muskels värksamhet stegrades vällustigt, tills arbetet flöt ur hennes händer så fort, att tanken svindlade.

Då kunde hon gripas af kungligt öfverdåd, lystet trängta efter att underlägga sig nya områden, nya vidder. Hon kunde på allvar drömma om att öfvertaga ett första klassens hotell eller grunda en affär — att gifva sig helt åt prosan, men en prosa i stort.

— Närmare Gud till dig, närmare Gud till dig — sjöng flickan gällt och ogeneradt. Idkeligen ljödo de rytmiska, nästan muntra stroferna med de segervissa orden . . .

Utan minsta tvekan om sin allstorhet, sin alltillräcklighet . . .

De slukade allt annat, skyggade allt annat, tills jorden och månen och solen, allt försvann i deras vida, vida famn.

En hatfull protest åt sig in i Matildas hjärta.

Sången måtte hörts i villan bredvid, ty ett par röster stämde svagt uti, och uppmuntrad af själsfrändskapen skar Ellida uti, så att det skallade:

Kasta ut bo-ojen,
Kasta ut bo-ojen,
Ack, se hur syndare drunkna i kväll,

Då sköt en stor, skön, välgörande vrede upp i Matildas själ, och hon gick hastigt ut i bislaget och klippte af hymnen med ett hvasst:

— Raska på Ellida, det där odrägliga sjungandet hindrar sysslorna, och du skulle skämmas att låta mig göra alla dina göromål.

Ellidas armbågar hade lätt hvilat på tvättbrädet, medan hennes strålande ansikte varit riktadt utåt bakgården. Nu tystnade hon, slagen af en omåttlig häpnad.

Något sådant hade aldrig varit hört i detta samhälle.

Hon blossade till och hennes små ljusa ögon mötte Matildas. Matmoderns näsvingar flögo, och ögonen lyste af ett förakt, som hon tycktes njuta af att få visa. Ellida berättade sedan för sina vänner, att det icke var svårt att tro på djäfvulen för den, som blott *ville*.

Nu slog hon ned sin blick och sade med tillkämpad mildhet, som verkade pinsamt:

— Jag tycker det är synd om frun, men Jesus kan ändå komma att rädda frun — Pärsson bad för frun igår på revial'n. —

Ett förskräckt jämrande skrik från Atle hördes plötsligt.

Matilda rusade ut och såg gossen ligga på marken och vagnen kullstjälpt. I dödlig ångest lyfte hon upp honom, de små händerna voro smutsiga af mull och tårarna runno stridt, men han tycktes oskadd, Hon höjde en suck af yr tacksamhet.

— Ack frun, ropade Ellida högtidligt och slog ihop sina tvåldrypande händer — vänd sig till Herren nu — nu — se hvad han varit nådig mot frun.

Matilda svarade icke. Hon stod darrande där ute under himmelen och tryckte gossen intill sig. All den höga frihet hon roffat till sig med oheliga händer var slagen till jorden. Nej, nej *hon* vågade intet.

Skälvande återtog hon sina plikter. Det var ingen tid till betraktelser. Halftäckta vagnar stannade utanför grinden, och ett i ett ljöd dörrklockans pingel genom huset. Agenter trängde sig in, kolköraren kom brådskande och myndig, slängde ut en ränna — och med döfvande rassel foro de svarta, glänsande klumparna ned genom källarhalsen; petroleummannen skramlade med sina cisterner, iskarlen stod och hvisslade otåligt med isblocken dinglande i tången. Där sprungo de barhufvade, arbetsklädda grannfruarna till staketet — de ropade »hallåh», vinkade brådskande med ett nybakadt bröd, en pudding, ett koltmönster i sina framsträckta händer... Åh, hur solen lyste på de många svajande hvita klädesplaggen, hur bislagens dörrar smällde ett i ett...

Klockan tre gjorde spårvagnen halt utanför, och några fruar med professorskan Gustafsson i spetsen stego högtidligt ur och gingo uppför sandgången.

— Goddag, goddag, — hälsade fru Gustafsson; hon hade blifvit gråhårig, de stora utskjutande tänderna glimmade i solskenet.

— Vi vet, att vi kommer och hindrar, för det gör man alltid, men vi lofvade professorn, att vi skulle hälsa på misses.

Af outhärliga orsaker hade hon icke lagt bort titlarna med fru Hjelm.

Med understruken artighet förde Matilda sina gäster in i salongen.

Efter stort krus togo två fruar plats i den raka soffan med hög rygg af päronträ, ett mode som aldrig skådats i Morton. Fru Gustafsson satte sig genast resolut på en vanlig stol vid fönstret.

— Här kan man då åtminstone lära sig sitta rak — fru Andersson flyttade sig godmodigt långt in i soffhörnet.

— Mins Tilda soffan hos Blombergs? Fru Pettersson vände sig uteslutande till fru Andersson. Fruarna hade i allmänhet ett sätt att tilltala hvarandra, och på detta indirekta sätt meddela fru Hjelm sina tankar — den där af blått schagg — med allting i rummet i blått? Det är märkvärdigt, hvad det ser gentilt ut med möbler, som äro stoppade hela vägen.

— En ny möbel sedan sist, konstaterade fru Gustafsson kort efter en flyktig granskning, — det får man säga, att när de hitta på något nytt, så inte hitta de på det, som är vackert just.

Matilda smålog nervöst.

— Det är ett gammalt nordiskt mönster och brukas öfverallt hemma nu.

— Öfver-a-l-l-t, drog fru Gustafsson rättande på ordet, det gör det nog inte, men herrskapet Hjelm's rår att skaffa sig precis hvad de vilja.

— Bertha ser du, halfhviskade under tiden frun n:r ett till sin granne i soffan och frasade med fingret öfver en liten stol — ser du, det här är sidensarge, — — aldrig har jag märkt det förr, så lustigt!

Hon lät höra en liten tyst fnissning, på intet sätt illa menad.

— Åh, det är gammalt, det är en lysnings-present — fortfor Matilda att parera.

De sex ögonen vandrade omkring, fru Gustafssons till utseendet likgiltiga, de andras med naiv tveksamhet, osäkra om de vågade beundra eller icke. Ibland yttrade man några halfhöga ord och lutade sig till hvarandra.

— Hvad sa du Tilda? ljöd fru Gustafssons stämma högt och klart.

— Åh, jag bara sa till Bertha, att misses Hjelm's bluslif är alldeles lika Ingrid Swenséns, som hon köpte i förrgår hos Hubs, försäkrade frun förlägen.

— Jaså.

— Ja Hub hade flera likadana, anmärkte fru Bertha.

Stämningen var och förblef fruset enstafvig trots Matildas artiga försök.

Men då kom Ellida in, bärande en bricka, hvilkens uppstinande egenskap var märkvärdig. Med blygsam säkerhet placerade hon den på ett afröjdt bord, tog därpå alla fruarna i hand och frågade hur det stod till, damerna stego upp, nego ett litet grand och sade hjärtligt och förtroligt:

— Hur mår Ellida efter i går? Pärsson är rädd, att det var tröttsamt, så sent som tåget kommer. Få vi säga honom att Ellida är kry?

Och medan fruarna drucko kaffe med dopp och islemonad och synbarligen funno sig hemmastadda genom Ellidas närvaro, konverserade denna mycket vidlyftigt. Hon talade om, att tre själar vunnits och att det luterska mötet minsann stod sig bredvid metodistmötet i Blue Point, där egentligen bara två »fallit till», och det var då alldeles tvärsäkert, fast metodisterna försökte att göra så stort nummer af det.

— Ja, är det inte märkvärdigt, att metodisterna alltid *skryta* så illa, sade fru Andersson och torkade sina af kaffet röda, våtvarma läppar — jag tycker det är ju mycket bättre att säga som saken är.

Fru Pettersson skrattade ett torrt, försmädligt skratt.

— Inte vill metodisterna göra det, kära Tilda!

— Är det sannt, inföll fru Hjelm, som hela tiden plågsamt känt sin underlägsenhet, att pastor Linde sökt sig tillbaka till Blue Point?

Fruarna blickade litet osäkra på fru Gustafs-

son, alla prästerliga affärer voro till en viss grad hemligheter.

— Jaha, sade denna lakoniskt.

— Jag tyckte så mycket om hans fru — jag såg henne aldrig mer än den enda gången hos herrskapet för många år sedan.

Nu blefvo fruarna ännu osäkrare, och deras anförarinna sade ett lika kort:

— Ne-hej, det vet jag.

Fru Gustafsson visste allt, men hon förstod att tåga.

När fästmön ändtligen dragit sig tillbaka, talade fruarna om hvarandra:

— Hvad misses Hjelm är lycklig, som har den Ellida.

— Ja, så *fin* som Ellida är sedan.

— Tror jag det, Ellida är en fin flicka, och Pärsson ville egentligen inte att hon skulle ta kondition, men hon tycker, hon inte ska förakta sitt stånd.

— Det är *mycket* rätt, inföll fru Gustafsson i en ton, som motsades hon — och hon är precis lika god som *någon* af oss.

Matilda hade naturligtvis ingenting att invända mot detta, och så språkade fruarna om sina barn och om skolan och om *sina* pigor, hvilka icke kunde sägas likna Ellida.

De voro smittosamma, denna enkla tankegång och dessa språkets allra vanligaste ord. Matilda tyckte småningom, där hon satt artigt lyssnande, att i världen ej fanns rum för annat än en stor söfvande

likformighet, och långsamt försvagades hon och tömdes, förminskades och blef ett spån på hafvet, hennes tårar började ofrivilligt rinna, och utan att hafva ämnat det, berättade hon om lilla Atle, och hvad som *kunnat* ske.

— Tänk, tänk — åh kära hjärtandes, hvar låg han då? Bevare oss — till vänster om vagnen — eller närmare huset? Så lutade han sig väl öfver och skulle se — — ja säg det, säg det. Var inte långt ifrån att detsamma skulle händt hos Larséns — me si — i onsdags i förra veckan — ja för Bertha vet, att vi ändå skulle gå till station och ta emot Annettes moster — fru Boman — där på Berkley street femtinian, gumman hör inte så bra, ska jag säga, — hon hade ändå gått upp af sig själf i streetcar'n, så hon var hemma före oss. — — Ja, det var det jag ville säga, att det inte var långt ifrån, att Annettes pojke också fallit öfver ände i brådskan, jag säger ändå till henne, för hon hade varit lite dålig, den där vanliga hufvudvärken, som sätter åt: Annette, säger jag, *se* efter pojken. Ja, Gud Fader är det inte märkvärdigt, hur man riktigt kan se deras små englar stå vakt, som det heter i bibeln.

Och de vaggade sina hufvud öfver de korslagda händerna och sade:

— Var det nu Ellida, som stod i bislaget och som inte — —

— Neej, sade fru Gustafsson bestämdt, den som står och tvättar, den får tvätta, den ska tvätta,

den kan inte se till barnen, det är modern, som ska se till barnen.

Och nu undrade man, af misskund med denna felaktiga moder, om inte Ellida kunnat placera sin tvättbunke så eller så, så kunde hon möjligen samtidigt haft gossen under ögonen. Och fruarna gingo ut i bislaget och där ställde de sig än här, än där för att pröfva, *hvar* hon kunde stått. Men de kommo icke till något bestämdt resultat utan fortsatte ut till gräsmattan, där olyckan kunnat ske, togo reda på, hvar vagnen stått, och hvar gossen legat — och det var alltsammans så underbart, att om man hört någon berätta det, så hade man ej kunnat tro det. Och så forforo de att prisa det stora undret, tills fru Gustafsson, som alltid hade en instinkt af att saker och ting behöfva sin motvikt här i världen, avslutade ämnet med orden:

— Ja misses ska nog tacka Herren, men om det också hade gått på annat sätt, så skulle misses *ändå* ha tackat Herren, för han vet alltid, hvad som är bäst.

Och hon lutade sin beniga, tre alnars långa figur beskyddande öfver Matilda, skakade hennes hand och vaggade på sina stora, platta fötter, och hennes hvita, utstående tänder glindrade magiskt.

Matilda stod vid grinden och såg efter den bortlunkande spårvagnen. Hon kände en viss

osäkerhet i hjärnan — tänk om dessa människor till sist talade och lefde just så som människor böra tala och lefva!

Atle — lilla Atle —

Brännande kommo tårarna.

Men de tre fruarna skramlade tystlåtna framåt i den tomma vagnen, och de erforo alla en glädttig lättande känsla af att vara på väg till sitt.

— Jag undrar om hon ändå inte är »dragen», sade fru Anderson slutligen.

— Där finns för mycket Gudsfiendligt Bertha — för *mycket*. Fru Petterson lade sina grå halfhandskklädda fingrar stelt i kors. Tonen var sträng.

Fru Gustafsson teg.

Hennes man brukade säga försonande:

— Åh, hon är ett älskligt, godt barn, den lilla fru Hjelm, Gud skall nog finna henne i sinom tid. — Men aldrig ett ord svarade då fru Gustafsson.

I Morton var det endast lilla blyga fru Törnkvist, som på något symöte kunde modigt höja sin röst och utbrista:

— Jag tycker nu den frun är så söt, så jag vill bara äta upp henne.

Men herrarne iakttogo varsam tystnad. Blott någon gång hände, att alla blickar riktades på en solkig sidenväst, då dess ägare, professor

Carolus Ivarson, med stora, våta läppar, halfgråtande af förtjusning, kramade någons händer och ropade:

— Åh, den lilla *älskade* Matilda Hjelm, hon är — ja hon är en ängel, så bildad är hon!

FJÄRDE KAPITLET

Herr Emanuel Malmberg, Hjelms inackordering, hade kommit åter från det luterska lägermötet i Kansas, dit trosbröderna årligen samlades till sommarkampanj.

Strålande af inre glädje hälsade han Matilda, och det låg något betydelsefullt i det sätt, hvarpå han tog hennes hand i sina båda och såg på henne med sina vattenblå ögon. De kunde lysa så menlöst goda, dessa ögon, men fingo vid mer djupgående samtal ett stirrande uttryck, förvånande likt ett nyfödt barns dimmiga, oklara blick. Nu sade han, gripnen af en hastig ingifvelse, patetiskt nödgande:

— Ack frun, det är så skönt därute, man sjunger så vackert, så vackert om Jesus, och många Herrens tjenare tala så härligt och arma syndare väckas till besinning — res dit, frun, res dit.

Matilda blef kall om själen och svarade litet hänsynslöst:

— Jag har aldrig varit lifvad för lägermöten,

Då kom i hans ansikte något liknande ångest för en fara, och han suckade smärtsamt:

— Kära fru Hjelm.

Hela morgonen sedan gick Matilda och kände sig upproriskt stämd och dock med en tagg i bröstet, som vore hon utestängd från de goda människorna.

Äfven Ellida hade dragit sitt strå till stacken. När hon sett sin matmor gå upp med hyresgästen, hade hon sagt blidt och angeläget:

— Gör sig inte alls brådt, frun lilla, sitt lugnt däruppe, jag ska sköta hela städningen.

Den var så genomskinlig denna nitälskan, den värkade hypnotiskt.

Det blef en het kvalmig dag. Luften hade denna i Nord-Amerika egendomliga skiftning, som ängslar sinnet; man vet icke, hvad nästa timme skall medföra — kanske strålande solprakt, kanske mörker och skräck. Ljusets färger dallra in uti hvarandra från vitaste hvitt till dödt koppargrönt, och man tycker sig förnimma en lukt af svafvel. Erik, som funnit det allt för kusligt att företaga den solbaddade färden i täckt »boggie», hade gjort sig sjuk och sändt bud till studenterna att in-
finna sig i villan.

Nu kommo de en och en traskande, i moln af damm, öppnade och stängde grinden omsorgsfullt och tafatt. De hade en enastående förmåga att gå i dagligt gräs eller på annat sätt väta sina fötter, drogo in sand och grus, spottade ut tobak

i korridoren och klampade tölpigt på utan att taga af hattarne.

Därute under det vindbitna äppelträdet satt Atle halfnaken och upphettad i sin vagn och vände oroligt hufvudet åt alla håll. Han rynkade ögonbrynen, vred på sin bara feta hals och försökte med en kisande blick, så lik Matildas, få syn på dem, som passerade. Hans mor kom och sköt vagnen bakom huset i den smala gången, där slagskuggorna bredde sig vida och svalkande. Hon kysste gossens glödande lilla nacke, gick därpå framom hörnet och stannade sysslolös på verandan.

Förfärligt hvad Ellida slog i dörrarna. — Uppifrån Malmerbergs rum hördes släpande, hackiga orgeltoner. Ljud af skrapande stolar och mummel af skrofliga röster, afbrutna af Eriks korta skratt — kom henne att blicka in genom fönstret i matsalen. Där satt hennes herre och man i den tunna linnerocken, uppslagen öfver bara skjortan, och valkade en tobaksbuss. Han hade sjunkit tillsammans i en stol och höll klackarna på bordkanten och halmhatten balanserande på nacken. Den gode Erik var värkligen häpnadsväckande yankee . . .

Litet tomt hvilade hennes ögon på prärien. Dagen hade fått något så hvasst i sitt sken och luften stod underligt stilla.

Att hon skulle känna sig så ohägad för hvarje sysselsättning. Tusen göromål väntade ju . . .

Hon sjönk mekaniskt ned på kanten af hängmattan och gungade sakta.

Då och då fläktade en svag vind. Grodornas kväkande hördes ovanligt klart och sjungande, som vore det kväll och som låge det stora träsket helt nära och ej långt ut i vildgräset . . . Icke blott grodor . . . äfven andra djurs läten fylde småningom rymden. Det var som hade genom den ödsliga, tryckande stillheten trängt fram allt tydligare en stor symfoni af dämpad klagan. Hundarne tjöto långdraget — från gård till gård fortplantades deras sakta kvidande. Utefter plank och källargluggar ströko kattor, ynkligt jamande. Foglarna smeto ljudlöst från träd till träd, och i själfva deras plötsliga stumhet låg stilla jämmer . . . Som solostämmor i denna kör sköto in ängsknarrarnas höga skarpa diskanter. Och allt leddes af ett evigt svagt sus genom det torra gräset — af blommornas nickande och nickande . . .

Matilda såg undrande mot himmelen — icke ett moln. Den stickande glansen kom ögonen att tåras . . .

Ett fruntimmer syntes därborta, hon närmade sig Hjelska villan och öppnade grinden.

Matilda reste sig förvånad — främmande gäster voro sällsynta.

— Kära fru Hjelm . . .

— Fru Linde, hvad i all världen . . .

— En förfärlig hetta . . .

Fru Linde skyndade fram till iskylaren, lät det kalla vattnet fukta sin näsduk och lade den i nackgropen.

— Det ser styggt ut, anmärkte hon småleende.

— Ja, man formligen smälter bort — har ni verkligen återvänt till oss nu?

— Mister Linde hade aldrig ro ute i västern, folk voro så litet förstående —

I detsamma hördes från husets baksida ett häftigt smällande af fönsterluckor. Ellida följd af Ruth, kom utrusande.

— Herren bevare — nyss sken ju klara solen, skrek hon häjdlöst — Gud tröste den, som inte är beredd.

De båda kvinnorna hade sprungit upp, Matildas alla tankar stodo stilla.

— Hvad är det?

Därinne tumlade stolar om ock Erik ryckte upp dörren.

— Fort in Matilda, här blir något gräsligt — hvar är pojken?

— Åh Gud —

När hon störtade de få stegen utför trappan, fick hon intryck af en dröm, där man aldrig kommer fram. En våldsam kroppslig stöt tvingade henne att gripa efter fäste. För hennes ögon dansade eldkulor, hon hörde tjut och gny, hvisslande och brak . . . alla sinnen omvälfdes, hon famlade framför sig i luften . . . den kändes som en fast kropp . . . och omkring var svarta natten.

Men hon *måste* genom denna ogenomträngliga vägg — hon hör icke de andras skrikande röster,

känner icke Eriks skälfvande tag om henne, hon vacklar omkring i de flikar af moln, som i fräsande raseri piska utmed jorden — det är ju blott några steg! Hon gör sig fri — kämpar ensam som en vansinnig i den tjocka luften, når om hörnet, ser en hög trasor, något ofattligt, omöjligt. Hon faller till marken utan att akta på syndafloedens skvalande, skrämmande forsar, som braka mot huset och i ett ögonblick blöta henne inpå kroppen. Genom hela sin varelse förnimmer hon söndersplittring, förintelse — död — död — död.

Allt har tagit blott några sekunder.

Så med ens upphör rägnet. Tornadens afgrundsmörka segel höja sig och draga bort öfver den oroligt bidande slätten. Lika hvit, lika stic-kande het skiner åter solen, den speglar sig i vattenflöden på sandgången, på gräsplanen, på verandan, på trätrottoaren, den glittrar på plåt-taken, så att dessa se ut som voro de öfverdragna med silfverskällor — mellan örter och gräs hvälfva sig tusentals små rägnbågar. I trädens våta, glimmande kronor sjunga foglarne jublande lätt. Långt fjärran är ännu allt dödsbringande kaos men nära simmar hela ängden, gnistrande af färg . . .

Och natten inbröt . . .

I den svala bottenvåningen, nära de öppna fönstren låg lille Atle. Ute triumferade stjärnorna vidunderligt stora på det höga dunkla fästet och eldflugorna skuro som gnistrande svärdshugg genom mörkret och gradorna kraxade — det lät som ett

belåtet skratt — och locusinsekten hvisslade gällt förnöjdt.

Matilda kom ut. Hon sträckte sina armar mot stjärnorna, och hennes synd och sorg bröt öfver henne som en våg.

— Jag är full af synd!

Men fru Linde, som icke velat lämna henne, smög sin arm om hennes lif och sade mildt:

— Det äro vi alla.

— Men jag har trotsat min väg fram, jag har tyckt, att jag varit en undantagsmänniska — ser ni icke, att just i den smala gången därnere, bara *där* skulle tornaden gå fram — *så* har icke ens den minsta af dem straffats.

Fru Linde svarade icke genast. Sedan hviskade hon skyggt:

— Ni *är* en rik natur — ha vi då alla kommit hit på jorden för samma ändamål?

Men uppe i det prydliga gafvelrummet kämpade Emanuel Malmberg i bön om en själ. Han prisade Herren, som räknar hvarje hufvudhår, för sorgen, som trängt in i denna boning. Han bad, att den måtte blifva rätt tärande intill märg och ben, på det själen måtte uppgifva alla sina stöd och naken och arm släpa sig i stoftet till nådens tron.

FEMTE KAPITLET.

Hymnen förklingade. I det fullpackade rummet blef graflikt tyst. Så talade en frisk, odlad manlig stämma:

Käre vänner —

Om jag kunde måla för Eder den olidliga spänning, den maktlöshetskänsla jag erfar hvarje gång jag står vid en bår. Hvad skall jag säga, som är rätt, hvad skall jag säga som är sant, hvad skall jag säga, som är godt? Och med denna förnimmelse af ångestfull spänning är det, som fattade jag den sorg, jag skulle trösta.

Jag står idag i ett främmande hus, vid ett främmande litet barns sista hvilobädd, jag ser dem, som älska honom, gråta, och jag vet, att denna moders sorg är bitter som döden själf. Mer vet jag icke. Jag känner ingenting om det värf detta barn haft att fylla i lifvet, det dunkla, ofattliga lifvet, jag känner icke denna faders, denna moders själar eller hvilka toner, som återljuda i dessa. Och ändock vågar jag säga:

Haf tröst o moder, ditt barn lefver, du skall ock lefva. I detta skumma rum ser jag redan ett ljus stråla, och äfven du skall se det. Ditt rena, ljufva barns minne är detta ljus, det har ingen skugga som du icke själf sätter dit, och vet du hemligheten med detta ljus, som blir klarare med tiden? *Ditt barn lefver*, det är hemligheten, det lefver i en ljusuppfylld värld, och på de strängar i din själ, hvarmed du tangerar denna värld, spela och leker ditt barn, det skall aldrig upphöra att spela på dessa strängar, och du skall ofta höra det. Det är din tröst och din glädje, tills din själ helt når denna ljusa värld, där äfven du skall lefva och se ditt barn lefva. —

Matilda blickade långsamt upp från sitt barns likhvita ansikte, lättande tårar strömmade utför hennes kinder, det låg något betagande i detta. Också snyftade man öfverallt i begrafningsrummet.

Talaren stod framme vid fönstret. Solen föll öfver hans kortklippta hufvud, hans långa välväxta figur i vanlig bonjour, strålarna dansade öfver de bruna mustacherna, den hvita pannan . . .

Efteråt kom pastor Linde ett ögonblick med sin hustru fram till kistan. Han vände sig icke till Matilda, men hon räckte ut sin hand och såg upp med matt, tårdränkt blick.

— Tack —

Pastorn tog litet förvånad hennes hand.

Då kistlocket skulle påläggas, kastade hon sig handlöst öfver den döde och ropade i bitter ångest:

— Jag kan inte, ni få inte taga bort honom.

Fru Gustafsson, som under ceremonien förhållit sig stel och ceremoniös, kunde nu icke afhålla sig från att yttra:

— Detta är för mycket, det är synd, misses har ingenting provvat på i världen, det är alltsammans.

Men då hörde Mathilda den ljusa stämman säga lifligt förebrående:

— Tala inte så, icke veta vi, hur en moder känner.

Öfver huset hvilade en hälgdagsaftons tryckande ovärksamhet.

Ute föllo skuggorna som bårtäcken öfver hvarje hopp, hvarje glimt af möjlighet till att lefva.

Men då lampan tändts, kände Matilda ett plötsligt begär att taga en bok. Det var som förmodde hon icke se lifvet glida undan sina händer. När hon försökte läsa, äcklade henne dock hvarje ord.

Små steg tassade i trappan, dörren for upp, och med ett snyftande skrik och armarna uppsträckta sprang Ruth barfotad in och upp i moderns knä.

— Mam', jag vill ha lillebror, jag vill ha lillebror, ropade hon hysteriskt.

Matilda tryckte den hvita figuren intill sig, stoppade in hennes kalla små fötter, strök hennes

armar, vaggade henne som hon brukade göra med Atle. Genom ömhetsbetygelser sökte hon dölja för sig själf, att detta barn icke kunde fylla tomheten.

Ruth hade Eriks yttre, men hennes känsliga, brådmogna kynne tycktes gå sin egen väg utan att fråga om lof.

Erik promenerade fram och tillbaka. Han hade tagit af sin svarta rock, och den hvita halsduken, det glansstärkta skjortbröset i en lågt urringad väst stucko högtidligt af mot hans upphettade, skägglösa ansikte.

— Min lilla Matilda, nog var det väl onödigt att ställa till det här. Kunde inte en svensk lutersk präst lika väl läst vår Atle ned i jorden? Jag vet inte hvarför vi skulle än ytterligare sänka våra aktier därinne i Morton.

Intet svar. Han fortsatte:

— Jag ville ju inte sätta mig emot dig de här ledsamma och upprörda dagarna — men hur kom du att tänka på en amerikansk metodist?

— Jag vet inte, svarade Matilda, det föll sig så, när fru Linde var här, jag ville tacka för hennes vänlighet.

Midt i bedröfvelsen drog han godmodigt på munnen.

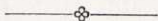
— Känner du inte förhållandet mellan det där herrskapet?

— Nej — Matildas trötta ögon slöto sig. Jag antar, att de inte passa Gustavi herrar och damer.

— Åh — ja — det får jag säga vore mindre underligt. Kan inte precis förefalla uppbyggligt att se ett prästfolk, som . . . hon tycks vara en något ombytlig dame. Först luteran — båda föräldrarna svenskar — sedan metodist, om det var för den här amerikanska prästens skull, vet jag inte; men allt nog, om en tid avancerade hon vidare till något oklart något — jag mins sannerligen inte hur Törnkvist lade ut allt. Me-en, nog får jag säga, att skall man ha religion, så är väl det här gamla luterska mäst aristokratiskt. Nog är t. ex. en sådan som Gustafsson på sin naiva religiösa ståndpunkt hyggligare och anständigare än . . .

— Käre Erik — hon höll afvärjande upp handen — bara inte i kväll!

Och hon klippte af alltsammans genom att gråta i den sofvande Ruths blonda hår.

SJETTE KAPITLET.

— Nå låt oss höra, hvad är det egentligen fru Hjelm har så svårt att tro på i bibeln?

Pastor Linde i förmiddagsjacka och ljusblå kravatt, gungade sakta i den låga korgstolen. Han talade muntert, som gälde det att komma öfver en barnslig svårighet, ett af dessa sandkorn, som af den unga fantasin göres till ett bärg.

Midt i hvardagsrummets soffa satt Matilda svartklädd, med stora, oroliga ögon och något böjd, som tröttade det henne att bära upp sin slanka kropp.

Frågan var väntad.

Pastorn hade nu besökt henne några gånger, hittills följd af sin fru. Han hade språkat sällskapligt, gycklat med Ruth, talat om platsen och dess historia, vidrört metodisternas skärmytslingar med luteranerna i en ton af slug skämthet, som man brukar använda om älskvärda personers små svagheter. Utan att hon ville det, ringde Eriks ord i Matildas öron, och hon iakttog skyggt de

båda makarna — hur kunde de lefva lyckligt samman? Hon märkte dock icke det minsta, de voro som vanligt folk, kallade hvarandra enligt landets sed för »mister» och »misses» men talade otvunget och hänsynsfullt.

Efter Atles död behärskades Matilda helt och hållet af ett begär att få veta, få höra något nytt. Hon hakade sig fast vid tanken på att få återse sitt barn, detta återseende i en annan värld fick något materielt vid sig, hon formligen såg sin babys öppnade armar och igenkännande leende.

Och icke blott detta . . . Stucko henne icke likt piggas af järn de oräkneliga små ting, som hon gjort eller underlåtit, och som alla stälde sig i samband med hennes sorg? Såg hon icke de fina trådar, hvarmed hennes synder bundos vid straffet, var det icke ett lönligt sammanhang mellan orsak och värkan i det dagliga lifvets upp och ned?

Jo, hon var själf skulden till sin profning. .

Och ändock — när ögonblicket kom, då reste sig den gamla människan. Det var som sute hon här för att bygga upp forskansningar och icke för att ödmjukt låta upp sitt hjärta.

Hvad hon icke trodde på i bibeln?!

Så förfärligt naivt . . .

Hon sade plötsligt:

— Jag behöfver inte bibeln, jag känner ingen värme för den, himlens fröjder locka mig icke.

Pastorn log.

— Det kommer först när ni genom bönen blifvit pånyttfödd.

Ja — så dumt sagdt af henne. Hon spejade ifrigt efter nya obegagnade vapen — det hela hade i en hast blifvit till stridslek.

Men hon fann intet skarpt nog att träffa pricken.

— Tänk er en man, som bara för 1800 år sedan kommit tillbaka till jorden efter att ha varit död — och inga sagor, legender, rykten om hvad han sett och hört!

Medan hon talade, blef det så absurdt, att hon med möda kunde återhålla ett leende, och hon fattade icke, att inte äfven *han* . . .

Men pastorn parerade genast i ifrigt lugnande ton:

— Gud kanske lät Lazarus glömma det efter uppståndelsen, eller också kanske mannen aldrig återfick medvetandet i grafven — Gud har tusen vägar.

— Nå evighetsstraffen —

— Det skall inte alls oroa er, afbröt pastorn gladt, numera fins värkligen så olika teorier, evigt är ju ett obegripligt ord, nog kan det hända att slutligen . . . efter tusentals år . . .

Tid i evigheten!!

Matilda satt med nedslagna ögon. Hela enfalden af en teologisk dispyt grinade emot henne. Och dock . . .

Ansträngdt, nästan drömmande sade hon:

— Hur skall er Gud någonsin kunna förstå allt mitt?

Hennes drag veknade och föryngrades, hon förde hastigt handen till hjärtat och läpparna darrade.

Men i pastorns ansikte kom ett nytt uttryck. något granskande, personligt iakttagande, en blandning af människans, mannens och prästens tankar, och som förlänade blicken intelligent skärpa.

Tankfullt svarade han:

— Det fordras att gifva bort sig själf, sitt hela, hela jag.

Matilda sträckte plötsligt fram sina händer, och hennes ögon lyste till sköna, varma:

— Är då hvad jag äger, min hela människa af intet värde?! Pastorn — det centrala hos mig, det är just, att jag måste äga mig själf i allt . . .

— Jo jo, sade pastorn skyndsamt — att vara sig själf är stort — bara *Gud* leder detta själf.

Matilda sjönk hopplöst samman. De förstodo hvarandra ju icke.

Det blef tyst, så egendomligt tomt och luftlöst. Droppvis flöt Matildas mod bort.

Hvarför stred hon egentligen?

Sakta knarrade medarna, pastorns ögon voro slutna, hans händer hopknäpta.

Bad han?

En oförklarlig ångest grep Matilda. Det var som om en af dem måste släppa. Hvad ägde

denne man som gjorde, att *han* icke skulle släppa, det kände hon?

Åh — för henne var det icke lika lätt att gå. Hade icke han nyckeln till det rum, dit hennes barn flyktat? Kanske lefde Atle nu i åskådning af allt, det hon bekämpade.

Var icke denna enda tanke ett bevis på tro? Hvad hon byggt upp ramlade förunderligt lätt — smälte bort i en trånande, sugande längtan. Så brast hon plötsligt i spasmodisk gråt.

Ögonblickligen reste sig pastor Linde, höjde handen och sade lågt, intensivt:

— Låt oss bedja!

Han lade sig på knä framför stolen, och Matilda följde mekaniskt exemplet.

Hon hörde knappast hans ord. Hennes tårar runno ohäjdadt, det var så nytt och sällsamt, och hon iakttog kritiskt, hur hon låg där — på väg att bli en kristen samt hur förunderlig lifvets färd är. Och på samma gång kändes det, som hade hon ägt en ny värdighet, som behöfde hon icke längre bråka och kämpa utan bures på främmande armar dit, där alla andra goda människor stodo med palmer i sina händer —

De reste sig, pastor Linde med ett slag förändrad. Han började omedelbart prata och skämta utan att låtsa om Matildas bäfvande tårstämning.

När han tog sin hatt, följde hon honom ut på verandan. Det starka solljuset besvärade de

rödgråtna ögonen, hon satte handen för och smålog. Pastorn stod nedanför på trappan med sin kraftiga profil och hela ståtliga gestalt öfvergjuten af sol, hans vackra ögon hvilade på henne, och han besvarade rodnande hennes leende. Ett ögonblicks förlägenhet uppstod.

— Ja — farväl, sade pastorn, vände sig på amerikanskt sätt om, innan han sagt ut orden och utan att skaka hand och gick raskt, med högburet hufvud nedåt sandgången.

Matilda dröjde med att gå in. Att åter möta hvardagslifvet, var så underligt; att höra dörrarna slå, kärrorna rassla fram, ångpiporna tuta och hvissla; att se grannarna springa brådslande och upptagna omkring på sina tomter, taga in tvätt, vattna balkongernas krukväxter, mata djuren. Hon hörde Ellida komma ut och slå ett ämbar vatten öfver baktrappan och i onådigt humör fara öfver den med en borste.

Malmberg, ledande Ruth vid handen, kom mjukt och stilla fram bakom huset. Han var en liten, ganska bastant bygd karl med bockskägg. Sättet var framträdande vänligt, nästan smeksamt, hans yrke, som före den teologiska perioden varit skraddarens, hade krökt benen en smula, och en sjukdom, han genomgått för ett par år sedan, gråblekt hyn.

Nu sken han af glädje under sin stora panamahatt och vindade sig med de krokiga knäskålarna behändigt upp på trappan.

— Frun hade besök, sade han mildt.

— Ja. — Ruth lilla spring in och hjälp Ellida.

— Jaha — suckade Malmberg, då Ruth ovilligt aflägsnade sig — — — Det är en snäll man, Linde.

— Ja, mycket snäll. Matilda satt och kämpade mot den känsla af öfverlägsenhet, som alltid grep henne, när hon talade med Malmberg. Och dock var det *hon*, som hade att lära af honom, han, som var ett af den luterska församlingens skinnande ljus.

— Ja, han är nog ett Guds barn, fast han är väl inte så begåfvad som vårän Törnkvist och vårän Gustafsson, det är han väl inte.

— Åh —

— Linde är inte så långt hunnen i nåden, men det är en snäll karl, ja, det är det — försäkrade Malmberg blidt. — Herren gifve honom och allt hans hus den rätta tron.

Så vände han sig tvärt om och lade handen på fru Hjelm's axel och sade starkt och högtidligt:

— Nå hur är det med det trotsiga hjärtat? Matilda stred mot sin känsla af obehag.

Då suckade Malmberg, knäpte hop händerna, blundade och bad med många höjningar och sänkningar af rösten:

— Ja Herre, Herre, se till din ringa tjänarinna, som kommer i syndens *usla trasor* och gif henne din nå-åd.

Men Matilda stirrade ut på gräset och undrade, om den var verklig — den sista timmens upplevelse.

SJUNDE KAPITLET.

En serie af metodist-väckelsemöten höllos ute på prärien i en gammal utdömd skollokal. Linde hade inbjudit Matilda att bevista dem, och efter någon tvekan tar hon en afton på hatten och går ut genom verandan.

— Hvad står på, undrar Erik, som ligger och drar sig efter dagens mödor i hängmattan.

Hon nämner det litet förläget.

Erik ser naturligtvis ironisk ut.

— Jag tror du kommit ur askan i elden Mattis, är det så mycket bättre att gå i kyrkan i den här sta'n än i Morton?

— Ja, det är det, säger hon kort. Men vid hon går ut genom grinden förefaller henne saken tämligen oklar.

— Mam' får jag följa med? skriker Ruth, uppklängd på staketet.

Svaret blir nej, men flickan bönfäller, tills hon får sin vilja fram.

Öfver slätten är redan skumt. Fru Hjelm går och ser upp åt skyn, och när brädgången mynnar

ut i en gångstig, kantad af småskog, och fötternas klampande på de glappande bräderna dör bort i en lång, ekande suck öfver heden, spritter hon till och vänder sig om. Det förefaller som hade hon förlorat något. Men som hon skrider fram öfver den halfblötta, glatta jorden tändes rakt fram ett ensligt, stadigt ljus, inramadt af trädens väggar. Det glimmar likt ett jätteöga, det vidgar sig och då lunden glesnar och ängden plötsligt ligger framför med ett fjärran gult, kaotiskt virrvarr af otaliga ljusprickar från tätt befolkade samhällen, från byar och enstaka villor och från Blue Points höjder — då ser hon detta röda cyklopöga lysa starkt, ensamt, högt öfver den öde obebygda näjden. Och hon vet, att det är skenet från den smala skolbyggningen, hvilkas form påminner om en fyrbåk, och där mötet hålles.

Men rundt om falla skuggorna så beklämmande.

Närmare bönehuset röra sig figurer, de komma långsamt en och en från sidovägar och från byn bakom, det blir fler och fler — små grupper af stillsamt folk, som vänligt hälsar.

Inne i den stora salen högt i luften går Linde omkring strålände af munterhet, och delar ut sångböcker.

Till detta möte utom kyrkan har infunnit sig mest amerikanskt landtfolk, farmarhustrur med skarpa blickar och stolt slutna munnar och män, som sitta hopsjunkna i bekväma ställningar och

ifrigt tugga. Dessa torra gängliga gestalter med sina uppskjutna axlar och långa bockskägg ha vid sig något, som erinrar om get.

Den tunga stillheten, slätten hvilkens dunkel anas utomkring långa rader af svartglänsande rutor, de trötta människorna samlade till andakt i aftonens timme på det enkla rummet — allt värkar egenomligt primitivt med en fläkt från de första kristnas dagar. Och liksom dessa långt försvunna tider höljas i det sublimas slöja, så är intrycket af denna samling fria, själfmedvetna människor utan bismak af simpel tafatthet, af klumpig bondskhet.

Ned i Matildas oroliga hjärta smyger en fridfull viljelöshet . . .

— Böjen er alla ned och må *den*, som önskar församlingens förböner, ensamt resa sitt hufvud och se på mig.

Pastorn blickar spändt.

Alla hufvud sänkas. Man kan nästan höra återhållna andningar. Matilda varseblir, där hon ligger, en och annan förstulet blicka upp. Till och med Ruth flyttar sig oroligt af och an.

Pastorn suckar djupt och Matildas paniska oro stiger — hon kan icke låta dem vänta längre! Dagen är hennes.

Församlingen ligger fortfarande gömd.

Då ser hon upp med förvirrad blick och möter ett par strålande, innerliga ögon, där hon fördjupar sig, tills hon långsamt sluter sina och snabbt dyker ned i sina hopprässade händer.

Hemåt vandrar hon långsamt utan att direkt erfara någonting. Ruth begriper instinktliskt, att hon bör tåga men ser oupphörligt på henne och det är en riktig plåga.

Egentligen går Matilda i en lindrig spänning huruvida — och hon nästan anar, innan hon hör de raska stegen bakom.

Linde bär sin ljusa öfverrock oknäppt om axlarna af brådska att hinna upp dem, han är blossande varm mot kvällens däfna kylighet, och en doft som af ytterst svag parfym går ut från honom.

De kunna ej urskilja hvarandras drag. Hon ser blott hans tänder glindra under de böjliga mustacherna. Han talar om alldeles likgiltiga ting, men Matildas hjärta är brinnande uti henne. Så fort det nya ljuset vill glida i bakgrunden blir det till en skatt, som hon griper om i trotsigt försvar mot oförståndet.

— Hvad det är svårt att tro.

Det kommer lågt och sväfvande.

De äro vid skiljovägen, pastorn tar åt hattbrättet för att säga farväl men håller inne. Matilda har vant sig vid mörkret, och hon kan se, hur hans ansikte ljusnar och hur ungt och dristigt hans ögon le. Med sänkt, melodisk stämma ger han henne några råd om hvilka ställen i den Heliga Skrift, hon bör hålla sig till för att blifva öfvertygad om Kristi guddom.

De dagar, som nu följde, voro underliga dagar. SjälF kunde Matilda aldrig bestämma deras rätta färg, hvad hon kände, tänkte, trodde eller gjorde för att få de rätta tankarna, de rätta känslorna. Hon bad, hon läste bibeln och alla religiösa böcker hon kom öfver -- beständigt hungrade hon efter att pröfva, efter att få veta mer, gripas af något nytt. Hon gaf spändt akt på sitt lynne, sitt väsen, sina ord — men allt på ett besynnerligt mekaniskt sätt. Inga direkta tvifvel brände henne, endast en nyfiken oro, hur allt detta skulle aflöpa, hur hon skulle blifva omvänd, när det månede ske, och hon iakttog sig själf, sina själsrörelser stickande klart. Ibland kunde hon stanna för den stora frågan: när har allt detta skett, hur har det kommit hithän med mig? Och hon visste det icke. Det var helt enkelt ett faktum, att hon nu skulle blifva omvänd.

Trots att hon ännu tviflade, plötsligt kunde kastas ut i en rymd af tomhet, som isade henne: Hvem var denna makt? Lefde han? Var det icke ett gränslöst gyckelspel? — fans dock något, hon icke förmådde sönderdela, icke uttala, icke ens känna som en positiv, styrkande känsla; något som var som Anden, sväfvande öfver vattnet; som en varm luftvåg — icke för synen, icke att taga på men att uppsuga med hvarje fin nerv, hvarje por; något som liknade hvad vissa mödrar erfara af evigt böljande ömhet och daglig svartsjuk, obestämd otrygghet — något af allt detta och mycket

mer, och som drog henne med en lifslängtans allvar. Hon tänkte nu icke blott på Atle, när hon tänkte på himmelen. I det hela tänkte hon icke så mycket på himmelen och döden. Hon törstade efter sanningens och kärlekens uppenbarelse i sin, Matilda Hjelms själ, en törst sådan en febersjuk känner och den ingen dryck varaktigt släcker.

Skulle hon gå till nästa möte?

— Nå, sade Erik vid slutet af middagen — utan att hon talat ett ord om saken — följer frun med på de där tillställningarna?

Tonen var absolut försmädlig, och naturligtvis förstod Matilda hvad han menade — hon svarade dock kallt:

— Hvilken fru, hvilka tillställningar?

— Hon — natural — bapt — unitar — universal — eller hvad det är för något — på *ist* är det — hon, frun till prästen, är hon med på själa-fångsten, hon?

— Du är rå, Erik, och jag talar inte med dig.

— Herre Gud — rå! Söta Matilda, jag tycker inte illa om människan, just därför frågar jag, kan bara inte begripa hur det där äktenskapet hankar sig fram. Törnkvist sa' i går att —

Matilda rodnade till.

— Mortonshistorierna får du behålla för dig själf, jag hatar dem, det är ett sant skvallernäste därute, det kan du hälsa från mig.

Tonen darrade af föraktfull häftighet.

Erik fortfor retsamt lugn:

— Jag begriper inte kärleken du fått till de där människorna, jag antar väl, att jag kan inbegripa *honom* —

— Erik!

Hon flammade, Erik reste sig äfven, han hade icke alldeles skämtat. Han kände instinktlik antipati mot Linde, och det förargade honom, att hon sprang på dessa möten. De ständiga pikarne han hörde därom i skolan voro för mycket till och med för ett bekvämt lynne.

Ett par timmar senare stod huset mörkt och dödyst. Erik hade tagit Ruth med sig till staden på en titt, Ellida var utgången, Malmberg borta. Matilda kom upp i sängkammaren för att sätta på sin hatt med den långa sorgslöjan. Så ödsligt det kändes. Hon hade ingen lust att tända lampan, såg nätt och jämt hvad hon fick fatt uti, gick så ut i korridoren, trefvade sig nedför trappan, öfverallt stodo dörrarna vidöppna. Tystnaden, den gapande tomheten hade något så färskt vid sig, de stumma rummen liksom lyssnade, ännu dallrande af röster, andande af varma människor. Hon skyndade genom dem, stötte mot föremål, visste icke hvarför hon gjorde så här, något jagade henne. Den tysta öfvergifvenheten sved i hjärtat. Det gjorde plötsligt ondt att lemna hemmet. Hon hatade att gå ut till främlingar, se främmande, känna med främmande.

I salongen stannade hon. Om hon skulle blifva hemma, tända upp ljus, många ljus, fullt af lampor och ljus — taga fram vin, goda saker, duka upp som till fäst — öfverraska dem, vänta på dem — — — springa i Eriks famn, kyssa dem, när de kommo. Glömma — som man glömmmer en ond dröm och är obekymradt strålande glad som efter en inbillad fara — Glädje, åh — hvad var det egentligen hon gick ut för att —

Som en brand for världsligt begär genom sinnet, mätnad och begär på samma gång.

Men den mattades och slocknade snart denna glöd.

Hon stängde dörrarne och gick ut i skumrasket. Strax nedom grinden mötte hon en liten, kutryggig dame, snabb och resolut i sina rörelser. Matilda kände henne något, hon var en ogift amerikanska, ansedd veteran inom Lindes kyrka, och uppenbarligen på väg att besöka Hjelts.

Att pjäska med folks känslor var icke miss Kings sak. Så fort de hälsat, sade hon utan omsvep:

— Well min bästa, har hon bestämt sig nu?
Matilda suckade.

Då blottade den gamla ungmön hela raden af löständer, och öfver dem glimmade ögonen hurtiga och kloka.

— Hvad väntar ni på? sade hon med brysk brådska. — Passa på nu — det blir nog ett lyc-

kadt möte — jag vet fyra eller fem, som säkert bestämma sig i kväll.

— Menar ni, att jag skulle gå fram till altaret och knäböja inför alla människor?!

— Ja, se det kan jag säga er, att bjuder det *emot* — då är det just, hvad ni måste göra — tog metodisten oförfäradt uti. — Gud vill nästan alltid motsatsen till det, man själf vill, så länge man är oomvänd. Det är praktiskt och bra att taga till regel.

En damefigur kom i detsamma ut ur närmaste villa och stälde sina steg mot staden.

— Låt oss sakta vår gång — hviskade den gamla missen med slug min — det är fru Lee — alltid trefligast att inte stöta ihop — hon är presbyterian, förstår ni . . . Nog är det besynnerligt — nåja för all del, vi ha alla vår frihet, vi veta nu det — men nog är det *konstigt*, att folk inte ser att det enda sanna och rätta, om vi ska rätta oss efter *Guds* ord, det är att vara metodist.

Så som i kväll hade ingen hört Linde tala.

Utanför rådde hedens mörker, där tindrade väl små aflägsna, svaga ljus och stora, oroliga stjärnor brunno på en svart augustihimmel, men härinne var idel ljus, en flod af ljus. Magnetiska strömmar tycktes utgå från den högväxte mannen uppe i salen, där han stod och gjorde sitt bästa

för att fånga en själ, som var svår att fånga men väl det värd. Hans ena hand hvilade på orgeln, den andra höll han mellan bokens blad. Ibland höjde han den i omedelbar kraft och hänförelse, och öfver hans panna och leende låg den ingifvelse, hvars väg till människors barn alltid är hemlig, en vind, hvars färd ingen kan beräkna och ingen fjättra. I sin makts högra hand höll han dessa själar, det kände han, de voro ett med hans själ i denna stund. Skulle det väl räcka till alla, skulle det räcka till *en*?

Man kunde nästan iakttaga, hur bakom dessa omedelbara och fullödiga ord lågo bundna tankar, tankar med plåga, intill blods. Naggande förnimmelser från hans hjärtas känsligaste fibrer. Där låg ångest för själar, — och om hans församlingsbor någon gång med bekymmer grubblat öfver sin pastors rätta enfald, funno de sig i dag fullt tillfredsställda.

Matilda satt icke längre bland främlingar. Orden gingo in i hennes själ sådana de voro. Hon såg på alla strålande anleten — denna kraft, som var öfver och i alla, sköt upp öfver allt, hvad hon en gång kallat lif . . .

Då reste sig en stillfärdig man, en mulatt, som ingen kände och som man betraktade litet skyggt.

— I främmande bröder, Anden bjuder mig att tala! — Jag gick sent hem från staden, därnere i södern var det, och floden rann vid mina fötter,

och månen blänkte och det var som om jag vandrade i paradiset lustgård, så gyllene röd doftade hela den stora natten af allehanda ljufliga frukter. Jag oroades öfver min själ, och jag sade till Gud, så här sade jag: (han bredde ut armarna och nästan hväste fram orden med en röst, kväfd af lidelse) allt o Gud, kan jag släppa för din skull, ty Du är skön och gyllene röd och stor som natten och som paradiset lustgård och som månens bleka sken. O fräls blott min själ, du Store, Sköne.

Detta vittnesmål väckte ingen anklang. En sådan omvändelse var icke metodistisk och så teg man, ropade hvarken »Amen», »hallelujah» eller »lofvad vare Gud», som annars åtföljde hvarje be-kännelse med vanlig prägel. Att gå utom gränsen är icke rådligt, så lätt som det är att förirra sig.

Men Matilda hade lyssnat andlöst. Ett plötsligt djup öppnades för henne. Det hela fick en underbar skönhet. Ögonblicket måste då hafva kommit, ty genom hennes själ gick en stark ton af underkastelse. Hon blef i hast som ett barn, en underlig frihet vidgade bröstet, sprängde alla tankar och känslor, all fruktan, vacklan och alla fördomar. Hon blickade omkring sig med ögon fulla af förståelse. Hon fattade plötsligt orden, hon sjöng, människorna, som kastat sig ned vid sina stolar i själsångest, de kärleksfulla leenden, som tröstade dem, de hjälpande bröder och systrar, som pekade på himmelen och sade: Där är vägen, sanningen och lifvet.

Hon hade fått behålla något stort hon ägde!
När allt var slut, gick hon utan att besinna sig fram till Linde:

— Får jag säga pastorn ett ord.

Linde rodnade häftigt. Han tog henne af sides, stälde sig med ryggen mot salen, ena foten på en fönsterbänk och den långa gestalten framåtböjd. Spändt och skyggt lyssnade han och sänkte en sekund sina ögon för den stora, vidöppna blick, som utan att blinka häftade vid hans.

— Jag tror, att jag är — omvänd.

Hvad det lät besynnerligt så här högt, i nakna ord.

— Hur — hur känner ni det?

Hon tog sin blick från honom och såg rakt ut i präriens djupa dunkel. Orden kommo mekaniskt:

— Jo — jag känner att Gud är stor —

— Men annars är ingenting riktigt klart för mig, tillfogade hon rädd och fort.

Hans blå ögon lämnade henne ej mer, de vandrade omkring i hennes ansikte, gjorde halt, fortsatte sin väg; leende stolthet, ungt jubel låg i dem.

— Det gör ingenting, ingenting alls — hans långa, hvita hand omslöt hans knäskål, då han halft reste sig; nu lyfte han den, närmade den liksom för att snudda vid henne men lät den falla.
— Det kommer alltsammans, var blott lugn, huf-

vudsaken är: känner ni Kristus som er — er personlige frälsare.

Hon såg upp på honom — sänktes i ett haf af blå eld, blickade åt sidan, kände något varmt, gungande, något som tvingade henne att gå framåt, ej tillbaka, att vaggas på starka, bärande armar, glida med, tryggt, ljust, varmt — aldrig mot.

Kristus — ett ögonblick förvirrades hon — hvem var Kristus? Känna personlig, hvad var det? Ofrivilligt lyfte hon båda händerna mot tinningarna, knöt dem, hon ville kväfvas, och plötsligt slog det om i oresonlig leda, harm mot mannen där. Han stod och skymde, hon kunde icke andas, icke se. En grotesk flygtanke borrade sina klor i henne, en blixtnöje ur döda, syndiga djup:

Hon såg Kristus i denne man, tänkte sig Kristus med hans drag!

Det var en sekunds isande tomhet — ut öfver stupet, med bråddjupet under.

Så samlade hon sig, lutade sig snabbt fram, drog upp fönstret:

— Här är lite varmt.

Andades fullt, kom så in på rätt stråt.

Personlig — det syntes minsann, hvem behöfde en frälsare så som hon.

— Ja — sade hon lågt.

ÅTTONDE KAPITLET.

Denna kväll gick Matilda ensam hem. När hon trängde sig ut genom salen, fattade folk hennes händer och sade: Tacka Gud, kära syster!

Ryktet om, att hon var vunnen, hade ögonblickligen spridt sig, och några af de mest entusiastiska rusade till och med efter i mörkret och klappade henne på axeln: Prasad vare Gud!

Ingenting af detta stötte henne. Hon erfor endast en viss förlägenhet som inför något, man gjorde mer af än det var värdt.

Hon gick framåt som i en dröm. Var en omvändelse verklig ej mer än så? Hon erfor icke heller nu något särskildt, sökte blott hålla fast, nästan envist stadigt, känslan af att vilja offra. Litet emellanåt kom en aflägsen olust i stämningen; en fråga svepte i hast genom medvetandet: hvem är egentligen Gud, och hvad manne han vill? Men hon slöt ögonen och frammanade alla orden, och de värkade som vaggsånger.

Hur sällsamt tyst öfverallt.

Träden stodo så svarta och otillgängliga, och från daggvått gräs och löf stego mäktiga dofter, som värkade berusande... Åh, alla dessa små rostgula, sorgsna ljusögon — och däruppe på den kupiga rundeln evigt samma hvita, spetsstråliga, gnistrande och flammande — ack, gäckade det icke hvar trånad, det väckte — —

Hon fortfor att gå ensam på vida sträckor och hörde intet utom det lätta skrapande ljudet af sina egna fotsulor.

Hvad allt såg kallt, förnämt och slutet ut. Naturen frågade minsann icke efter henne. Hon kunde gråta eller jubla, ängslas till bleka döden... dö, dö, dö tusen gånger, lika sommarrusande skulle alla örter ånga, lika liknöjdt dämpadt små knastrande kvistar och döfna blad falla, och stjärnorna skulle fortsätta att i evighet blinka och glimma storögdtt klara och kalla.

Men i den döda tystnaden blef minnet af de innerliga rösterna, blickars blå eld, hänryckta leenden... orden, gråten — hetare och hetare...

Skrott, klang af mansröster och aning om cigarrluk i rymden väckte henne brådstörtadt.

— Se icke på detaljer människa, skorrade Pryhls brumbas — kan du inte för en gång se helt och bredt på det, se något stort i den här gigantiska affärsandan — ett moment i framåtskridandet — lyfter ju släktet till lättare existens, mänskligare tillvaro — människa, kan du inte se hur dessa millioner nervösa myror, som göra

pängar och stupa och dö, kan du inte se den stora uppgift de ha, hva? Att bereda ny, högre nivå till utgångspunkt för en blodfullare kultur . . .

Matilda stannade tvärt. Hvad det föll frostigt och hårdhändt öfver hennes mjuka, varma stämning.

Pryhl och Erik sutto i all sköns ro på trottoarkanten och dinglede som pojkar med fötterna i det långa gräset. Pryhl förde naturligtvis ordet, hans sjungande skånska ord hoppade stötvis som bisarra lyktgubbar ut i den tomma kvällen öfver de stilla markerna. Så tankil Erik såg ut, där han satt och svängde handlyktan och blåste rök genom näsborrarna. Då och då sköt han in ett ord i behaglig tid — fyrade på för att få brasan att blossa upp. Han var bra trög, Erik, tyckte om att få alla dessa tankar inpluggade i hjärnan utan vidare besvär . . . Och den andre sedan — — Matilda tänkte på hur hon brukade fångas af Pryhls starka väsen och syn, nu föreföll allt som klingande bjällror, nästan rått. Hans muskulösa, atletiska gestalt värkade med ens fysiskt obehaglig, något alldeles för saftigt, jordiskt — nära på som om bara *det* icke hade varit fritt från synd.

Ofrivilligt jämförde hon —

Allt blef så ängsligt och osäkert. Hon gick fram och afbröt dem med ett stilla, en smula gråtmildt:

— God afton.

Pryhl sprang upp och slöt hennes fingrar i ett fast grepp. Han släppte icke handen utan

lade den varligt på sin arm och tog några steg framåt.

— En evighet sedan vi sågo hvarandra, kära lilla frun, sade han halfhögt glad.

Hennes svar lät ogenomträngligt ceremoniöst:

— Ja, professorn har inte tittat till oss sedan vår stora sorg.

Hon kände det med ens som en plikt att visa Pryhl sin nya människa. Djupt hade det stuckit henne, att han icke sökt dem sedan Atles död. Men nu gjorde det henne alls ingenting.

»Professorn!» Ordet värkade.

Pryhls ögon drogos trådsmalt samman, och hans grepp slappnade.

— Jag har glömt att gråta, lilla frun, mumlade han mörkt.

Strax därpå skildes han från Hjelms. Han hade blifvit fåordig och vresig.

En dag strax efter gick Matilda omkring och sysslade, var hvarken nedslagen eller glad, undrade bara litet på lifvet i allmänhet, på sig själf och hvad hon sagt och talat och på den väg, som låg framför henne.

Då kom det — ögonblickligt som solen någon gång fullfärdig och lysande bryter fram ur grå molnmassor: En öfversvinnelig glädje, en klarhet i förnimmelsen, en salig hänryckning, ett kärlekens mysterium, som brakte tårar till hennes ögon.

Hennes händer fördes sakta samman som till bön, hon visste ej hur och af hvad tillskyndelse, men dragen likt tankeläsaren i sin extas, flög hon upp för trappan och in i sängkammaren, kastade sig på knä vid sängen och tackade — stammande, i jubel — Gud sin fader och frälsare — — —

Hon steg upp full af mod. Det sammansatta hade i ett nu blifvit så enkelt — hur hon famlat i mörker! *Tron* var det, som kommit genom en särskild uppenbarelse i hennes hjärta. Hennes hjärna hade plötsligt blifvit så ljus, den arbetade käckt och rastlöst, spände sig elastiskt om alla svårigheter, alla stötestenar, uppsög dem genom en enda öfverskådande kraftutstrålning, och se! nu hade de en helt annan uppsyn, läto sig så godt förstås, förklaras, ses från en helt annan sida. Allt hvad tviflet tornade upp var blott skenbart. Trons ljus var det enda pålitliga — en bruten stråle från Guds öga.

I sin första ifver ville hon taga på sig och skynda till pastor Linde för att omtala det stora undret. Men hur det var, det gjorde hon ej. I stället gick hon, alltjämt buren af andlig fröjd, ned till Ellida på gården, och hviskade i darrande spänning:

— Ellida, jag är omvänd till Gud!

Men Ellida, som höll på att piska mattor, var för tillfället fördjupad i en del ganska jordiska funderingar på bosättning och giftermål i allmänhet. Dessutom ansåg hon sig å luteranernas, specielt

sin fästmans, vägnar förbunden att vara förolämpad. Hon mottog därför underrättelsen mycket nyktert och svarade sötsurt:

— Ja det var ju godt, att Herren fick upplysa fruns hjärta till slut.

Men Matilda nedslogs icke så lätt utan fortsatte till herr Malmberg. Han låg på sin soffa och hvilade, en smula trött, sade han, men då nyheten framförts, rusade han upp och tog hennes händer och såg på henne en half minut i stilla hänförelse.

— Ack — hans ögon vändes mot höjden, han nickade flere gånger bekräftande med hufvudet — frun! — frun! — fruns ansikte skiner som en ängels ansikte! Är det ej kosteligt, att Gud han vill vara vår lelle lelle broder, platt så att vi kunna räcka ut vår hand och taga i honom!

Kvällen därpå »bekände» Matilda Hjelm på ett metodistiskt klassmöte. Någon liksom förestafvade henne de ord hon begagnade, och hon höll ögonen fästa på Lindes ansikte.

Pastorn satt vid ett bord och stödde hufvudet i sin hand. Så satt han orörlig, med sänkta ögon, tills en af bröderna steg upp och önskade syster Hjelm välkommen.

Men när fru Anastasia Gustafsson fick höra den stora nyheten om fru Hjelm's omvändelse, gick hon för en gång skull ifrån sina principer och sade rent ut:

— Det är något jag *inte* tror på, nej inte om jag också såge det med dessa två mina lekamliga ögon. Den människan är inte *sådan*.

Erik kom instormande i rummet. Han såg minst tio år yngre ut.

— Är du mogen för en stor, stor nyhet, Mattis.

Matilda såg upp förströdd, där hon stod och vattnade krukväxterna. Hela veckan hade hon haft så svårt att sysselsätta sig med något verkligt arbete.

— Har du ingen mystisk känning — aning eller sånt där?

Hon försökte småle intresserad.

— Nå, hvad kan det vara för stort?

— Du ser tämligen schackmatt ut, men jag skall väl få lif i dig!

Han gick tätt intill och viftade med ett papper.

— Ada är här i nästa vecka — skrek han plötsligt.

— Ada — — hvilken Ada?! Hon förstod alls icke — —

— *Ada*, syster din — beslutit sig kvickt som en hel karl — gett sig af — är i dag i England — Gud i himlen låte ångpannorna och tågbroarna stå sig åtminstone den här veckan! — Tjo Mattis!

Matilda hade släppt kannan, det susade för öronen — öfver alla bekanta föremål kom ett nytt skimmer.

Så fick hon med ens sjudande lust att företa sig något.

Hon framstötte andlöst:

— Kom — vi få genast göra i ordning hörnrummet — Erik, jag fattar det inte, jag fattar det inte.

Erik tog henne om lifvet och som barn rusade de upp för trappan.

Efteråt gick hon och slets mellan stämningar. Det glittrande tankesvall Adas ankomst väckte ville fylla henne till brädden. Allt detta som länkade sig i hvartannat, tills det slutade långt från den oskyldiga utgångspunkten. Men med samma förföllo sista tidens rörelser onaturliga, den lefvande kraften var försvunnen och hennes längtan efter de andliga tingen upphörde så fullkomligt, att hon flere gånger måste knäböja och med fingrarna i öronen söka återkalla, hvad hon mist.

På kvällen sutto makarna tillsammans och sågo den blodröda månen gå upp öfver slätten. För ett ögonblick upptogs Matilda helt af den gamla världen. Hur bekant den log! Hon kände den så nära. En hisnande känsla steg upp i bröstet, en oro, en åtrå, — mindes Erik?

Ja visst mindes han. Han gick och rullade cigarettor mellan fingrarna, kastade bort den ena halfrökta efter den andra.

Gamla stämningar, gamla minnen — hemluft, bara hemluft i rymden. Något smalt och tinade och rann i varma strömmar genom blodet — ut i kinderna, trängde fram som fuktig imma i ögonen.

— Ja — så länge, länge sedan Erik — ibland är det som om *det* vore det enda verkliga och som alla år vi lefvat härute vore en konstgjord tillvaro, där man talade och åt och drack och lefde onaturligt — du förstår — inte riktigt klart och visst som folk lefver därhemma, — som om man aldrig kunde komma fullt in i något härute.

— Ja, men jag trodde du hade börjat trifvas nu, Mattis, sade hennes man litet bekymrad.

Matilda kom plötsligt tillbaka till nuet.

Borde hon icke tala om för Erik? —

Hon kände stark olust, men tog raskt hans hand och sade, medan lindrig kallsvett bröt ut på hennes panna:

— Erik, jag är en kristen.

Det var som om orden rymt sin kos och tagit själfva saken med sig.

Erik sneglade förundrad på henne.

— Ja, svarade han generad, det är du väl, det har du väl inte annat varit.

Så blanka och stora hennes ögon sågo ut i månljuset.

— Åh inte har *jag* varit — —

Hon tyckte att det lät tonfattigt.

— Ja, jag är visst inte den, som står emot religionen — Erik började gå af och an med hän-

derna på ryggen och såg då och då en smula ovisst på sin hustru, — tro inte det, det ligger något mycket vackert i den, när den är fri från öfverdrift, me-en vet du, sekteristväsendet — —

Att svara blef med ens så ansträngande, all energi var som bortblåst.

— Det är ändå mer genomträngande det, mer lif — en hjärtats intelligens som . . . Det luterska — nu sköt hennes gamla skarpa ton in, hon blef säker och intensiv: det luterska är ju som en åldrig, styfbent, fördomsfull aristokrat, som lefver på svunnen storhet, gamla principer — dödt — tråkigt rent af! Tänk dig de gapande, iskalla kyrkorna därhemma — en mil till altaret — med en högtidlig herre i grannt schabrak — käns som kunde man aldrig nå dit fram!

Hur fermt allt kom — hela den gamla Matilda i ett nu. Att hon icke talade som en omvänd människa, sväfvade hela tiden för henne.

Men hon *tänkte* det ju ändå!

Något varmt dök upp ur hennes djupaste, det värkade själfupprättande.

— Erik ser du — hon grep efter hans arm och yttrade mycket ologiskt: har du aldrig känt dylikt? Hungern efter att få vara liten, ett naivt litet barn, är hvad som drifver mig till kristendomen.

NIONDE KAPITLET.

En sådan klang af nya, glada, högsvenska rytmer! Hela huset mättas och fylls af fria, direkta ord och orädda tonfall, den tungsinta fåordigheten viker steg för steg tillbaka, kryper in i hörn och vråar . . .

I luften ligger något af vårlig väntan, af söndagars söndag . . .

— Du allra gamlaste Mattis, låt mig riktigt få se på dig . . . en sådan förändring . . . är det här värkligen Matilda Lennartson?

Fröken Ada stod och höll händerna om fru Hjelmns nacke och böjde sig bakåt med halfslutna, skarpt betraktande ögon.

— Hvarför har du tagit bort luggen? — Kära barn, hela din ansiktsläggning kräfver ju ett sådant härställ.

Matilda log litet osäkert, var förbryllad af all denna omedelbarhet men så glad, så glad — fattade med en skämtsam åtbörd om systemns krusiga

hår och ruskade det. Sedan togo de hvarandra skrattande om lifvet och gingo ut på verandan.

— Puh — ni ha ju tropisk värme ännu, kära du.

Ada fortfor att prata, forceradt lifligt som en energisk turist — ett sådant virrvarr af intryck från gamla och nya världen! Allt möjligt hade hon iakttagit, en mängd små ting, som Matilda aldrig tänkt på och så hade hon redan bildat sig en färdig bild af Amerika.

Matilda log — det gjorde folk alltid strax de kommo ut — men åh så underligt främmande det var — alla ens tankar kastades huller om buller — precis som om man sofvit och plötsligt vaknat.

— Och *du* lilla stackare! — Mattis är det inte en saga? Här är du och här är jag — jag som var så liten och snusförnuftig och du, som var så vild och fri.

— Åhnej — protesterade Matilda leende.

— *Du?*! en riktig nihilist var du — egentligen är det du, som är skulden till de där två fasliga böckerna med mitt namn på — titelbokstäfverna eldröda till och med!! att man någonsin har varit så ung... Nå men du mins väl hur tokig du var att få gå in vid teatern?! spelade Jane Eyre i utslaget hår — — föll på knä framför Napoleon på barnkammarväggen — — spräckte ju rutan, när du skulle gömma dig i fönsternischen!... Åh Mattis, du var sublim, du *var* det värkligen, vi stormgräto... Och som du kunde sätta hop fabler!

Det blef aldrig objektiva sagor, bara om dig själf och hur du lefvat en gång förut och varit under-skön och . . .

— Ada, det är ju så längesedan, tala inte . . .
Men Ada skrattade.

— Jag tror bestämdt du till sist trodde på allt det där själf, Mattis . . . Gud en sådan ömklig fuskare lifvet är, jag går nu aldrig ifrån, att du hade betydligt större fantasistyrka än jag . . . din svaghet var bara att du aldrig fäste dig vid detaljer — du kunde sitta i timal på ett bärg och lefva på din beundran för skogen inunder, men jag undrar, om du kände skilnad på gran och tall?! . . . Bara det stora hela — lite in's Blaue Mattis, hva?

Adas gråskiftande ögon logo systerligt retsamt.

Så omskakande, så tagande det var. Men Matilda fruktade att gifva sig riktigt hän.

— Hela jag var minsann ett sammelsurium, sade hon halft medryckt, du var alltid mer dig själf.

— Kanske — jag är bara rädd att vägen till botten är kortare för mig.

— Du har god råd att vara ädelmodig — erkänd romanförfattarinna.

— Pfui — Ada blåste föraktligt — hvad man egentligen vill ha fram, begriper folk inte, och det andra — du vet inte hur likgiltigt det är . . . Hela det här året har jag känt mig så bottenlöst led — om du förstår dig på den saken?

Hon stannade i tankar och bröt af några kaprifolieblad.

— Jag tänkte det möjligen kunde blåsa bort härute — tillade hon sakta och räckte ut sin hand. Därpå lade hon sig tillrätta i en hvilstol och slöt ögonen.

Matilda satt stilla på trappan och betraktade system. Hur helt denna öfver lemnade sig åt vilan — tänkte bestämdt bara på den i hela världen. Hennes starka, smidiga kropp med det groft mejslade ansiktet, det burriga håret och de svällande läpparne, mellan hvilka tandraden glimmade fram som ett smalt streck, tycktes liksom eröfra och göra till sin hvarje plats den intog...

Småningom återkommo det nya lifvets alla tankar.

Ada var så lik hennes, Matildas, fordna människor — det var något outveckladt, jordbundet, löst vid henne... Ur hela väsendet klingade: oomvänd... Bara sättet att kasta omkring sig ord och tankar just som det föll sig, utan att besinna — inte bara om de voro heliga, det kunde ju ingen begära, men blott om de hade en nyttig mening, voro till verkligt gagn...

Ack all den här förtroligheten var så frestande, så förtjusande... det sved, det skrek i Matilda att störa den...

Och ändock — inte var det väl rätt att så här bara på lek njuta hvarandras väsen?

... Ja, när viljorna voro som eld och vatten, så kunde man det helt enkelt icke.

Men tänk om Ada vunnes för kristendomen?!

Man finge ju inte tvifla på Guds makt men — — hvem som än blefve en kristen — skulle väl Ada någonsin blifva det? — Förfärlig den tanken, funnos människor, som rakt utaf inte kunde blifva kristna?

Hon var så klar, så medveten, så säker, Ada — —

Men ehuru Matilda i sitt allra heligaste *icke* trodde på Adas omvändelse, knäföll hon dock i sin själs förgårdar och bad om denna nåd.

— Så mycket tankar!

Några minuters sömn hade varit nog för att återställa Adas lifsandar. Rösten ljöd klingande bekymmerslös och Matilda, som hastigt sett upp, mötte rodnande en skarpt skimrande blick.

— Herre Gud hvad du sutit och grubblat i ensamheten utan människor, du lilla stackare! Säg Mattis, hur i all världen kom du bland alla att gifta dig med Erik? Ni äro ändå som olja och vatten.

Matilda såg bortåt och svarade frånvarande

— Åh som nittionio kvinnor af hundra — jag var ju aderton år, när jag förlofvade mig — han var mitt första tycke.

Vid middagen förekom Erik nyklippt och strålande i splitterny, elegant halsduksknut. Herr Malmberg presenterades och bugade allvarligt. Så satte man sig till bords efter en bön af Ruth, som Matilda deltog uti med ödmjukt allvar, och som Malmberg åhörde blundande och med knäpta händer en lång stund efter.

Erik bjöd på vin och skulle hålla tal. Han bad den »lärda svägerskan» vara välkommen till de landsflyktigas fattiga bord.

— Min kära Ada — du har kommit till mödans och slitets värld — men dock till frihetens härliga land — vänta bara inte nöje och lustbarhet, icke glans och flärd — för det sitter fa-an så långt inne, du... *Arbete*, ser du, det är dagens lösen — sådant stärker nog själarna, men det tär våra kroppar.

— Omöjligt att tro, Jerker lilla, svär mot mina ögons vitnesbörd — afbröt Ada torrt.

Hvad det blef för ett skratt öfver bordet! Ellida sneglade på främlingen, där hon bjöd omkring faten och hennes läppar snörptes ihop en smula. Men Matilda såg upprymd ut, och alla skålade de och voro utmärkt goda vänner, och Erik bad svägerskan *icke* afbryta ett fästtal, som i nätter och dagar sargat hans hjärna och jagat en kort förunnad sömn från hans hviloläger.

— Skål, sade Ada och vände sig till herr Malmberg — han satt där så bortglömd och trist.

— Nej, jag tackar, svarade herr Malmberg

genast eftertryckligt. Det lät, som hade han länge väntat på att få utsäga denna replik. Hans ljusa ögon spändes stinnt i Adas, och han fortfor i en ton, som var ännu att låta fruktansvärdt allvarlig: Jag är ett Guds barn, och det är den kära frun här också, fast vi icke tillhöra samma kyrka, om jag må så kalla det, det göra vi inte, men vi hafva samma tro, det hafva vi, och dricka icke starka drycker (det sades med tonvikt — Matildas half-tömnda glas stod midt emot honom) — och om jag nu får så säga och ta mig den friheten, så ville jag önska den kära fruns syster *välkommen* till oss, och vi vilja önska, att den *rätta* ljuset måtte uppgå för henne, och att hon måtte från sina villors väg omvänd *varda* till den sanna tron och blifva så lyckelig som sin älskeliga syster i Jesu namn. *Amen.*

En half minuts graflik tystnad. Endast Ellida instämde borta vid skänken med ett halfhögt: Amen, hallelujah.

Ada hade iakttagit mannen med något liknande det intresse, man hyser för en racetyp, hon var fullkomligt öfvertygad om att han var litet »klen». Därför nickade hon helt fryntligt, började att prata löst och fast med Ruth, ville icke se på värdfolket, som naturligtvis måste känna sig pinsamt berörda.

Erik upptogs af att styra sin skratlust. Hvem räknade på Malmberg! Beskedlig karl fast litet oförskämnd — sökte imitera Gustafsson både bittida

och sent, och det lilla nöjet var ju oskyldigt. Väl att Ada icke blef arg!

Men Matilda satt röd som blod och såg ned i talriken. Hon glömde förlägenheten för det naggande medvetandet: denne man står i ljuset vid sanningens port, medan Ada — trygga, klara, starka Ada...

Hur *var* det möjligt?! Jo inför Gud är det möjligt... Hvem var då denne Gud?

Så tankarne fladdrade. Hon hade bestämt blifvit en smula yr af vinet, hon var så ovan.

— Kära du — Ada stack förtroligt sin arm under hennes, när de gingo in i salongen — han är väl litet rubbad? tycks vara mer än det vanliga.

Matildas ansikte hettade så, att det gjorde ondt.

— Han är en utmärkt bra människa och så god.

— Mycket troligt — Ada lutade sig bakåt, där hon slagit sig ned och förde sakta, tankfullt samman sina tio fingerspetsar — men — — kära du — hvarför ha ni honom i huset, hvad gör han?

— Han var elev vid seminariet men sjuknade och kunde inte fortsätta, sedan dess har luterska församlingen betalat för honom — han går i tur och ordning bland familjerna, och så tyckte Erik —

— Människan ser ju kärnfrisk ut.

— Åh han orkar värkligen inte studera. —

Det blänkte till litet skrattsjukt i Adas ögon.

— Och för sitt gamla yrke har han visst inte lust, han var skräddare.

— Det är ju sorgligt.

En tystnad uppstod, en ljudlöshet där tusen stämmor skreko himmelshögt.

Så blickade Ada systemen rätt i ansiktet.

— Han skulle väl inte vara engagerad som huspredikant?

Matildas ögon sänktes.

— Jag vet inte, hvad du menar, sade hon lågt — har du inte förstått, att jag är — är en kristen?

— Du?! Med ett hopp satt Ada upprätt i stolen. — Omöjligt Matilda, *du* kommer aldrig att göra någon präst glad, gå för all del inte och kläm in dig i något, som inte passar dig.

— Passar mig?! — så du talar —

Matildas händer lågo stelt utsträckta öfver stolens armstöd, de voro iskalla, och nu knöt hon dem i sinnesrörelsen. Hon var rof för en besynnerlig förnimmelse, ville icke se upp, kunde rent af icke se upp, ty där framför någonstädes lyste skam — något fräckt. —

Som öfvervöldigad af rörelse lade hon fingrarna öfver ögonen, reste sig och skyndade ut.

Litet senare gick fru Hjelm upp med post till sin hyresgäst. Hon fann honom som vanligt utsträckt på sin soffa och fick plötsligt en obetvinglig lust att sjunga ut.

— Min käre herr Malmberg — en så ofantlig korrespondens — — och allt det tröttande orgel-spelet sedan — vore det inte skäl att i stället söka arbete, som gaf inkomst?

Skräddaren såg upp, ytterligt förvånad.

— Det är saker, som *Gud* styr om, inte jag, frun lilla, sade han nästan strängt. Vi få akta oss att handla på egen hand, det är djäfvulens argaste list.

— Ja men . . .

— Jag kan säga frun en sak. En gång lät jag mitt eget arma förnuft styra — det var för ett halft år sedan, då jag var kurantare än nu till och med — och då en dag stod en annons om något jobb, och jag sa till mig själf: Malmberg, det är för dig. Jag skref in och fick löfte om'et. Och vet frun (Malmberg reste sig och talade vördnadsfullt och allvarligt): — Så dagen innan den dagen var jag i sta'n och förkylde mig och fick ligga i flere veckor . . . Ja Gud vet att visa oss, Han, hur det går, när vi vandra våra egna vägar.

Nästan triumferande kommo orden, och fröjdefullt lade han sig ned.

Matilda stirrade.

— Se'n hvilar jag så stilla och trygg, tills Herren visar, att han behöfver mig någon annanstädes. —

Med en suck ändrade Matilda samtalsämne. Hon vidrörde middagen, kunde det vara rätt att så där offentligt . . .

Nu satte herr Malmberg sig starkt upp, och i hans ögon kom åter det dunkla uttrycket.

— Frun, frun, bedjom Herren, att vi måtte varda fulle af hans kärleks fullhet.

Och han knäpte hop sina händer och slöt ögonen, öppnade dem därpå och vädjade plötsligt bekymradt, ödmjukt till Matilda:

— Kanske var jag för hård, kanske var jag icke nog kärleksfull, ack, ack se nu — kanske den kära själen skrämdes bort från Ordet genom min ovishet . . . Ack frun, hvilka usla käril vi äro, intet förmå vi, skröpliga människor. — O att vi kunde krypa in, ja alldeles försvinna i Herren. —

Och hans små ögon nödgade henne forskande, kärligt: *var* hon inne på rätt väg?

Matildas ögon irrade tomma omkring ute på gräsplanen.

Hennes själ var en enda stor ödslighet.

När hon strax därpå passerade Adas rum och såg dörren stå öppen, trädde hon in för ett ögonblick. En egendomlig, främmande doft slog henne till mötes. För det stora alkovfönstret var draperadt något violett stoff och öfverallt där man minst väntade, hängde och lågo små raffinerade ting utan bestämdt ändamål. Den hvita, kyska tonen i sofgemaket med dess enorma dubbelsäng,

gungande af resärer och prasslande af styfstärkta krus, och dess svala korgmöbel var nu förvirrande blandad med något midt emellan boudoir och — Ada Lennartson, ingenting annat än Ada.

Matilda tog några tveksamma steg in och öppnade en bok, som låg på nattduksbordet likt en andaktsbok. Hon bläddrade litet och läste; blef röd, gick med volymen fram till fönstret och läste mer. Oerhörda, besynnerliga ting. — — De voro ett eko af, hvad hon tänkt innerst sjelf så långt hon kunde minnas tillbaka. Något reste sig myndigt, hennes själ fylles af rädd, rädd barnagråt, utsägligt ve.

Med en förfärad blick kastade hon boken och såg sig om. Alla dessa föremål lockade och drogo. Hon *kände*, att här bodde icke Gud. Hastigt skyndade hon ut och låste dörren.

Nere i korridoren hörde hon från parlorn skrott och disputerande — Pryhl hade kommit på besök. Så började Ada läsa något högt och med karrikerande tonfall. Matildas hjärta stod stilla — hon igenkände en artikel ur Gustavi seminarietidning för i går. Borde hon icke gå in och afbryta — förebrå dem deras bespottande väsen?

Tusen tankar jagade hvarandra, men bunden af en förtrollning stod hon kvar och lyssnade:

»*Foo — så går det till.*»

Det är titeln. Praktbiten lyder som följer, hör nu väl på, herr Pryhl:

»Tänken Eder kristne svenska bröder och syst-
rar i Gustavi: tidningen »Hemmet» borta i P. i
Västern skrifver så här:

»På konserten sistlidne 18 April i P. utfördes
sången 'Ett bondbryllup', i hvilken ord förekomma
sådana som dessa: Bruden är så fager och söt,
henne vi önska grisar och nöt, pojkar så många,
stora och långa etc.' Denna sång med sitt tvety-
diga innehåll **applåderades!** Är det möjligt att
luteraner finner njutning i dylika triviala och osmak-
liga prestationer?»

Så långt »Hemmet», älskade Gustavi läsare.
För »Hemmet» är det blott en smakfråga — det är
lågt. — Nej inte en gång lågt, bara trivialt, icke
osedligt, icke okristligt!! En dylik företeelse vore
för »Hemmet» icke vidrig, endast den vore litet
»finare».

Behöfves mer för att vi skola fasa för ihålig-
heten och tomheten?

O kristna folk af den sanna luterska kyrkan!
stå upp och afskudda dig detta usla världsväsende
och brännmärk det såsom afgrundsfoster! . . .»

— Det är Palm — ropade Erik därinne, han
kiknade af skratt.

Och på en gång började Matilda själf skakas
af en skattparoxysm och måste sätta näsduken
för munnen. Adas ton hade varit oemotståndlig.

Flögo afgrundsandar bokstafligen omkring och
måttade efter hennes upproriska själ!

När hon trädde in i parlorn var hon en tyst kvinna med ett allvarligt, stilla leende. Sedan hon hälsat, satte hon sig i ett hörn, och ingen störde henne. Men hennes själ var en enda böljegång, och hon försökte oupphörligt fånga sitt innersta jag, som beständigt vek undan.

ELFTE KAPITLET.

— Tankar, tankar — låter det djupt ned i basen — det föds inga stora tankar mer, det fins tillräckligt af dem i världen. Hvad som behöfs är att lefva de många granna tankarna, att göra dem, det var det Washington begrep.

Pryhl vandrar hemmastadd på den lilla verandan, så att golfvet sviktat, och pincenezsnodden snurrar han än åt ena fingerleden, än åt den andra. Nu stannar han tvärt, skjuter fram sitt skäggiga hufvud, slänger glaset på och genomborrar Ada med sin smala, hvassa blick.

— Ni sitter där ni och resonnerar om, hur »enkel hjärna» den karlen hade och förstår inte, att det just är styrka att inte ha den där mätta, trötta kritiken öfver sitt varande som europén har, det är ungt — man vågar något då.

Lättjefull och road, med händerna om nacken hvilar Ada i hängmattan. De glimmande ögonen taga in allt utan möda.

— Bara så fränt och robust — retas hon.

Pryhl stannar och ser på henne.

— Och ni som skrivit så stort och ungt en gång, säger han stilla.

— Den barnsjukdomen ha vi alla haft, säger Ada men blir litet röd i huden.

Pryhl tar uti:

— Åh ni skulle känna alla de härliga kvinnorna här, ni skulle se hur fast och segrande de sätta ned sina fina fötter på den här välsignade jorden; ser ni lilla —

Matilda kommer nu ut, och Pryhl skyndar fram och skakar hjärtligt hennes hand men är allt för upptagen att egentligen tänka på, hvad han gör.

— Fröken lilla, här fins tryck och filisteri och hyckleri här som i Europa, men här fins inte *traditionens* tryck, och det är hvad som hämmar europén. Amerikanen har rifvit så många broar, som ni ännu ha slagna mellan er och det förflutna, han har hoppat öfver så många skeden, hans andliga atmosfär — den är lika tunn och lätt — Pryhl leker entusiastiskt med sina utspärrade fingrar i luften — lika klar och elektriserande som hans lands luft, han andas med fullare lungor.

— Man kan väl inte hoppa öfver den historiska utvecklingen heller, afbryter Ada, och hennes forskande blick släpper icke ett ögonblick mannen framför.

— Där ha vi det, ropar Pryhl blixtsnabbt — amerikanen har inte att tänka efter om den »historiska bakgrunden», den »kulturella utvecklingen»,

den »oafbrutna kontinuiteten», den »auktoriserade synpunkten» och hvad de heta allt, de där fräserna — om de skulle lida litet afbräck, därför gör han, hvad han vill — nyskapar — det är så naturligt för honom att skapa nya värden som att andas, och det är det, som är så osmältbart för er . . . Ser ni, därhemma känna de, att de *haft* sitt bästa, och så blir historien den stora trumf, som spelas ut bittida och sent. De slå ihjäl alla sina ansatser med sina *stora döda*, det står aldrig till för dem att släppa sina många döda . . . Åh de där gamla minnena —

Pryhls ögon höjas mot taket, han slår ut handen och biter samman tänderna och talar, halfkväfd af intensitet:

— Det där som andra ha gjort, hvarmed ni bola, druckna af edra förfäders storhets söta vin — att jag kunde rycka det undan edra läppar och ställa Eder nakna och blotta på en ny helig jord — *då* skulle vi se.

Ett skallande skratt kommer från Erik, som sysslat på gräsplanen och nu tittar fram bakom kaprifolieriset.

— Är du inte törstig, karl? Mattis lilla ge oss något godt . . . Hör du Viktor, berätta för Ada om hur Gustafsson ville du skulle hoppa öfver »filosofen Boström» — lite oskyldigt fusk så där! — det skall slå an på henne.

Matilda lägger bort sitt arbete och går in i huset. Läpparna krökas tämligen bittert — hon är

ovan att spela rollen af tredje man. Det har blifvit nästan en vana för dem att under sina diskussioner aldrig vända sig till henne.

När Ellida synes med brickan, frågar Erik:

— Kommer inte frun?

— Nej det gör hon inte, svarar Ellida triumferande eftertryckligt.

En liten tystnad inträder, medan Erik i dåligt humör kramar ur citronerna i glasen. Matilda har blifvit så fin och nosgrann som en kammarduksnål. Råkar man draga åstad med ett kraftuttryck eller en lifvad historia, så tiger hon och suckar eller försvinner och ser retsamt mild ut.

Pryhl har satt sig på sin vanliga plats nedom hängmattan och gnider pincenezen. Hans närsynta ögon möta Adas.

— Så lik er syster ni var nu, utbrister han dämpadt och drar sina ögon skarpt samman.

— Tag aldrig glasögonen af dig, professor, råder Erik, där han delar ut den guldgula drycken med sin lilla spets af whisky.

Ada skrattar.

— Ja vet ni, det var det originelaste ni sagt i ert lif.

— Men jag tycker det — ibland. Och Pryhl fortfor att ihärdigt betrakta henne.

Ada känner ett ögonblicks förlägenhet. Maken till intensitet får man verkligen leta efter. Hon höjer glaset.

— Skål för Republiken då! Den lyckas åtminstone göra folk så opoetiska som möjligt — jag är storartadt idélös om dagarna.

Pryhl stöter sitt glas mot hennes.

— Vi äro ju midt uppe i att göra historia — kan ni inte se, att det är hvassare än poeter-nas krimskrams? Det här lilla fröken, det är folkvandringen, sedan kommer renässansen, världens härligaste renässans.

Adas blick glider leende öfver prärien — denna öken af ändamålsenlighet och nytta!

Han har bestämdt föresatt sig att »väcka» henne på något sätt — genom *ord!!* Det är så barnsligt, att det tjsar.

— Pah, après nous — också något att lefva på, svarar hon en smula kokett utmanande.

Men Pryhl har börjat gå af och an och kikar emellanåt in genom dörrens glasruta.

Söndagsmiddagen ätes tidigt och under tystnad. Man sväljer matbitarna utan hvarken munterhet eller trefnad.

— Du kom fasligt snart hem från kyrkan idag, Mattis, anmärker Erik slutligen, då det börjar värka skrattretande att blott höra slamret af gafflar och skedar mot porslin.

Matilda blir stickande röd.

— Jag kom aldrig dit, säger hon lågt — när jag gått ett stycke, tänkte jag på, att det skulle draga för långt ut på tiden för er — ni ämna ju fara in till Chicago?

— Så ledsamt det var, yttrar Ada, och så tystna de åter.

Strax efter måltiden sätter Matilda sig med en bok i parlorn. Men hon läser icke, hon lyssnar spändt efter Adas steg, där denna raskt och nynnande kommer ned från sitt rum. Ända från öfversta trappsteget hör man det lätta bruset af sidenunderkjolar.

Tänk om Ada icke kan trifvas — om hon reser sin väg!

Matilda tycker, att hon ville välta af sig en börda — ropa till Ada: vi *ha* icke växt ifrån hvarandra —

Men det kan hon ju icke!

Erik uppenbarar sig nu finrakad i lång igenknäpt bonjour och sin nya filthatt. Han ser icke alldeles obesvärad ut i denna ovanliga ståt och slår ut handen till ett brådiskande farväl.

Med en flyktig kyss på Matildas kind har Ada räddat sig ut på verandan och står och gnolar och knäpper handskarna i Guds fria natur. Men Erik dröjer på tröskeln, han har känsla af att något mer måste sägas.

— Sitt för all del inte uppe och vänta, du — Pryhl har ju svurit på, att Ada skall beundra de eländiga Yankee-teatrarna.

Då intet svar kommer, går han raskt tillbaka in i rummet.

— Äh Mattis kom med — hvad är det här egentligen för fånerier?

— Erik — rösten låter kväfd — på en söndag till, hur *kan* du —

Strax därefter vandra Hjelm och Ada fram öfver den klara, hängdagstysta prärien mot Blue Points ännu sollysta kulle.

Ada andas fullt och djupt. Luften hemma i villan börjar värkligen blifva väl tät. Hon undrar själf öfver, att hennes glädtighet står bi, ja, hon *är* värkligen i humör, solskenet värkar bedårande så här på höstsidan. Plötsligt faller henne en tanke in, det glimtar till ironiskt i ögonen.

— Pryhl — Asator lärare på ett prästseminarium, Jerker du!! Hur i all världen kunna ni två stå ut där?

— Tja — Erik skjuter hatten öfver pannan — lunken, lunken du, man går år ut och år in som borgmästaren i Trosa, har sin lön och tänker inte vidare på det — d. v. s. nog —

— Kom hem!

— Hvad skulle jag göra där? Gå in vid en flickskola och ställa mig under något bigott fruntimmers-regemente? Annat duger jag inte till, och då kan jag lika gärna läsa naturvetenskap med präster öfver mig.

Eriks bamburör afmejar skoningslöst gräset,

som böljar in öfver trottoaren. — Men man *kan* hoppa i det här landet, tillägger han.

— Du går och funderar på något?

— Inte utan — men var tyst för Matilda, är du snäll. Jag är egentligen en praktisk människa, ser du, men därhemma var det ju inte fint, om man inte hängde näsan öfver boken . . .

Ada lyssnar förströdd.

— Ibland när jag ser folk rusa omkring inne i Chicago och vara sina egna herrar midt på blanka dagen, kryper det i kroppen på mig. Och när jag sedan skramlar af till den där inrättningen, är jag så led som . . . Nej titta på Pryhl — möter oss på halfva vägen! . . . Det var gentilt, nu ska vi vara livvade, mina barn . . .

Men med hatten på nacken fortfar Erik att promenera ensam, före de andra. Han sållar oupphörligt brädet med strån och örter och ser ut, som funne han tillvaron på det hela så mättad med problem, att den icke gärna kunde tagas humoristiskt.

Eftermiddagen skrider, och Matilda står med pannan tryckt mot fönsterposten och ser skymningen smyga fram öfver ängen och ljusen tändas.

. . . Var det när hon i morgse fick veta, att en främling och icke Linde skulle predika, som hon så lätt afstod från kyrkogången?

Nog har man väl rätt att föredraga den ena prästen framför den andra? Så begåfvad som Linde är!

Hon kastar en sjal om axlarna och går ut på gårdsplanen. Hur tyst och fri prärien breder sig — som en stark dikt, där man finner samladt ett starkare jag, som till slut är ens eget jag . . .

Något vill klinga ut i blå väldiga rymder, något som växer — ensamhetens lycka.

Från staden ringa klockor helt svagt — ett katolskt ave kanske . . . Katolskt ja — det är just hennes stämning nu . . . Hon vet, att detta är lättsinnigt, hon vet, hon vet . . . åh . . . Men hennes kinder flamma till af något mäktigt, helstöpt, hennes hjärta har rum för allt, af allt vill hon taga, af intet bindas, — vill behålla, tills hon åter förkastar — och förkasta, tills hon åter kommer med lätta fjät öfver gröna ängar och solskensleende öppnar sin famn . . .

Hon går där och vinden sveper äggande öfver prärien. Nu tona klockorna så tydligt . . . hon vill skrika af fröjd och strax därpå försjunka i viddens stillhet.

— Heliga sjunde dag, Amerikas hemliga kraft, blott den, som vet att lefva, vet att älska dig! — Han signar det land, där du funnit fred och därför kunnat veckla ut ditt tusenfaldiga väsen. Din milda uppsyn tvingar ned lifvets allsvåldiga kraft. Hvila är ditt namn, icke hetsande jakt, icke dådlös dröm. Stäng portarna till hvardagens allfarsväg,

vräk omkull månglarenas stånd och växlarenas bord, må det bästa du äger o människa komma fram, må dina lemmar ligga lata och din själ stiga öfver tid och rum — hän där harpor spela och hjärtat brinner.

... Men nu står hon med armarna om grindstolpen och huttrar litet i sjalen. Öfver himlen och den flata bygden ligger något blindt och stängdt, och klockklangen har upphört. Som en blossande lampa tynar af och slocknar, så dör hennes höga stämning bort. Tystnaden är tryckande, hennes hjärta blir så oroligt.

Hur särskildt väl hade icke denna dag lämpat sig för att i ro betrakta Guds ord — och hvad har hon väl använt den till?

Nervöst och brådskande går hon in och tänder den stora golflampan och tar fram sina böcker.

Linde har gifvit henne några sådana af enastående värde, lefnadsbeskrifningar öfver helgon, enkla lekmän, utmärkta endast för en tro, så stark att den öfvergått till åskådning. »Blif bara inte förtviflad», hade han sagt vid öfverlemnandet at dem, »det är icke allom gifvet att nå den grad af tro».

Hon vänder blad på blad och försöker af alla krafter att känna sig uppbygd. Men de förefalla henne absolut fattiga, barnsliga, ja motbjudande alla dessa tankar, som hon icke mäktar göra till sina. Och åter smyger den stora tomheten in i hennes själ.

Hon kastar ifrån sig böckerna och stirrar på möblerna, där de gapa, som ägde de tio munnar . . .

— Mattis hvar är du? höres plötsligt Eriks stojande röst. Fötter skrapa på verandan och Adas fasta steg närma sig.

Hon slår upp dörren till salongen, och bakom henne skymtar Pryhl. I famnen håller hon ett helt fång af ljusa rosor och orkidéer; hennes bluslif med de högt upptornade ärmvingarna af gulbrokigt siden och den vidbrämade hatten med ett ljust flor vårdslöst svept om ansikte och nacke, armens barhet, ögonens glimmande friskhet, den orädda stämman, skimret af aftondagg och den raffinerade doften från hennes kläder — allt böljar in på en gång öfver tystnadens och bundenhetens ångest som ett svall af öfverdådig världslighet, fångad under lystet skratt — fångad af djärfva gudlösa händer.

Något sällsamt får makt med Matilda. Hon försöker le, men hon tror själf, att det ser underligt ut.

Så osmakligt — Ada är ju egentligen ful — figuren klumpig . . . och så är hon äldre än Matilda själf — manne Pryhl vet det?!

Ada pratar upprymdt och ungdomligt:

— Söta Mattis, blef ingen teatergång af, här skall du få blommor i stället, är inte den här orkidén som en österländsk natt? jag stal dem ute

hos Halldéns, kära du, vi råkade på honom och skulle nödvändigt dricka champis ute på hans gentila villa — jag mins pappa gelbgjutare jag, en gammal vikingatyp — på den tiden man vurmade för handtvärkare som för gamla rara mynt. Se så, inga sura miner, herr yankeeprofessor —, hjälp mig i stället med allt det här.

Utän att taga af hatten har hon börjat ordna blommorna i glas och skålar.

I detsamma viker Pryhl förläget tillbaka för Matilda, hvars kjolar, då hon hastigt går ur rummet, snudda vid honom. Hennes mungipor äro neddragna på ett hårdt sätt, och ögonen blicka reserveradt.

En kall pust drar genom rummet.

Erik står midt på golfvet och hvisslar.

— Fan det här börjar bli tråkigt.

Ada ser sig om och finner hvad hon söker. Hon tar upp ur ländstolen ett tarfligt häfte, som hon öfvermodigt lekfullt håller ut i luften med två fingerspetsar som med en tång.

— O äkta Yankeesjälaföda.

Pryhl går tätt intill och griper om hennes bara, stadiga handlofve.

— Ni skall låta bli att vara en liten retsticka, annars lyfter jag upp er och sätter er på bordet här, säger han lågt och energiskt, och hans glänsande ögon borra sig in i hennes,

Adas arm sjunker långsamt och hennes ansikte blir flamrött.

Men däruppe ligger Matilda på knä vid sin säng och gråter stormande, och hon vet icke hvarför mest hon gråter.

TOLFTE KAPITLET.

Lindes församling hade minsann icke tillfälle att lägga sig på latsidan.

Hemlik och praktisk var hon den lilla kyrkan med sina varmröda mattor och sina schaggstoppade klaffstolar, placerade i halfcirkelform. Söndagarna mötte vid dörren älskvärda, handskklädda marskalkar, hvilka anvisade gästerna plats och räckte hvar och en den lilla solfjäder af palmblad, som satt instucken öfver stolsryggen. På platformen i fonden stod den skulpterade katedern och bakom i en nisch en härlig karmstol af gyllenläder, där pastorn slog sig ned och okonstladt lade af ytterrock och hatt. Hur doftade det ej från massan af sköna blommor däruppe, hur ljum och behaglig var ej temperaturen, och så smekande mystiskt dagern silade in genom fönstrens målade änglar. Om kvällarna strålade takets och väggarnes rika ornament i guld och delikat blått i skenet från elektriska glödlampor, som lyste ned från taket likt oräkneliga stjärnor från himlahvalfvet.

Hvardagsvis gjorde kyrkan intryck af en liten elegant privat teatersalong.

Här samlades man också till nästan dagliga böne- och klassmöten, till bazarer och s. k. supéer eller glace- och smultronfester. Synnerligast ruskiga, kolsvarta kvällar, när prärievinden tjöt därute, kunde intet gå upp mot templets ljusa hägn. Bredvid själfva kyrkan lågo rymliga lokaler — klubbrum, där sångrepetitioner, ungdomsmöten och sysamankomster m. m. höllos.

Linde hade kommit med en splitterny idé, som hemlighetshållits för prässen och öfriga trosamfund och som visade ett lysande resultat.

En vacker dag såg man en trupp gossar i militäruniformer och svängande små stjärnbanér marschera genom staden. Det var »brigaden» och den hade till uppgift att idka krigiska idrotter. Den var absolut »bekännelselös» — men redan första dagen strömmade barnen i mängd till Lindes söndagsskola, och pastorn tackade offentligt Herren för sin lyckliga ingifvelse.

Först under sommaren var det dock den amerikanska metodistkyrkan utvecklade hela sin vidunderliga lifskraft.

Ljusa, utdöda söndagseftermiddagar stego väl öfverallt från Blue Points långsmala trädgårdar och löfdungar hymner mot den glödhvita himmelen och bredde sig som helig rökelse öfver alla tomma, dåsigt drömmande gator. Och om kvällarna, då fukten dunstade ur marken, lyste visserligen här

och hvar papperslyktor i purpur mellan träden, och präster af alla möjliga bekännelser stodo på estrader, belysta af fladdrande, eldgula bloss, och öfverbjodo hvarandra i att fånga och kvarhålla själar.

Men ingen lofsång klingade så segervisst som metodisternas. Hade de icke skäl därtill? Var icke deras lilla hop en del af den ofantliga härskara, hvars jubelkör i denna stund brusade öfver hela kontinenten från Alaskas snöbärg till Floridas gyllene orangelunder?

Och sågo de ej framför sig, tårögda af salig längtan, denna stad, som Linde beskref, detta nya Jerusalem, sköljdt af Atlantens vågor, detta förkroppsligande af metodismens öfvervalde? . . .

. . . I det flata New Jersey vid Oceanens strand med sin silkesmjuka hafssand ligger ett landområde, inköpt af Förenta Staternas metodister. En liten stad har där uppstått till hvilken alla, som lyda kommunens lagar, äga tillträde, men där endast den rättroende får bygga och bo. Så snart värmen inträder, samlas nu tusen och tusentals trosbröder med barn och blomma. Tågen, som fortskaffa dem, bana sig väg öfver vattensjuka marker, öfersvämmande af moskitos. År från år träffas gamla bekanta, taga i besittning de många villorna och tälten och inrätta sig till kampanj. Det utvecklas ett enda stort, gladt, brokigt familjelif och hvarje morgon komma körande små arméer af farmare och månglare med lifsförnödenheter. Man badar i oceanen, man fröjdar sig åt barnens

lek i den skinande, stoftfina sanden — men ve dig om du i badkostym visar dig i staden (såsom bruk är på andra amerikanska kustorter). Ve dig, om du ertappas med ett glas öl i handen, då gripes du utan nåd af stället polismän och utvisas från samhället.

Men för världslig förnöjelses skull är ej denna vallfartsort tillkommen. Nedåt hafvet, jämt så långt upp att flodtidens vågor ej kunna nå det, sträcker sig så långt ögat förmår urskilja ett jättetält af hisnande omfång. Det är det väldiga Herrans tempel, där dag ut och dag in, förmiddag och eftermiddag, väckelsemöten pågå. Från skilda talarstolar ropa på en gång väl hundra präster utöfver dessa rörliga massor, vibrerande af lif — det gäller att öfverdöfva vattnets larmande brus, det gäller att tala starkare än hafvet till dessa tusen människobarn, som i själavända trängas nedanför tribunen.

Vid en svindlande rad af bräder, lagda öfver stockar, utdelar ett femtiotal andans män oupphörligt åt knäböjande skaror nådens medel.

Hur de ropa dessa gamla och unga, vifta med hattar och näsdukar, — störta upp och bekänna sina synder — tårar strömma, man faller hvarandra om halsen, hör knappt något annat än sina egna stämmor . . . tunga och dånande vältra vågorna utan uppehåll, utan ro . . . Det ligger något ursinnigt äggande, något af våldsam spänning, något af blod och eld och storm och omvältning

i all denna kamp för att göra sig hörd, det är som strede man bokstafligen mot böljorna därute, och som öppnades i dödens ångest själens alla slussar — som måste de syndiga brunnarna gifva ifrån sig allt stinkande vatten, alla orena flöden . . .

Ett skri af lycka ljuder. En ängels hand har räckt den drunknande, frälsningen är vunnen . . . jubelropet förtonar i en fanatisk segerhymn, folk hoppar upp på bänkarna för att vittna, medan hundratals fingrar fatta i tältets duk och draga en del däraf till sidan . . . se — se — hela hafvet! Tunga, jämna, majestätiskt oberörda gå dess vågor . . . Herren Zebaoths fotapall äro de! . . . Utan gräns hvälfver sig rymden . . . där bor Herren! Man rusar ut, knäböjer på sanden, och ut öfver detta hemlighetsfulla, stolta sorl ljuda människobarns brinnande suckar och stammande ord.

Allt detta målade Linde, och hans lilla åhörarskara längtade efter att hänföras lika stormande, men man fann det så naturligt att sådant icke gick för sig här i den glesa lunden med daggvåta bänkar och ett mattrödt lyktsken, som endast framhäfde dunklet. Linde, hvilken själf blifvit omvänd nere i den underbara Oceanstaden, törstade dock beständigt i sin unga själ efter att se samma lefvande fröjd utgjuten öfver sin egen flock, och han räknade feberaktigt de »hallelujahn» och de »Amen», som hälsade hans tal.

Efter hvarje väckelseperiod följde en tid af glädtighet, och kyrkan återtog sin familjära prägel,

ty Linde afskydde surmulenhet. Konserter anordnades, där oskadlig världslig musik presterades, likaså föreläsningar, dels af bildande, dels af skämtsamt natur. Bland de mest omtyckta voro föredragen om »Hymens törnen» och om »Amors spratt». Ty under dessa skämtsamma namn gömdes minsann många nyttiga lärdomar. Såsom att icke koka ägg en hel timme och sedan förundra sig öfver, att de icke blifvit lösa; att icke förarga sin tjänsteflicka i den grad, att hon lemnar huset, just då säsen bör tillredas. Och hur hälsosamma voro icke varningarna mot sprätten, som utan att mena allvar hvisskar flickan honingsljufva ord i örat! Sådana råd kunde icke betalas för dyrt. Man strålade af munterhet och applåderade alla kvickheter, som aflevererades rutineradt och betalades väl.

Hvilken skilnad dock mellan dessa oskyldiga, ja uppbyggliga nöjen, och presbyterianernas syndiga tillställningar! Snedt emot metodistkapellet var beläget ett hus, som kallade sig för *Guds* boning, och der man spelade teaterpjäser, uppträdde som negerkomiker och dylikt. En mängd historier, på hvilkas tillförlitlighet man nästan kunde svära, voro i omlopp. En dag då det gällde att få in pänningar, hängde man i detta Herrens hus upp en ridå, innanför hvilken församlingens vackraste flickor stälde sig och sträckte sina skospetsar fram utanför gardinen. Herrarne, hvilka i förväg fått betala stora summor, placerades utanför och

ägde att gissa sig till ägarinnornas namn. Den, som lyckades, erhöll en kyss.

Emellertid fans inom Lindes församling folk, som ogillade äfven de oskyldigaste världsliga tillställningar. De suto alltid dystra och protesterade genom att fröjdefullt och ljudligt instämma i den psalm, som inledde hvarje fäst. Men Linde lät sig icke förfäras. Han presenterade de uppträdande med några skalkaktiga ord och när allt var slut, kunde han vid utgåendet leende lägga handen på någons axel och säga tämligen högt:

— Ni vet, att det fins personer, som frukta ett godt skratt som den Onde själf, och ändå äro de icke så synnerligen rädda af sig — tillexempel när det gäller att fördubbla den allsmäktiga dollarn.

Detta var djärft sagdt, men så innerligt sant. Hade man icke länge känt på sig, att mister Jækels ökade inkomster som indrivare och mister Tailors vinst på sitt hyrkuskvärk, började antaga oroande proportioner! Lämnade väl denna välmåga spår efter sig i kyrkkassan? Och gjorde den icke det — hur måste man då stämpla den? Fingo icke fattiga stackare ständigt bära tyngsta bördan? Hvar tänkte dessa käre bröder, att kol och lyse och prästlön och allt det där egentligen skulle tagas ifrån? Herrens mening vore nu icke, att folk med 15 dollars veckoinkomst skulle utarma sig.

Om det blott varit nog med de små kuverter, som hvarje söndag nedlades i ett skrin — det hade man ju kunnat stå ut med. Nej, fruktansvärdare ting äro beständigt att förvänta.

Litet emellanåt efter predikan en sabbath stänges hastigt dörrarna, och Linde träder snabbt fram, höjer handen och säger lågmäldt:

— Jag anhåller, att ingen aflägsnar sig.

Det går en rysning af obehag genom församlingen.

En stor svart tafla framflyttas af broder Smith, som med krita afdelar ytan i rutor och skrifer öfver den första med jättebokstäfver: 500 dollars, så 100, så 50, så 25, så 5. Sista rutan bär till öfverskrift: Därunder.

Alla iakttaga tillställningen mekaniskt.

Nu stiger Linde ned på kyrkgolfvet.

Han skämtar, och han brukar allvar.

— Om församlingen tror, att detta *är* för hans speciella nöje, så misstar den sig grundligt. I dag vill han icke ens nämna pastorlönen. Den är visserligen i sig själf, uppriktigt sagdt, ringare än på de flesta orter och har under de tre sista månaderna utfallit med knapt en tredjedels belopp, men om detta vill han som sagdt icke tala. Ehuru han kunde anföra en berömd kollegas ord, att också en andans man behöfver kött och tomater. Nej han vill blott . . .

Och den långa listan af kyrkans trängande materiela behof upprepas.

Därpå inträder oföränderligt en innehållsrik paus.

— Bröder och systrar, I sen denna tafla . . . Hvem ger första exemplet på offervillighet och tecknar sitt namn under

500 dollars?

Fullständig tystnad. Synbarligen är det vanligt att denna ruta kvarstår blank, ty om en minut har frågan nedflyttats till

100 dollars.

Lika ljudlöst. Men något ohyggligt börjar att blanda sig i stämningen — tänk på Jækel och Tailor! Arme bröder, nog få de i Herrens behagliga tid lära känna Hans mäktiga hand. Lindes kinder färgas också svagt, han blickar hastigt åt ett visst håll men möter idel stela, slutna ansikten. Dröjande öfvergår han till

50 dollars.

Då äfven nu samma förstockelse gör sig gällande, blir han upprörd och talar. Intet resultat. En lång, pinande lång väntan, afbruten af hostningar, och med en suck uttalar han det enda ordet:

25 dollars.

Ingen rör sig. Pastorn är blek, han står stilla och säger sorgset mildt:

— Men mina kära, hvad skulle ni säga, om Gud en vacker dag undandroge er *sina* välsignelser, icke endast de andliga utan äfven de *lekamliga*??

Dödstystnad.

Raskt och energiskt, icke utan en skälfnings på rösten ropar Linde:

10 dollars.

En hand sträckes upp, åter en — där en.

— Många, många, många — utbrister pastorn och går omkring med klarnade blickar.

När frågan sjunkit ned till 5 och därunder, är det som svängdes en piska öfver menigheten, nu gäller blott att skynda på, tiden är långt liden. Pastorn nämner folk vid namn, man kan värkligen icke för dessa bagateller sitta på en kyrkbänk hela dagen.

Ändtligen är affären drifven till sitt yttersta. Pastorn går skyndsamt upp till katedern, knäpper samman händerna, böjer hufvudet och läser lågt och fort välsignelsen. Därpå fattar han blixtsnabbt hatt och rock och ilar gången ned för att småleende ute på trappan mottaga sina gäster med en handtryckning.

En afton hade uppträdt en tyska klädd till dalkulla med en stickstrumpa och en jättelik hålkaka, den hon placerade på predikstolen och emellanåt förevisade publiken. Hennes skrattretande utmålning af svenska seder gjorde furore.

Då de trängde sig ut, sade Linde upprymd till Matilda:

— Ser ni min tanke är, att kyrkan bör ha rum för allt — utom för synd. Ungdomen söker

annars förströelse utom våra väggar och hvad garanti ha vi då? A propos fru Hjelm, religionen äger sina konstområden, har ni tänkt på det? Bönen t. ex. — vi bedja icke med nog teknisk färdighet. Jag ämnar bilda en bönering, där nyomvända lära sig bedja korrekt — efter vissa proportioner, med hållning och patos, ni förstår. En mycket viktig historia det där. Författa en bön och låt mig se tills — ja hvilken dag ha vi ledig? Tisdag afton.

Matilda hisnade för denna nya pålaga. Men uteblef hon, uppstodo alltid oro och misstankar.

Hon hade glupskt girigt kastat sig in i det nya lifvet. Själftva dess barmhärtighetsplikter hade något rusande vid sig. Ju ensamare hon därhemma kände sig, ju fullare strömmade från det andra hållet tillmötes en lycka lik den ljufvaste vällust.

Men snart förvandlades det hela. Något oförklarligt, besväradt inträdde i umgänget mellan henne och syskonen i Kristo. Hon förstod på en tom besviknen känsla hos sig själf, att då hon vittnade, slog hon icke an. Hvad hade hon väl sagt? När hon röd och het satte sig ned, visste hon blott, att kraft gått af henne, som när hon förr i världen diktade små bitar.

Miss King sade till slut rent ut:

— Det är något främmande vid edra ord, något som kommer från er själf.

Nedslagen och förvirrad vände Matilda sig till Linde. Hon syntes litet förlägen.

— När ni förkofras i helgelsen förlorar ert tal den där främmande klangen, det är först när icke ni, utan Kristus, talar genom er, som ni blir verkligt individuel. I allmänhet är det säkrast att endast begagna bibelns ordvändningar — tills ni blir fastare.

Hon förstod ingenting af detta.

Men så vid ett diskussionsmöte öfverkom henne plötsligt en egendomlig trötthet, en trötthet intill döden. Hon längtade att lägga ned sin själ och gå upp i något annat. Hennes egen mening föreföll henne af ett kopparmynts värde, gentemot det guld, som lockade i människornas glada, gillande ögonkast, i deras varma väsen. Då stod hon upp och talade. Lena, oljade tankar flöto ur hennes hjärna, och orden lågo tillreds. Hon talade som en sömngångerska, ansträngdes icke.

Menigheten lyssnade ifrigt. Här och där sade för hennes öron: »Amen» — »tack syster» — »lofvad vare Gud, hon är en kristen».

Men när hon slutat, var i hjärtat blygsel och en stor, vidunderlig tomhet, som om ingenting vunnits. Ty icke *hon* hade talat.

En dag leddes klassmötet af en korpulent broder, som började utlägga Moses och Enochs historia och skrek, att dessa båda stodo i brinnande vagnar på ett bärg, dit gnistor från helvetet sprakade upp. Och så flögo Gudsmännen mot himmelen — hej hvad det gick, tjo mina bröder!

Miss King reste sig bullrande och marscherade ut. Matilda skyndade efter.

Hon var hvit af förfäran.

— Hvad är detta? — hviskade hon svagt.

— Bara en halfgalen slaktare, svarade miss King torrt. — Klasserna ha börjat försämras, jag får lof att tala med Linde.

Men söndagen därpå, när Matilda gick ur bänken, samlades några damer omkring henne.

— Ni försvann från klassmötet i tisdags — sade de hotande.

— Ja med miss King, mumlade Matilda, nästan fysiskt rädd.

— Skilnad på henne, hon är trosfast, men ni är nyomvänd — akta er, djäfvulen lägger snaror för er.

— Se — se på det här, är det inte härligt? sade en och stack under hennes ögon en tarflig öreskrift med ett suddigt träsnitt.

Matilda stirrade.

— Jag förstår inte . . .

— Ser ni inte, att det är lille Jesus i krubban, är det inte skönt, det?

Yr i hufvudet skyndade hon ut och halfsprang hem.

Nu började väckelsebref och tryckta bibelspråk hagla öfver henne. Hon tog dem med till tisdagens bönelektion.

Någonstädes gapade ett oöfverstigligt svalg — hvar, hvar? —

En lampa brann i det öde skolrummet. Linde stod varm, i uppknäppt ytterrock och sökte i det sparsamma ljuset studera korrespondensen. Han smålog kritiskt.

— Jag *kan* inte vara en kristen — framstötte Matilda lågt och bäfvande.

Linde såg upp. Så tog han brefven och ref sönder dem, gick fram till en kamin, öppnade luckan och kastade bitarna i gapet.

— Jag matar regelbundet mina vinterbrasor med dylik litteratur, smålog han, det är den bästa nytta de göra. Fanatici finnas inom hvar kyrka.

— Men hvarför är inte gränsen lika väl här som längre bort . . . eller där — eller där?

Matilda sjönk ned på en bänk.

— Beder ni?

— Åh beder — jämt. Ibland kan jag inte hålla tankarna samman, om jag så gaf mitt hjärteblod. Andra gånger försvinna tid och rum — ord och uttryck flöda öfver läpparna.

Linde nickade.

— Men när jag slutat, känner jag bara slöhet i hjärnan —

Linde talade med en viss förlägenhet, som doldes af ett litet flott leende.

— Jag kunde ge er ett råd — att betrakta som en huskur, men det är verkligen ett förträffligt medel. Tag er för att ropa omkring tio gånger — mer eller mindre efter omständigheterna: »tack himmelske fader» eller: »jag älskar Jesus».

Säg det högre för hvar gång, och ni skall få se att hjärtat *blir* varmt.

Matilda frös till.

— Ni läser ju?

— Pastor — det ljöd som ett rop om barmhärtighet — jag läser — jag beder — jag besöker de fattiga — men jag *är* densamma människa, jag alltid varit . . . hos mig fins intet nytt.

Det blef tyst i rummet. Hur matt lågan brann . . .

Så kom det sakta . . . en darning låg i pastorns röst:

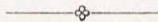
— Kunde ni då öfvergifva oss?

Matilda slog händerna för ansiktet.

— Nej, hviskade hon, nej, jag kan inte.

Linde tog några raska steg utåt golvet och sade beslutsamt:

— Ni skall aflägga löften, ingå som medlem af vår kyrka, det skall befästa er.

TRETTONDE KAPITLET.

Matilda hade hos en sjuk sammanträffat med fru Linde jämte en elegant dame, tillhörande baptistkyrkan. Detta var första gången efter fru Hjelm's omvändelse — pastorns fru besökte kyrkan då och då, men alls icke regelbundet. Med en underlig känsla af bryderi hälsade Matilda på henne.

Hur ung hon föreföll. Ostyrgt som en krans af böjda taggar stod håret kring kinderna, hvilkas färg oafbrutet gick och kom. Hennes tal värkade egendomligt lugnande, smått dämpande.

På vägen därifrån, vid afskedet sade baptistfrun eftertryckligt:

— Jag ber er bara om en sak, mina damer: läs bibeln. Göra ni det, så bli ni baptister i morgon.

Fru Linde smålog. Matilda och hon fortsatte vägen och för att afbryta tystnaden sade fru Hjelm:

— Ett ha de ändå gemensamt de här tusentals sekterna.

— Ha de? En tror, att Gud befäller frid, en annan att han tillstödjer strid, en att han straffar evigt, en annan att han icke gör det. Strax fyra gudar, skilda som eld och vatten, tycker jag.

Svaret var öfverraskande. Fru Linde talade sällan.

Matilda erfor strax ett våldsamt begär att kasta sig på denna nya själ.

— Åh säg mig — jag är en kämpande människa — hvad är er tro?

Fru Linde skiftade färg.

— Min tro — inte kan den hjälpa *er* — ämnar ni gå in som medlem i metodistförsamlingen? sporde hon hastigt och såg Matilda fullt i ögonen.

Fru Hjelm's blick sänktes, hon besvarade icke frågan utan brast ut lågt och fort:

— Ser ni, dag och natt tycker jag mig själf vara större än den Gud, jag skall tro på.

— Kanske behöfver ni då en större Gud än andra.

— Hvad menar ni? Matilda famlade, häpet anande, på fru Lindes arm.

Metodistens hustru såg drömmande mot horisonten, och hon talade långsamt, full af tankar, dem hon tydligen var van att umgås med.

— Ser ni inte öfverallt, att människorna redan tagit sig lof att bara älska den Gud, de danat sig själfva? Nu ni t. ex. . . . Skulle ni inte kunna älska Gud, om allt vore fritt, ni fri, Han den stora eviga friheten utan form, utan namn, — som ingen

mätt upp — men som ändå *är*, . . . som fyller era aningar, era drömmar, era gärningar med ett ljus, som *ni* — låt vara bara ni — vet är skildt från mörker som dagen från natten?

— Jo — kanske — men sanningen?

— Kärleken är högst.

Med heta, nervösa fingrar strök Matilda upp sitt flor.

— Men jag vet inte hur långt obundenhet kunde föra mig. Det är något utan gräns hos *mig* också.

Fru Linde såg tankfullt på henne.

— Tror ni? sade hon i förbigående.

Därpå återtog hon lifligt:

— Man *får* ju följa någon tråd i lifvet, en enda särskild tråd, och frihetstanken är den tråden för mig, och jag försöker mer och mer sätta mig in hvad den är, och det bär mig så välsignadt — detta att allt måste, alla måste vara fria . . .

Utan att tänka därpå, hade de nått ut på prärien. I den klara höstluften hördes idkeligt ojämnt hamrande från nybyggen, och luften dallrade lusteligt af rök och af lokomotivens hvisslingar och kort exploderande frustningar. Vagnarna flög öfver snustorra vägar. I förhöstens rymd skälfade något nytt, ny arbetsglädje, ungt stormande ansatser, och folk skyndade fram med kraftiga, glada rörelser.

Fru Linde kastade tillbaka hufvudet, hon drog in luften genom näsborrarna och utandades den med en suck och sade på ett snabbt, skarpt sätt:

— Det är ingenting jag föresätter mig eller gör upp eller så där, jag *känner* mig så fri, så gränslöst fri; friheten fyller mig som en stor, stor lycka, en stor kärlek fyller själen — jag kan inte tänka mig något annat än det, som är fritt — ingenting som inte är fritt har värde för mig. Jag skulle inte kunna lägga ett strå i kors för någons vilja, helt enkelt inte kunna.

— Och de svaga då — stödet?

— Svaga?! — hvad är starkt och hvad är svagt?

Fru Lindes ansikte veknade och blef mycket ljuft.

— Jag tror på själens allra dyrbaraste frihet: att aldrig behöfva dömma. Bära vi inte alla hemliga fläckar? . . .

När Matilda ensam och långsamt vandrade hem, kände hon det, som när hon i sin ungdom gick och drömde om kärleken och så oväntadt blef bjuden på bal. Detta berusande oförutsedda, där hon visste att hon ofrivilligt skulle komma att söka det hittills icke funna, och där detta något kanske skulle uppenbara sig för henne likt rösten i drömmen, som svarar när hälst vi kalla.

Allt omkring henne hade lättat i färgen, fått något af glädje vid sig. Hon reflekterade icke öfver fru Lindes alla ord. Hon endast kände det som hade hon haft rättighet att åter kasta sig ut i det okända — och detta var härligt befriande.

Ännu med denna förnimmelse af att vandra på vidderna och af att icke ha behof af annat än den rika tomheten, besökte hon en dag Blue Point

i hushållsärenden. Hon hade försummat tillsäga sin leverantör och kom med händerna lastade af förnödenheter utför den stupande backe, där Morton-avenyn begynte. Gatorna vimlade af brådskande människor, det var ett rassel af fordon och skrik från alla fruktsäljare och kastanjestekare; flottiga immor och stenkolsdofter summo välbehagligt omkring i den genomskinliga luften och kämpade om herraväldet med vällustiga persikoångor. Då stötte hon oförmodadt samman med Linde, hans fru och miss King.

De kommo plötsligt upprymda och skrattande öfver henne i trängseln. Hon tappade alldeles bort sig och fann det så onaturligt, när pastorn aflastade henne de många paketen. Det föreföll, som hade hon varit skild ett år från dessa människor.

Muntert vidgade Linde näsborrarna, vädrade kaffe, påstod han, prima kvalitet och Smiths bästa ost och stack slutligen alla paketen pojkaktigt härs och tvärs under armarna och i fickorna på sin öfverrock. En liten allra käraste packe placerades till och med i hattbandet. Så rustad drog han nedåt gatan med miss King bredvid sig och de andra båda damerna efter.

Fru Linde skämtade:

— En kär vana för mister Linde sedan den oförglömmeliga tid, då han sprang omkring lördagsaftnarna därinne i Chi . . .

— Ursäkta misses Linde — pastorn vände sig om, läpparna kröktes låtsadt högdraget, näsan såg

ut att bukta sig djärfvare än vanligt öfver de långa, mjuka mustascherna; stålblå, litet gäckande iakttagande lyste ögonen. Han var en vacker karl, sådan som typiskt germaniska drag, skärpta i Nord-Amerikas tunna, nyckfulla luft, skapa. Som han gick där nu, fanns ingenting af svärmaren från predikstolen, och Matilda förbryllades.

Då vagnbullret skilde dem åt, fortsatte fru Linde med sitt låga, harmoniska tonfall:

— Mister Linde måste sätta upp en tvättaffär under ferierna för att kunna studera, hans far hade ingenting, var läkare i en småstad. Det är ett stående skämt oss emellan, hur skickligt han tvättade —

Matilda kände sig generad öfver denna inblick i deras privata förhållanden och sade konventionellt:

— Pängar brukar man ha lätt att få.

— Hvem sätter sig i skuld, om man har en frisk kropp!

Skygg, ovan att i Linde se annat än prästen, blickade Matilda dit fram — så starkt och smidigt han rörde sig. Hon rodnade, hvarför var ej lätt att utgrunda, hon kände sig förtretad, olycklig, försatt i en falsk ställning, önskade att hon kunde försvinna.

I detsamma vek fru Linde af på en tvärgata.

— Nej, nej — hon nickade bestämdt till svar på en rörelse af Matilda. Jag har inte tid längre, men mister Linde hjälper naturligtvis hem er med alla paketen.

När Matilda upphann de andra och såg Lindes ansikte flamma till och hans min ett ögonblick uttrycka förlägenhet, stack en retlig blygsel upp i henne, som hade hon blifvit förolämpad.

Men därute på den sollysta, skarpklara prärien böljade underligt jubel fram ur hvarje grässtrå och fyllde luften med lifsvarma aningar, oroliga, obestämda förnimmelser — de snuddade än vid ett, än vid ett annat — spände ut sig, famnade hela rymden —

Bredvid henne på vägen, litet lägre än trottoaren, gick pastorn, och i det genomträngande ljuset blefvo hans ögon till hvasst stål, och i den skälfvande glädjen öfver hans skarpa drag låg något spändt, nästan bristande. Han såg icke på någon, blott framför sig, långt bort där himlen dyker ned bakom gröna marker, och hans rodnad fördjupades — — ända till brännande dunkel.

Stod tiden stilla? Minuterna, rösterna, hela det flacka landskapet — öfverallt låg något så ovärkligt. Matildas hud kändes stickande het, hon undrade stilla i en undran utan tankar: om hon skulle falla ned nu plötsligt — död — till jorden, om lifvets fördämningar skulle brista kanske öfver hennes hufvud, och de kokande vågorna störta in, taga henne på silkesmjuka armar, armar af salig, salig trygghet, vagga fram henne någonstädes — ut — långt ut, utom världarnas gränser —

Om hon fölle död ner nu, nu —

Och det var som om ingenting mindre än detta kunde ske.

Men hon gick långsamt, litet ostadigt, framåt i den blå, gungande luften, de gingo alla långsamt fram på den smala bron, och pastor Linde talade oafbrutet, och orden hörde alls icke dit, de trampade på med tunga fötter och jagade undan den hemlighetsfulla glädjen. Han talade i ett visst högttryck, ungdomligt öfvermodigt och mycket jordiskt. Han gestikulerade öfverdrifvet, såg en gång hastigt på Matilda, deras blickar, varma töckniga, berörde hvarandra knappast . . .

Men miss King höll sig ett steg före dem, som rullade hela världen fram för långsamt, ögonen voro hela tiden på upptäcktsfärd efter något, som kunde gifva valuta för den bortspilda tiden på landsvägen. Hon smånickade och fann allt hvad Linde sade »all right». Men nu ville hon veta, hvarför i all världen misses Hjelm's syster aldrig syntes i kyrkan?

Matilda stammade fram några förklarande ord.

— Aha, Ingersoll och det där ja — hon har fått tag i några dumma böcker — Miss King blåste af förakt. — Gå för all del inte och läs sådan där humbug. Så fort ni kommer till ett ställe, som stöter på otro i en bok — så hoppa öfver, hoppa öfver — Det har jag gjort i alla mina dagar, jag blef omvänd den 19 augusti 1858 — och här är jag!

Hon kastade tillbaka sitt uppnästa lilla ansikte och log bredt och öppet.

Lindes starka färg hade vikit bort, blicken blef frånvarande och munnen slöts i allvar.

Snart voro pastorn och fru Hjelm ensamma. Jublet hade upphört, ängden tonade i kallt höstljus, en smula sorgset blek glänste himmelen vid synranden.

— Fru Hjelm — tonen var strikte affärsmäsig: har ni inte lust att läsa andra böcker än teologiska . . . skönliteratur eller så?

— Anser ni romaner tillåtligt?

— För all del — låt oss inte vara trångbröstade. Mycket finns ju som en kristen icke kan läsa . . . otrosliteraturen . . . och så det jordbundna, triviala, ja — i lätt, öfverhalkande ton — låt oss kalla det synd. Balzac, Howells t. ex. Men allt skönt —

Hvarför talade han? Dessa bleka, ofria ord voro som en kåpa, de skymde allt det gränslösa, där hennes själ nyss badat i gyllenhvitt ljus. Åh, det var smärta, skriande ve att inneslutas af någonting i världen, bara vara fri, friare än allt, som nämndes fritt, än fågelns flykt, än alla, alla fåglars flykt . . . om de så stege ända upp mot solen . . .

— Ni har gått för långt, ni är blek. — Pastorn såg brydd och orolig på henne och stannade. De voro några villor från Hjelmiska huset.

— Kanske, stammade han — att ni önskar . . .

Matilda tog brådslande alla sina paket, hennes ögon mötte icke hans.

— Jag är hemma nu, tack.

Pastorn lyfte med ett litet darrande leende på hatten.

Lätt sprang Matilda upp på verandan och kastade sin börda i hängmattan. Hon såg sig om efter Ada, hon längtade efter henne, det föreföll med ens, som om ingenting i världen skilde dem åt.

Utan att besinna sig ilade hon upp på sin systers rum.

Med håret nyss tvättadt och utslaget låg Ada på sängen och drömde.

Matilda gick bort till det öppna fönstret, som tog in hela vidden därute. Hon drog af sina handskar och skakade lekfullt de lössläppta fingrarna i luften.

— En sådan höst ha ni inte i Sverige, du, brast hon ut lifligt.

Ada stirrade envist på sina toffelspetsar och svarade icke.

Därute hjulade arbetare förbi på velociped... mattinorna svängde framför... tennet glimmade i solen. Tvättplaggen svälde öfverallt som segel, glittrade till, lyftes käckt för den lätta brisen... Så rusande klart, så blått och fritt...

— Här behöfver man bestämdt inte detsamma för att lefva som därhemma, fortfor Matilda — hon tyckte, att hon med våld ville bryta ned muren dem emellan — Amerika ger mig håg att

lefva — — att du inte känner det också! — jag tror det är för att lifvet ligger inom min räckvidd . . .

Ada flyttade förströdt blicken till gestalten därborta. Denna otillgänglighet äggade Matilda. Något inom henne brast, rann i glöd öfver bräd-darna och flöt ut. Hon stödde sig mot fönster-karmen.

— Amerika kan ge mig lifsberusning — — det tycks som vore man bara en prick i cirkeln — — men midt i en *sol* sitter man, och den skiner just för en själf. Det är ibland precis som om jag kunde förnimma hela nationens pulsslåg i mitt blod, det är, som om jag ägde hela republiken, det är som — — ja, som jag hörde mitt jags många melodier i en enda brusande sång —

Ada reste sig och såg på henne.

— Hvad i all världen kommer åt dig i dag? sade hon nyktert.

— Ingenting kommer åt mig alls — tog Matilda uti hysteriskt — jag är född och uppvuxen i stad — det gör oerhördt. Jag njuter af brådskan och vimlet och larmet — af alla de här fy-sionomierna, som rusa fram — alldeles spräng-färdiga af energi — jag kan gå och le midt i vil-daste prosan, då är jag lugnast i själen . . .

Hon hade gått af och an, men stannade åter vid fönstret.

— Och så gudomligt stort, som allt är till-taget i Amerika, inte två, tre härliga palats — utan hundra — tusen, hela gator fulla, hela långa

sträckor, tar aldrig slut — bara afstånden, vidderna — det här —

Hon bredde plötsligt ut armarna mot allt hvad hon såg. Så tvärstannade hon, snyftade till och sprang bort och knäböjde vid sängen och lutade hufvudet i Adas sköte.

I rummet inträdde en underlig tystnad. Ada satt upprätt, och hennes ord föllo som tunga, kalla droppar.

— Hvem har lärt dig allt det där, — är det Pryhl?

— Pryhl?! Matilda lyfte hufvudet och skratade till. — Hvad du är osympatisk, Ada, men det är rätt åt mig, jag har varit för själfvisk, nu skall jag börja lefva med er alla, min uppfattning har varit för trång —

Den ironiska kylan i Adas ton och sätt mildrades. Hon skakade tillbaka håret och tog Matildas händer.

— Hvarför i all världen försöker du vara en kristen, du kan det ju inte — du är olycklig.

Matilda reste sig. Hvad hennes själ famlade blindt — hvilken sida tillhörde hon egentligen? . . . hvem var hon? Men något i själfva Adas väsen stötte henne i dag tillbaka, Ada var för färdig, för kall, för onyanserad — —

— Jag vore lika olycklig, om jag ginge ifrån — föll hon in nervöst.

Ada betraktade henne skarpt.

— Kan inte skäl bota dig?

- Det finns lika många skäl för som emot.
— Säg dem en gång.

Matilda fläktade sig med näsduken.

— Evighetsbegäret, sade hon — men något inom henne skrattade ett förtviflans skratt åt denna nya vapenlek.

— Misstag Matilda — hvar vill du göra af mig? I fantasin, i mina poetiska drömmar vill jag sträcka ut åt alla håll. Det osynliga är utmärkt som dekoration, men föröfrigt känner jag ingenting — det svär jag dig! Jag har tum för tum vuxit ifrån det — jag har funnit mig själf på ett helt annat plan . . . Det fanns en tid, då jag skrek efter evigheten, jag brukade säga, att om också ingen annan på jorden blefve odödlig, så skulle jag slita ut ur Guds eget hjärta *min* odödlighet — men det föll af mig som ett skal — fantasier bara. Nu försäkrar jag dig, att mitt högsta begrepp om lycka är att förintas . . . bli träd — eld — jord.

— Åh, *du* är inte tillfreds, Ada, något fattas dig.

Ada steg upp och började ordna sitt hår.

— Mitt lif vill jag ha så fullt och rikt jag kan få — sedan — farväl och tack för hvad som varit!

— Du är ju absolut hedning —

— Naturligtvis — jag är ju konstnär.

— Åh — började Matilda.

— Kära — Ada upphörde att betrakta sitt ansikte i spegeln — hvad har den förtärande elden att skapa en skönhetsvärld, att göra med synd och moral? Hvad har all din heta lifslängtan . . . ame-

rikansk stimulus och det där . . . att göra med det? Känner du inte, att om Kristus skall växa större, så måste det andra förminsas?

— Se på den stora kristna konsten . . .

Ada brast i skratt och lade bort kammen.

— Nej *har* du hunnit bli så rustad?! . . . Tänk då på själfva skapandets — — den konstnärliga koncipieringens saliga ögonblick, tänk på lifvets högsta ögonblick: kärleksmomentet! — då du bara sträfvar att vinna dig själf — Tror du det går, att komma till vår Herre och säga: I nästa ögonblick, när lifvet inte längre är så rikt, då ska jag inte älska det så högt, att jag inte kan mista det?!

— Hårklyfverier!

— Tack du — centralpunkter är det — vi gå dagligen öfver sådant där som öfver sand och grus.

— Kraften till det goda då?

Ada stod och fixerade systemen ihärdigt leende.

— Ada, du *vet*, att religionen hjälper människor!

— Hvem har förnekat det? Men hundra andra saker hjälpa lika bra. För somliga. En duktig örfil af ödet, en sorg, en glädje, en timme med Dante, en vandring på Himalaya.

— Åh, det är inte detsamma.

— Nej, kulören fattas — det är just det!

Ada satte sig hastigt ned.

— Skall jag tala litet förstånd med dig? — för du är sorgligt bortkommen, Mattis . . . Ser du, innerst inne sitter antingen ett litet vargöga och glöder styggt — eller också en aftonstjärna och

tindrar stort och blidt. Och de *bli* sittande, var du lugn för det, fast det rågnar ned eldtungor af olika namn öfver dem. En skarp, småaktig eller härsklysten människa döps till en »sträng» och »nit-älskande» kristen t. ex. Men kom aldrig och säg mig, att kristendomen gör en lågsinnad högsinnad, en afundsjuk ljus och enfaldig, en girig frikostig af hjärtat. Då svarar jag dig: du känner inte människan, det är allt.

— D. v. s. jag tror inte, att de äro onda!

— Herre Gud, Mattis, nej, nej . . . Adas röst blef smekande: *Jag* förstår så väl, att du tänker på de där enfaldigt ljusa, ödmjuka . . . Ser du, religionen bara bekräftar godheten i sådana människors natur . . . De kalla det omvändelse, när de samla sitt eget väsens strålgans kring ett tros-system, som klarar deras vilja . . . understödjer den.

— Du *kan* tänka vackert, Ada.

— Ja, det kan jag — Ada sprang upp och vände sig åter skrattande mot spegeln — och sant — som Gud Fader.

Matilda suckade trött.

Ack det var ju blott hennes egna tankar. Men något fanns liksom *inom* allt detta — eller bortom — och därför blef man ju aldrig nöjd, om man också inte visste, hvarför man ej lät sig nöja.

— Ada, du har inte känt omvändelsens ögonblick, sade hon sakta. — Det är något alldeles faktiskt.

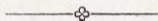
— Jag?! Jo då — jag har själf varit läzerska — vet du inte det? . . . Men efter den tiden har jag hundra gånger upplefvat precis samma fenomen. Då och då när jag varit riktigt djupt nere i dysterhet — så ett, tu, tre — har jag skjutit i höjden som en fjäder — lyfts upp till sjunde himmelen — — lätt och glad — sorglös — jublande ibland. Och utan någon orsak i världen.

— Men Ada — kom det som ett sista förtviflans rop — jag behöfver en Gud — en stor, stor, som fyller mig in till märg och ben.

— Tviflar på, att det får rum någon annan än ditt eget själf — Mattis . . . sade Ada litet torrt. — Hon tillade mildare: Kära barn, du har helt enkelt ett diktarlynnnes behof att sätta färg på tillvaron, att lefva i sensationer — du vill förnimma dig själf starkare. Du kommer aldrig att veta, om du diktar eller om du lefver ditt lif Matilda — jag börjar tro, att du egentligen lefver, när du diktar det.

Matilda reste sig. Hvarför hade hon gått hit? Något skärt, något likt glittrande tårar stod och dallrade i hennes själ: Hon *ville* icke veta allt så väl som Ada.

Hon gick ut, fattigare än hon kommit in.

FJORTONDE KAPITLET.

På verandan skiner oktobermånen. Svept i en ljus pälskrage står Ada och ser bortåt ängen.

Matilda kommer ut.

— Jag begriper inte att Erik dröjer så i Chicago. Det är nu länge sedan jag var i kyrkan och . . .

— Gå du — kanske tittar herr Pryhl in — säger Ada utan att röra sig.

Matilda dröjer på sandgången.

— Ja Pryhl har verkligen skaffat dig alla förströelser du haft här i enformigheten . . . Erik och jag äro dåligt värdfolk.

Ada nickar blott. Sedan följer hon med blickarna den smärta, svarta gestalten, tills den försvinner som en prick vid horisonten. Och åter ligger slätten tom och badar i praktfullt, stilla ljus med popplarnas mörka skuggor stelt sträckta öfver vägen. Tills åter någon kommer långt borta, nalkas snabbt i den hvita skinande luften öfver den flacka bygden . . .

... Säg fröken Lennartson — kan ni ändå inte fatta den där tanken att gå upp med många andra i ett nytt, ett alldeles nytt något — en framtid, som har något af oss, af vårt folk, bara större — vidare än förut?

Pryhl och Ada sitta midt emot hvarandra på räckväcket, Pryhls djupa basstämma har en dämpadt aktningsfull klang.

— Jo, jo —

En trött suck bäres af månluften förbi alla dessa tysta hus, som stå hvilande efter en arbets-tung dag och lyssna i undran.

Pryhl böjer sig fram och talar ifrigt och allvarligt:

— Ja inte sant — till sist är ju ens eget land öfverallt, där man själf går fram — — hvad man själf ger, det ger ju ens land?

Ada sveper plötsligt kragen tätare om axlarna, hoppar ned från sin plats och går ut på gräsplanen. Pryhl kommer efter, de vandra omkring, Ada söker falla in i samma takt med jätten vid sin sida och då det icke lyckas, skrattar hon litet kort och afbryter tvärt. Så ställer hon sig vid grinden och ser, hur den fina, hvita dimman likt smidiga, hopslingrade älfvolemmar smyger närmare öfver ängen, och hon njuter den korta tystnaden som mildt vin och tänker, hur de två stå där midt i det halfva förvillande ljuset, där gårdarna ligga orörliga i glans och lyssna — lyssna i undran. Och

hon längtar efter ord som gråta och bränna och smeka . . .

Hon gnolar oändligt sakta:

— Min kista är bäddad med vissna blader, vissna blader . . .

I det blekblå ljuset faller en sammetston öfver hennes något grofva, rödaktiga hud och blicken blir större — djupare — fullare.

Det undslipper henne — nästan i varm skälfvande vrede:

— Hvarför förstå vi då inte att lefva!

Viktor Pryhl ser ned på henne genom sina svartblänkande glas. Och plötsligt lägger han sin varma, torra hand på hennes kalla och säger, gripen af en ingifvelse.

— Jo, det är just hvad man gör i Nya världen, lilla kvinna — kom ut och lär känna den och tala till dem där hemma om allt stort och härligt — blif min hustru, Ada Lennartson!

Hon drar undan sin hand och skrattar samma konstlade lilla skratt.

— Ett sådant barn ni är.

Så kryper hon smårysande längre in i det mjuka⁸ pälsvärket och skyndar öfver gräset, uppför trappan.

Pryhl blir stående med sin knutna hand på grindstolpen.

— Är *ni* en kokett — det trodde jag inte, säger han hest och mörkt.

— Visst är jag en kokett — svarar en hysterisk röst från verandan. Ada vänder sig om på tröskeln, hennes ansikte förefaller i skuggan skarpt och visset. — Godnatt, sof godt och tänk *aldrig* mer på så dumma saker.

Matilda lyfter i kväll icke sin blick från kyrkgolfvet. En glöd af förstående godhet bränner sig långsamt in i henne . . . tum för tum viker fruktan tillbaka, hon bäres af sin aning öfver djupen, allt blir så lätt att komma öfver — bara inte ord — inte tankar en gång! . . . blott en andens outsägliga fröjd öfver att lefva . . .

Orgeln tonar sakta — hon ser upp. Förtärande lysa blodröda astrar mellan kandelabrarnas bernstengula lågor, Lindes hand hvilar på katederns stora svarta bibel med blänkande guldsnitt. Han är så förfärligt blek, hans ögon äro riktade på henne men han skådar liksom icke henne utan något långt bortom, och dock suger sig hans väsen in i hennes, det är som andades han tätt bredvid, tänkte på henne, såg ensamt henne i hela rummet.

. . . Kan hon icke stanna här och dock behålla sin själ för sig?!

Amen —

Matilda nästan flyger ur bänken, ilar nedför gångegen och stöter upp dörrarna till den tomma förstugan.

Utkommen i det fria börjar hon springa nedåt den folktomma avenyn, hvars yppiga trädskronor nå hvarandra tvärt öfver och bilda ett hvalf af gulröda hängande grenar. Det är bländande klart och månen skiner från det ljusa, glatta fästet stilla ned genom höstlöfvet. Men hon skyndar alltjämt framåt, hjärtat klappar hårdt — och då hon stannar för att hämta andan och skyggt ser sig om, faller öfver henne en känsla af tomhet och saknad — hvarför hastar hon egentligen?

Gatan med sitt djupa perspektiv af vissnade lönnar ligger blid och månblekt tyst och tom som en fråga, den ingen besvarar.

Följande kväll stod en af kyrkans äldste upp och talade med ögonen lågande af helig harm.

— I ären hvarken kalla eller varma, därför vill jag utspy Eder af min mun, säger Herren.

Men när mannen åter satte sig, föllo orden slappt till marken, ingen upptog dem, ingen rörde sig öfver hufvud i afton, trötta och försagda suto menniskor och kastade skygga blickar omkring sig. Hvar i sin stad kände sig på ett oförklarligt sätt skyldig, äfven de redan omvända. Hade det kunnat upphjälpa situationen, skulle dessa gärna gått fram och knäböjt där framme. Men på de nio och nittio väntade man ju ej.

Innanför altarringen posterade en grupp af kyrkans biträdande diakoner, de ansträngde sig af

alla krafter, togo upp den ena manande sången efter den andra och spanade nedåt gången med lifliga blickar.

Men förgäfvos. Väckelsemötet tycktes blifva ett fullständigt fiasko. Pastorn stod nere i kyrkan med foten på en bänkslå och hymnboken i handen, han bet sig i läppen, såg trött ut, sökte bibehålla sitt blida leende, då och då talade han några ord:

— Kommen af kärlek, men förstån I ej kärleken, så kommen af fruktan, den iskalla dödens fruktan, som förlamar edra själar. Sak samma hur, endast I kommen.

Icke heller detta hjälpte. Ställningen tycktes outhärdlig med den tomma, hvita altarrundeln, de väntande bröderna, hela detta lilla haf af människor så kav lugnt och stilla, att det ej förmådde drifva stämmingsfarkosten en tum framåt. Då begärde Linde, att åtminstone de, som *voro* omvända skulle ställa sig upp, så att *någon* fläkt måtte afbryta denna hemska stiltje.

Folk reste sig — somliga genast, i strålande triumf, andra tveksamt, här en, där två, tre bredvid hvarandra.

Då spratt hela församlingen till vid ett barns höga rop och våldsamma, nästan skriande snyftningar.

— Mamma jag vill gå till Jesus, jag vill gå till Jesus.

— Ruth, hysch — tyst barn lilla — Ruth!

Matilda, som icke rört sig, blef purpurröd — hvad skulle hon taga sig till?!

Men Ruth kunde icke häjdas. Med hufvudet i sin moders sköte fortsatte hon att snyfta och ropa: jag vill gå fram, jag vill gå fram — till Jesus.

Detta var undret, aftonens stora tecken. Nu var lojheten som bortsopad, allas ögon lyste af glädje, och bröderna lyfte sina hufvud käckt — vinkade åt orgeln att stämma upp hvad som hälst, endast man finge musik! En af dem, en energisk ung man, knäppte till och med hysteriskt fingrarna åt organisten för att få det att gå raskt.

Pastorn ändrade icke ställning, han stod kvar och log stereotyp, han var mycket blek och hade lagt armarna i kors. Andra samlades omkring den lilla och hviskade kärleksfulla ord, som torrt och monotont trängde genom den brusande sången. Sakta drogo de det skakande barnet ur moderns famn och lyfte stödjande de små armarna.

— Nej — hviskningen kom skärande i sin oryggliga bestämdhet — nej min dotter kommer icke dit fram. Detta är en sjukdom.

Han, som först talat, höjde sin hand och hväste till Matilda genom det glidande tonsvallet:

— Sjuk?! Hon är frisk, syndasorgens stora öfverflödande hälsa — salig, salig hon! Syster förmena icke ditt barn att komma till Jesus, vågar du taga detta på ditt ansvar?

— Ja det vågar jag, sade Matilda kort och kallt. Hon såg ned, höll Ruths hand hårdt, en iskyla bet sig fast i hennes hjärta.

Ruth, som upphört att snyfta och domnad hvilade vid Matildas bröst, glänte redan på ögonen i nyfikenhet. Uppträdet hade gjort värkan, två barn och tre vuxna störtade halft medvetlösa och högt gråtande fram till altaret.

Det började åter betänkligt rycka i Ruths mun-
gipor. Då tog Matilda henne kraftigt om hand-
leden och gick ut. Hennes hjärta var hårdt, hen-
nes läppar kröktes i gammalt hån, och hon pas-
serade fullkomligt likgiltig alla förebrående ansik-
ten, där hon läste tydligt som i skrift:

Affälling!

FEMTONDE KAPITLET.

Landet låg mulet och tigande. Himlen hängde jämnt disgrå öfver den flata, uppblötta jorden, prärievägarna stodo som en lervälling — hvad de många små kringströdda husen sågo tråkiga och blaskiga ut i färgen, klumpiga i formen; — träden voro ju idel stripig gleshet.

Matilda hade hela dagen gått i en död, vanställande tomhet, nu på kvällen *måste* hon vara ensam . . . hon längtade efter att gå, gå, gå —

Armodet därute nästan förhöjdes af alla otaliga, aflägsna gluggar af ljus — högt i luften och lågt vid marken, här i ett ensamt hörn, där i breda rader . . . Hur de strålade — som stjärnor af hvitt silfver eller som solar af smält guld eller som orangebruna dunkla ögon, beslöjade af tårar.

Plötsligt föreföll allt så likt den söndagskväll, då hon ung och väntande första gången steg af tåget i Morton. Hade hon aldrig älskat Erik?

En underlig fråga — den stirrade ut från alla dessa melankoliska strålknippen.

Och lika ihärdigt fylldes hon af föreställningen om, hur allt *kunde* vara . . .

Men skuggorna föllo djupare öfver den färgsvaga fattiga rymden, från mjukt sväfvande blått blef det tungt som järn, allt förtonade i jordgrått, luft och mark blef som modden.

En rädsla börjar krypa öfver henne. En stor ensamhet, en stor isande lifvets skräck — det är som om hon hvarken ägt ett förflutet eller ett tillkommande, vägen har hon tappat bort och en enda jättefråga lyser någonstädes med blodrött, envist sken:

— Hvar är du hemma?

Hon går där som i en ångestfull, oredig dröm, det är, som trefvade hon efter en hand, en varm, tryggande värlig hand — — den ville hon trycka mot sin panna och ropa ut högt det enda äkta, hennes själ nu rymmer, barnets tanke: Åh, alltsammans blir ju snart åter bra, det *är* ju ingenting, alls ingenting, säg så, ingenting annat hjälper mig från att bli galen!

. . . Hon hade gått långt ut, där ängen ännu låg obebyggd och dunkel, och där ingenting fanns utom skuggad jord och mörknad himmel och öfvervuxna, förgätna brädgångar. Vid hvarje steg väntade man, att bron skulle sluta och det vilda, farliga gräset taga vid.

Någon skymtade där borta, kom hastigt närmare — det var Linde. Han tog af hatten.

— God afton, är ni här fru Hjelm, så långt ute?

— Ja, går *ni* dessa vägar? stammade Matilda, alldeles borta af förvirring.

— Det gör jag ofta, har för tillfället varit hos en sjuk.

Matilda vände mekaniskt.

— Jag går nog hemåt också, men hon blef nästan blek, medan pastorns ansikte purprades.

Hans sätt var nervöst och kort. Han vidrörde sista väckelsemötet i en missnöjd, blidt tråkad ton, gick och såg rakt framför sig, som han oftast gjorde, och talade ganska oförbehållsamt, blottade förhållanden nästan hänsynslöst, men Matilda aktade icke stort på det, och han själf tycktes vara utanför, hvad han talade om.

— Jag blir ofta trött, fru Hjelm, men innehåll utan form låter ej tänka sig!

När de kommo till skiljovägen, stannade han beslutsamt, lyfte på hatten och sade farväl.

Matilda räckte fram sin hand, en svensk vana, som var svår att lägga bort. Men icke väl hade hon gjort det, förr än hon ångrade sig.

Linde grep den med en hand, som brände, hans ögon öppnades stort, så vände han tvärt.

Hon gick hem, yr och darrande . . .

Nästa dag hade Ada och Erik farit till staden. Öfver jorden hängde samma tunga, disiga himmel, men luften var varm och fuktig som ofta under indiansommarens milda aftnar. Kunde hon, Matilda, ej gå en bit i kväll ock. Hvarför icke i kväll så väl som annars?

Hon stod ute på verandan och sade det nästan trotsigt högt. Hon var klart medveten om att detta tillfälle var en stor frestelse, en förfärlig frestelse, som i nästa sekund kunde blifva en synd, ty hon visste, hvarför hon ville gå.

Och i samma ögonblick gick hon utför trappan ned på gången och öppnade grinden blindt som en sömngångerska, med viljan så fullständigt bunden att det aldrig fanns en tvekan om, att hon icke skulle gå.

Hon vandrade framåt, och när hon gått ett stycke och näjden fortfarande låg och drömde i ostörd tystnad, suckade hon litet och resonnerade öfver, hur absolut vansinnigt dåraktig och öfverspänd hon var.

Och sekunden efter tänkte hon på Linde, tänkte med hela sin styrka, med en snyftande lidelsefullhet, som vrok åsido alla andra känslor och tankar som det lätta flarn de i verkligheten nu voro.

Hennes själ stod full af honom, han var där, gick där, fanns där, hon visste det — allt ropade efter honom.

Då kom han också, gående långsamt brädgången fram, densamma de gått i går. Ja, där var han, hennes vilja, hennes tankar, hennes önskan hade dragit honom, hon undrade, om hon rent af skrikit ut detta högt med det förtviflans mod, som band hela hennes varelse.

De möttes — han lyfte på hatten och höjde ögonbrynen liksom i förvåning och ett litet leende sträfvade sig fram.

— Jag fick gå till den sjuka i dag också —
mumlade han, men hon hörde aldrig efter.

Han hade tigande vändt med henne, och de gingo tysta bortåt mot dunklet, mot det tomma, obebodda.

Emellan dem stod allt och skälfde, lätt töcken, en förfärande hettas dunkelhet drog öfver hennes själ.

— Älskade —

Det kom någonstädes uppifrån, utifrån, ljöd fullkomligt ovärkligt, en smekande suck, — men innan det ens kommit, hade hon hört det susa genom luften.

I detsamma sågs en kärra spränga fram i karrier på den ojämna, dyiga vägen. En minut full af retlig spänning — så stormade den förbi, stänkte lera och smuts högt upp på Matildas kjol och ärm och fjärmade sig därpå i vildgräset, tills ljudet förtonade.

De voro åter ensamma, ensammare än förut och rundt om dem var öde.

Hon ville göra en åtbörd, säga något, fick öfver läpparna:

— Åh, se min klädning.

Linde vände hufvudet och deras ögon möttes.

Då for ett sken af vild lycka öfver hans skarpa, glödande ansikte, ögonen slötos halft och han sträckte

sin hand famlande efter hennes, vidrörde den — och besinningslöst tog han henne i sina armar, tryckte henne upp mot sitt bröst med hela sin unga viljas makt och hans ögon öppnade sig och blickade in i hennes i kärlek, och han kysste i bäfvande åtrå hennes ögon, hennes hår, hennes mun och heta kinder. Hatten hade fallit af och hans hår var klubbadt fast vid pannan.

Och hon låg i hans famn slank och fin och darrande, hon visste icke af, att hon log, hon visste intet, förstod intet mer än en lycka, som brann stort som solen . . .

— Gud o Fader!

Det skar hemskt detta rop i stillheten. Han hade redan släppt henne. Han sprang ut på vägen, vände hastigt och tog upp hatten, såg icke åt henne, skyndade endast bort, in i skuggorna, flydde, böjd som den där fått hela lifvets börda i ett ögonblick på sina axlar.

Hon stod på samma fläck, hon log saligt drömmande, kände hans unga kyssar lefva.

Och när hon vaknade, slog hon händerna för ansiktet i ett skri, ett glädjens skri. Så underligt jublande — inga skuggor, ingen fruktan, ingen synd, ingenting — bara en gränslös glädje och att alla ju måste förstå . . .

Hon vacklade några steg fram, hatten hängde ned på ryggen, leende tog hon af den, hur härligt att känna vinden på sin panna, där *hans* läppar . . .

Åh, var det evighetens tanke eller stundens lidelse, detta . . . än sedan? . . . fladdrade lärkeglada tankar. *Nu* tyckte hon, att hon älskat denne man sedan livvets början, ingen annan hade funnits. Och lika jublande klart visste hon, att som deras vägar icke hade mötts för att löpa samman på denna jorden, så kunde de heller aldrig mötas mer. Vilsen var stigen, där de funnit hvarandra, men gyllene sol låg öfver en dagfrisk morgon, och så skulle de skiljas.

Luften sjöng som af vingslag, det stora livvets vingslag . . . uppåt, uppåt, icke nedåt, behålla ville hon, icke mista . . . Liksom ett ögonblick af fasa kan återge den lame sina lemmars bruk, så samlade hon hela sitt väsens innersta för att kväfva, döda — döda för att lefva. En själfbevarensedrift så stark att hela hennes jag reste sig och strålade ut ur hennes ögons djupa prakt, hennes fötters lätta gång, hennes hållnings höga värdighet.

Ty hon ville, ville lefva . . .

Kärlekens uppenbarelse i hennes själ, där begäret ännu ej väckts, kunde väl svinga mellan afgrunder och himlar —

Men då vilda fantasier fladdrade fram om att *våga*, draga honom och sig ned i röda djup, där flammorna lyste bedårande, fånga livvets glödande tanketomhet, ligga saligt leende trygg och lyss till det bortdöende tunga trampet af deras fötter, som gräto — —

Då steg hon som en bubbla mot det blå landet, där den hvita blomman glöder, och i sitt lifs största ögonblick stred hon sin kamp med ögon, som logo och kinder, som strålade af blekhet.

Och se — en egendomlig klarhet, en glädje öfver tillvaron, en frid, djupare än hon känt, en lätthet att lefva, en tro, ja en väntan på frihet och lycka klingande vekt och sprödt som zittrans strängar genom hennes själ.

Hon var matt som efter en kris — glad. Hon uppsköt allt tills sedan. Hon ville tänka på Erik — men allt bröt fram som sång i hennes tankar . . .

— O, du medlidandets magra eländighet, kom ut och värm dig i den stora solen, väx fyllig och varm, se dina slitna plagg få skinande, mångfärgad glans af sol — — gå icke mer i skuggan, åh aldrig mer! väx stor och stark, du föraktade, du bär en drottning's drag, när solen lyser på ditt äne . . .

Ur kärlekens eldgrufva böljade hennes väsens godhet upp och omvärfde henne som varma luftvågor.

Och när tanken arbetade sig fram ur extasens purpurdimmor, var den klar, ehuru lätt immande af känslöstämning. Hon visste mycket väl, att hon nu lefde i sitt lifs stora helg och att efteråt kom söken. Och hon ville genast gå till Erik, säga allt medan helgdagsaftonens frid låg och drömde starkt och helt i hjärtat.

När hon nådde sitt hem, kände hon det, som måste hennes inre fasthet tvinga omständigheterna

att lyda hennes vilja. Huset var också tyst, verandan tom, Ellida satt aftonklädd och lugn vid lampan och läste, och när Matilda frågade, hvar Erik var, blef svaret:

— Herrn kom hem och gick upp i sängkammaren.

SJUTTONDE KAPITLET.

H allå Mattis, jag trodde du ämnade lyckliggöra oss med din närvaro i kväll.

Där låg Erik i funderingar utsträckt på chäslongen.

Matilda låste dörren väl och tog af hatten och kappan. Det faktiska vid saken grep henne som en kall hand.

Nästan utan en redig tanke, gick hon fram och började stryka hans rockärm med sina spåda, kallfuktiga fingrar. Och så hviskade hon hastigt:

— Jag får tala med dig om något, du får lof att förstå mig.

Gud måtte det icke svika henne — *detta*, det stora, det stora. Då doge hon visst, ja då måste hon dö.

Erik spände upp ögonen.

Hon talade andlöst fort:

— Erik, Linde håller af mig, han har ett ögonblick — — nej, nej, nej — hon fattade hans arm hårdt, då han eldröd rusade upp.

— Nej han har aldrig *sagt* det, han bara en enda minut — tog i mig, det är allt.

Så de hänlogo dessa ord med lögnaktig, platt, plebejisk uppsyn!

— Skenheliga skurk — joo det är fint, så skall det vara, där har du dem, min kära Matilda, är du inte *nu* botad så — fa-an jag går genast till honom.

Han ville bort mot dörren, men hennes fingrar voro af järn.

Det blef ett ögonblicks nästan tafatt tystnad. Matilda stirrade in i något stort, dumt något. Behöfde hon hafva gått till Erik, hon som varit så segerviss? Det var med ens, som om hon spelat en roll.

— Hur vet du, att inte också jag . . . ?

Han slet sig hårdhänt loss. Så blef han stående, och hans starka färg aftog mer och mer.

— Gör du det? sade han skyggt och såg på henne med förvildad blick.

Då blef allt åter starkt och visst.

— Kom — hviskade hon. Och han kom och satte sig på soffan, och hon föll på knä där bredvid och talade. Ibland lutade hon hufvudet i sina knäpta händer, ibland kastade hon det tillbaka och hennes fuktiga, litet oklart skimrande blick mötte hans, som bar det strängaste uttryck, den förmådde.

Det var en egendomlig bekännelse, och svårt vore nog att säga hvar fantasibarnet slutade och hvar människan tog vid. Men som Matilda Hjelm då trodde, så *var* det.

När hon tystnat, reste sig Erik med en lätt harkling och gick framåt golfvet. På hvilket språk skulle han väl svara henne?

Det sårade honom hemligt, att hon icke tycktes på minsta sätt rädd för honom, det gaf honom en obehaglig förnimmelse af underlägsenhet, och ärligt taladt förstod han icke fullt situationen. Så sköt den tanken upp, att Yankeeprästen varit i stånd att uppfatta henne bättre än han. Det gjorde hans svartsjuka vansinnig och blåste upp gnistor från en gammal eld, som ofta svedt honom. Hans hustru hade förr glidit honom ur händerna. Något, han aldrig kunde gripa hos henne, och som var det mest bedårande af allt, hade kommit honom att försmäkta, äfven då han ägde henne.

Han såg i smyg bort till soffan. Hon låg ännu på golfvet med klädningen utåt mattan, armbågarna mot dynan och hufvudet i händerna. Så smidig och förtjusande som en flicka. Kring den smala, mjuka midjan smög ett svart sidenband — hvad hon varit ung och vacker, när hon talat... Ansiktet skärt, genomdallradt af det där... hvad det nu skulle kallas... En barnunge kunde man tro, att hon var... det var det som gjorde karlar galna...

Herre Gud hon var ju egentligen bara ett stort barn, fast hon lät så öfverklok ibland!

Han rätade hastigt på sig. Detta gaf honom en viss öfverlägsenhet, som kändes angenäm. Och ju mer lif den tanken fick, ju större blef ångesten

att mista henne. Hon var ett barn, som ej förstod sitt eget väl, och det var han, som skulle skydda henne från att gå vilse.

Tankarna började arbeta hårdt.

Han skulle slå den fördömda metodisten ur brädet, kosta hvad det kosta ville.

Det lättade med ens i bröstet, och han fick ord att besvara hennes långa tal...

Själftva hans oro gjorde honom slug och försiktig. Han yttrade afmätt:

— Det vill säga, du håller inte af honom, det är bara fantasier, det är mig du i grunden håller af, menar du? Jag vill du skall säga det tydligt.

Matilda lyfte långsamt hufvudet. En så egen ton rummet hade — och så slapp hon kände sig efter den stora spänningen. Som om ingenting i själfva verket ändt.

— Erik, jag håller af dig — hon steg upp — men jag tror att...

— Åh det är bara de där eviga kyrkogångarna, karlen har alldeles hypnotiserat dig — afbröt Erik forceradt.

Han ville icke höra mer nu, han hade sina hemliga planer, och han ville icke förlamas. Han talade högt och lätt som för att öfverrösta sig själf och hela världen.

— Du skall inte tro, att jag är ond Mattis, jag förstår att du haft ett förbaskadt tråkigt lif härute och det för en in på hvad galenskaper som

hälst. — Men vänta bara du — mer säger jag inte — vänta en liten tid — Seså Mattis . . .

Hon satt där så stilla och stum.

Han började känna verklig ångest och gick intill och strök öfver hennes hår.

Fortfarande denna bleka, underliga tystnad. Det hela blef till den grad förläget, han tvingades att morska sig en smula.

— Nej hör du — nu får du vara en smula glad, annars blir jag ond på allvar.

Hon såg på honom och log.

Då nappade han skämtsamt, litet tafatt efter hennes fingerspetsar.

— Akta dig du, kanske jag går och förälskar mig i Ada.

Hon brast verkligen i skratt. Det fans ingenting, ingenting annat i världen att göra. Men hon blef häpen, — var rädd att det i grunden ljudit som en snyftning.

Möjligheten af en fars hade ju aldrig genomfarit henne.

Men på aftonen, när Ada sagt godnatt och de två ett ögonblick befunno sig ensamma, sade Erik hastigt:

— Jag tror, jag slår upp mina bopålar härnere en tid, det är svalare, vill du säga till Ellida.

Matilda rusade ut. Detta hade hon icke tilltrott honom.

ADERTONDE KAPITLET.

Mildt solsken flödade in öfver sängkammaren, fönsterkarmen var het af sol och ängen nedanför värkade klar som en fjällsjö.

Matilda gick omkring och städade, kämpande med begäret, som ville resa sitt trampade hufvud. Då knackade det lätt på dörren.

Hon öppnade förvånad — och fru Linde steg in.

Det svartnade för hennes ögon. Första känslan var feighet. Hon fick lust att kasta sig gråtande intill denna kvinna.

Men fru Lindes ton och sätt förbjöd detta. Allt hos denna var lugnt och dämpadt.

Då Matilda förläget anvisade sin gäst plats, slog något styggt och fult emot henne — *detta* hade hon aldrig tänkt på! — —

— Jag önskar endast fråga er om en sak, fru Hjelm — *älskar* ni mister Linde?

Matilda kunde knappast blifva rödare än hon var.

— Älska — upprepade hon. Skammen brände henne, nu förstod hon — —

Matilda Hjelm satt som en främling i sitt eget hus.

— Ja, om ni inte kan lefva utan honom, ett lif som är värdt att lefva? Det är det jag menar — kom det med klar tonvikt.

Och då Matilda stred med frambrytande gråt för att kunna säga något, tillade fru Linde:

— Ni förstår, då vore det alldeles meningslöst af *mig* att stå i vägen. Jag har inte den minsta afsikt eller vilja att göra det.

— Åh Gud, nej, nej, ropade Matilda förfärad vid dessa vildt nya utsikter.

— Fru Linde, tog hon sig samman, jag vet icke, hur detta kommit, så sant vid Gud — jag vet det icke, jag tycker idag att det är omöjligt ... vi möttes igår och —

— Mister Linde berättade mig naturligtvis alltsammans, afbröt fru Linde kort. — Nej — det kom tankfullt, hon fäste sina ögon på Matildas skälvande ansikte — nej jag trodde aldrig, att ni älskade honom så, som *det* fordrade.

— Trodde? Har ni vetat det? hviskade Matilda röd.

Att Linde gått och *talat* om —! Det var egendomligt afkylande.

— Jag visste, att mister Linde länge nog — rösten darade litet — nästan från början — — —

— Och ni lät det gå — ropade Matilda, men hon hörde själf, hur konventionelt det klingade. Ville väl hon i grunden, att det varit ogjordt?!

— Lät det gå?! — Fru Lindes lefvande blick häftade vid hennes. — En sådan sak måste gå sin egen väg, förstår ni inte det? Vi äro alla myndiga. Mister Linde var fullkomligt säker, att det ej kunde — ske något, han trodde att kristendoms-tron skulle skydda... men jag trodde inte det. Jag ville naturligtvis, att han skulle pröfva sig i frihet, i fullkomlig frihet.

Öfver rummet hade kommit något stilla, som smög in öfver tanken och hjärtat.

Strängarna i Matildas själ spändes högt, ingen tanke tycktes henne för fin, för hög och skär att ej kunna uttalas, hon hade behof att få tillbaka ett visst skimmer. Men det enda hon kunde säga var ett banalt:

— Förlåt!

— Jag har ingenting att förlåta. Jag vet ju bäst, hur svårt det är att icke älska mister Linde, sade hennes gäst.

Hvad hon satt där oförändrad i morgondagern och talade dessa ord! Håret stack fram litet vårdslöst under hatten — just i morgonen passade hon, det slog Matilda, hon tvangs att glömma sig själf och gå upp i denna kvinna... Kinderna påminde alltid om daggfrisk frukt, hennes väsen var som en arla morgonstund i en nordisk folkvisa... Aldrig behöfde hon som andra tigga om fyllnad för någon

lucka, aldrig blef hon plötsligt naken, tom. Man tyckte, att hon bar på något rikt och hemlighetsfullt, att hon borde veta allt, förstå allt, hon var aldrig oviss, trefvade aldrig, sade alltid: det tror jag, det vet jag, det vet jag inte, det tror jag inte. — —

Fru Linde hade rest sig för att gå och yttrade med bortvänd blick:

— Mister Linde anger sig nu för kyrkorådet, naturligtvis så — att andra skyddas. Sedan detta är öfver, resa vi. Allt hvad jag kan, skall göras, för att han inte afsäger sig prästämbetet. Han får det icke, i längden skulle det döda honom.

Matilda brast i gråt.

— Fru Hjelm — sade amerikanskan stilla, där hon stod i dansande morgonsken — jag kan inte vara allt för honom, icke det ni är — nu. Men det är ju ingenting att lefva på — bara det?

För första gången smög tvekande vädjan in i all hennes klarhet och styrka och det värkade tjusande. Hvad Matilda längtade att med sina läppar vidröra detta luftiga, mjuka hår...

— Farväl fru Hjelm.

— Farväl.

Så gick pastorns hustru utan att räcka sin hand. Det var icke tecken på ovänlighet men ett bevis på, att de icke voro vänner utan endast bekanta, som mötts och skilts.

Matilda satt kvar bedöfvad. Hon såg i tankarna denna kvinna gå ut i solljuset... Hon

skulle aldrig se henne mer... Allt var således slut... Så smått, så vänjligt...

Hon hörde sitt namn ropas. Ada kallade på henne ute i korridoren.

Hon gick till dörren.

— Hvad är det?

— Jag vill tala med dig, kom hit är du snäll.

Därinne gick Ada omkring med tummarna i skärpet.

— Jag får resa hem, Matilda — sade hon kort, jag tänkte redan nu i veckan, om Hvita Stjärnliniens båtar gå.

— Resa?! du har ju tänkt öfvervintra.

— Ja, men det gör jag inte, jag reser.

Matilda slog sakta hop sina händer.

— Reser du ifrån mig, Ada — sade hon kvidande tonlöst — hvad är det, säg?

Ada stannade.

— Tja, det skall du gärna få veta. Pryhl har friat till mig och jag har sagt nej. — Jag börjar formligen hata det här landet, du får ursäkta mig, jag mår rent af illa här, jag önskar gå i kloster, det är ingen öfverdrift, en genuin dödsro vore det härligaste jag kunde tänka mig.

Matilda hörde knapt, hvad hon sade.

— Hvad menar du — ropade hon förvildad af tusen känslor — har Pryhl — — —

Ada såg på henne.

— Finner du det så märvärdigt?

— Nej, nej — men du — *kan* du inte tycka om honom?

Adas fingerspetsar trummade mot bältspännet. Något nole mi tangere i hennes väsen värkade generande och förlamande på Matilda.

Ada började långsamt.

— Jo bevars — ingenting hade varit i vägen för det . . . Viktor Pryhl har starka armar nog att bära mig in i lyckans hus, du . . . Men det är ju något sterilt vid hela affären — inte är han kär i mig, inte, han har arbetat sig till det — har fått för sig, att jag skulle uträtta en hel del utmärkta saker härute, han är så förfärligt impulsiv.

Matilda stod som bunden med händerna hopknäpta och hängande framför sig.

— Ada — hvad det vore roligt — sade hon stammande.

— Tycker du?

— Hvarför *är* du så här? utbrast Matilda.

Ada såg på henne med något hårdt i blicken.

— Han är kär i *dig*.

— Galenskaper, jag bedyrar dig — du ser allting för skarpt, du fördärfvar lifvet.

Med avvägda rörelser satte Ada sig långsamt ned och lutade pannan mot bordskanten.

Matilda gick några slag med tvekande, tysta steg. Hon ville tala — göra det godt, det hela var så galet, så förvridet.

Men hon kände sig som förlamad i denna pinsamma tystnad.

Slutligen sade Ada tungt:

— Det där är den negativa sidan af din natur — hänger samman med din egendomlighet. Du vill ha, men du kan inte ge . . . Om du tycker om honom eller inte, gör förrästen ingenting till saken — *nu* — min känsel på honom är riktig, jag missar mig sällan, och så är ändå allt förstördt.

Matilda snyftade sakta till — så trött, så utpinad hon var och hvad solen sken in hvasst och olidligt.

Plötsligt såg hon Ada ligga med kinden upp mot stolsryggen och handen tryckt hårdt öfver ögonen.

— Syster!

Hon ilade fram och tog upp Adas lediga hand, men de kalla fingrarna återgåldade icke Matildas tryckning.

Några dagar därefter kom bref till Erik från Pryhl, som tagit en veckas semester för att resa inåt Michigan. Han skref, att han beslutit åter taga renseln på ryggen, och att han var viss om att lätt kunna undvaras.

— Jag är för groft tillyxad för lifvet — det är mig för konstigt. Jag har gått och solat mig som en narr i det, som var fint och rart, men bäst att gamle buffeln uppsöker sin hjord, han trampar för ovigt och tungt, förstår du. —

Erik rasade och for omkring.

— Ger mig sjutton på, att det här är fruntimmersspel . . . Pryhl är en lättantändlig karl och har fasligt höga tankar om damerna. Jag trodde nästan han skulle fastna för Ada — det hade minsann dugt för henne det.

På den skumma vidsträckta parrongen i Chicago stod Matilda och grät.

— Jag ville fara med dig, sade hon sakta lidelsefullt och grep Adas hand från vagnsplattformen. Hon kände på sig, att systemen aldrig skulle återkomma.

Ada lutade sig ned och hviskade hastigt och med tonvigt:

— Du har just den man, du behöfver, Matilda.

I detsamma igångsattes waggonerna på ett omärkligt glidande sätt. Herr och fru Hjelm stodo kvar och sågo dem kryssa sig fram mellan massan af in- och utfarande tåg. Sedan gingo de stillatigande genom järngrindarna ut på den larmande, ruskiga Dearborn. Trashankarnes fula fysionomier, de små illaluktande restaurationer gjorde Matilda formligen illamående. Skyndsamt uppnådde de sin egen station i en annan del af staden, suto tysta bredvid hvarandra i kupén och stego af i Blue Point utan ord. När de slutligen trampade den välkända gången öfver höstgrå, sollösa marker, hade de

tegat så länge, att de icke kunde tala, blott emedan de icke gjort det förut.

Hemkommen ilade Matilda direkt upp på Adas rum. Den egendomliga doften dröjde ännu kvar. Några tomma lådor stodo utdragna och ett skrynkligt hvitt fräs låg bortslängdt i ett hörn. Uppdelningen af tillhörigheter, som förlänar afresor en så ovänlig, brutal karaktär, var gjord. Ada hade tagit sitt och Matilda fått sitt åter.

Hur skulle lifvet kunna lefvas nu? Blott nästa dag — — det var så absolut omöjligt att förstå . . .

Hon föreföll sig själf som en enda jämmerligt falsk ton i sin egen tillvaro!

NITTONDE KAPITLET.

En kall brand har farit härjande fram öfver de stora prärieytorna och lemnat dem täckta af frostens hvitgrå aska. Oftast glänser den ofantliga rymden grön med en och annan reflex från horisontens blodröda skyar. Solen dalar tidigt öfver alla de hala, pudrade bräderna och de frusna pilarna, och hårdt och grellt stå villornas brokiga färger mot denna likblå ödslighet. Såvida härute kan vara tal om stillhet, så har den nu kommit. In i husen går vägen förbi de tomma verandorna och genom dörren på baksidan, frontrummen stå tillslutna, och folk tränger hop sig i en kammare närmast köket och fyrar på i den stora, granna, osande kaminen. Men om aftnarna kryper man insvept i filter i säng uppe på iskalla sofgemak.

Äfven i professor Hjelm's villa har salongen afstängts. På den öfvergifna verandan sprita ståltrådarna åt alla håll, de sträcka sig ända upp mot taket, och en och annan vissen bortglömd kvist hänger kvar dallrande. Hvar lördag kommer Ellida ut

och sopar golvet rent, hon tar en ginväg öfver husets oeldade praktrum, där inne ger det eko af bara ödslighet, fönsterluckorna äro hårdt tillskrufvade och endast när dörren öppnas och tillslutes glimtar fram genom mörkret den grofva messingslampan med sin stickande flamröda skärm.

Men ute i det fria sjunger Ellida åter förnöjdt, med många tremulandi:

Närmare Gud till di-hig
Närmare Gud till di-hig.

Hon skall gifta sig till våren och är på en gång glad och lyftad och allvarlig.

Sedan går hon in och stänger dubbeldörrarna med rigel, och så lemnas verandan under veckan i fred och ro. När Matilda passerar på sandgången, brukar hon stanna och gå dit upp ett ögonblick. Under fötterna är skrofligt af grus och vått af tunn snö. Hon suckar och ser en sekund på spikarna, där hängmattan sutit fastgjord —

Hela dagen höres Malmbergs orgel pinande långsamt och tvekande genom de ofullkomliga trossbottnarna ned i hvardagsrummet. Ruth hänger näsan öfver alla de böcker hon kan uppleta, och dessemellan gnäller hon med djup olust uttryckt i de bleka ögonen. Då Matilda sätter henne att lära fällkonstens hemlighet, vrider hon sig som en mask på stolen vid järnkaminen, sticker oupphörligt nålen i fingrarna, så att de blöda, gäspar och kinkar. Eller också kan hon jaga omkring med

traktens alla okända ungar och komma hem flere timmar försent, smutsig, förfrusen och laddad med slangtermer. Har hon alltid varit sådan? Eller ser Matilda henne liksom allt annat i det likgiltighetens sken, hvilket så hiskligt förfular tillvaron? Hur som helst — barnet måste bort. Det skickas också för en tid till den beskedliga professorskan Törnkvist i Morton. Man behöfver på alla håll komma i jämnvikt.

Men den trista tomheten smyger blott närmare in öfver villan. Mest hela dagen förekommer Matilda med ett huckle om hufvudet, och hon föresätter sig, att Ellida icke skall få någon efterträderska. Hädanefter ämnar hon viga sitt lif åt slaf- och grofarbete, ja arbeta tills hon magrar och faller af och får lungsot och stoppas ned i grafven. Så är då sagan all.

Men när denna stämning nått sin kulmen, blir hennes leda så stor, att hon som en tjuf listar sig bort från allt och går in till Blue Point. På de lifliga gatorna vandrar hon omkring som en orolig ande, och därpå kan hon begifva sig ut till Atles graf och stå där långa stunder, böjd öfver den lilla kullen. Hon försöker sörja, men i hennes ögon kommer ingen tår. Så skrider hon håglöst hem öfver halkiga bräder, går direkt upp på sitt rum och försjunker där i drömmier, tomma som den hvita slätten. Först när spårvagnen i sömnigt mak rullar fram på den hårda marken och stannar vid grinden, vaknar hon, tar af kappan och binder

ett förklåde om lifvet. Litet senare, då hon med soppskålen i hand träder in i matsalen, mötes hon af oföränderligt samma syn: Malmberg stående stilla bakom sin stol med hopknäpta händer och Erik liggande på chäslongen, redan öfver öronen inne i aftontidningen.

Numera är detta hans hufvudsysselsättning. Det har utvecklats till passion. Likt en opiumätare, som någon tid måst umbära giftet, kan han gå omkring och med oroliga blickar och händer leta efter blad, som förlagts. Han ligger i ständig fäjd med Ellida om bortslarfvide nummer. Hans lynne blir dag för dag retligare. Är han hemma en kväll, går han i timmar af och an och filar nervöst sina naglar. Dessemellan försvinner han. Ett bud eller en hoprafsad biljett upplyser om, att han rest in till Chicago »i affärer».

Och hvad som aldrig förr hörts af — han har blifvit snål! Han snäser Matilda, när hon ber om hushållsmynt. Man får värkligen spara, det går icke an att lefva som vore hvar dag den sista.

Matilda är för stolt att begära pänningar två gånger. Men för den stora försakelsen skapades hon icke. Af hela detta mullgrå, omöjliga lif är kanske denna sida den värsta. Det gör allt utsägligt smått, trycker henne med blytyngd mot jorden.

Hvar gör han af sin inkomst?

Ibland någon mild dag sitter hon insvept i kappor ute i solskenet och tänker underliga tankar.

Hon tänker, att kanske går Erik där och fördjupar sig mer och mer i funderingar på den bekännelse, hon en gång gjort. Måhända önskar han att dem emellan blefve slut. Ett besynnerligt ord detta — slut. Hon ser det in i hvitögat — det drifver blodet genom kroppen, det ger glimtar af ett nytt, hvarom hon alls intet vet, nej, nej — kanske en stor olycka — men dock något *nytt* . . .

Älskar hon ännu Linde?

Hon tänker på, hur han såg ut, på hans leende, hans ögon, hans röst — eld vill arbeta sig fram. Men då stryker en sval hand öfver hennes själ och släcker glöden. Han är *den* kvinnans make! Själfa den underliga friheten dessa båda emellan kyler längtan.

Djupare än så har det ju icke varit . . .

När har det börjat detta hennes själs lösgörande från allt, som varit, och dess uppgående i en törst mer sugande än någonsin efter lifvet . . . Lifvet själf som en stor lefvande gud, hvars tillvaro hon anar med hvarje fiber? Hon vet det lika litet, som hon vet när längtan efter himmelen en gång gjorde sitt intåg i hennes hjärta.

Men det kommer en dag, då hon tycker sig stå på en tom scen, från hvilken skådespelarna försvunnit.

Ada . . . Pryhl . . . han som var som en varm luft omkring henne! — hennes rusande religiösa förmimmelser . . . hennes korta strålande älskog — ha icke alla dessa ting blott tjänstgjort som aktörer

i hennes egen lifslängtas stora skådespel? Varit färger, hvarmed hon målat sin fantasivärld?

Har hon någonsin lefvat? Vet hon ens rätt hvad det är? Har icke tillvaron blott varit en storm, som svept till och från henne befruktande stämningar. Hvad hon måste hafva är den stora värkligheten!

Och då hon genombäfvats af denna nya väntan, denna heta, nyfikna otålighet efter ett framom, kommer något så lätt och löst i hennes känslor för de människor och de upplevelser, hvilka lika som snuddat vid hennes lif, att hon själf förfäras. En dag ser hon i ett fönster i Blue Point bilden af en skön kvinna. Ögonen le med en fixerande grym blick, läpparna öppnas halft öfver små pärlhvita, jämna tänder, och de runda fingrarna, som sträckas afvärjande mot något — bukta sig med samma som en klo, färdig att hugga uti. Och så starkt lever Matilda i själfmedvetenhet, att hon vid åsynen däraf brister i gråt.

Men de grå händelselösa dagarna fortfara att långsamt och obevekligt sänka sig ned öfver henne som sängtaget i spökhistorien sänkte sig ned öfver den lifdömda för att kväfva honom. Och en namnlös fasa smyger öfver henne, att den tid värkligen skall komma, då hon helt blir kväfd. Hon vill störta upp, vill sträcka armarna mot livvets värklighet . . .

Hon börjar känna sig barnsligt tacksam för det minsta, som bryter af mot enformighetens

oskönhet, hvilken nästan antar fysisk karaktär. Atmosfären blir mättad af besynnerliga lukter, ljusspelet skämnes af vedervärdiga toner. Hon får tårar i ögonen af att se en enda skönklar dager upplysa den frostsvedda ängen. En djärf molnbildning i granna, svafvelgula, purpurblå och skarlakansfärger och med undertoner af bländande ljus från osynliga källor lyfter henne öfver sig själf.

Hon erfar animalisk fröjd vid små öfverraskningar i mat och dryck, hon kan gå och räkna ut och undra på ett feberaktigt sätt, om Ellida skall förstå dessa önsknningar. Och händer det att denna af sig själf bjuder på utsökt kaffe eller någon läcker rätt, kan hon blifva så hysteriskt glad, att hon låter flickan deltaga i den lilla fästen. Och talet breder sig ut ända till småskvaller om grannens snedsprång eller om sista omvändelsen i Morton.

Mellanåt mottager Erik besök af en del konstigt folk, hvilka han presenterar som »vänner». De konversera högröstadt och länge genom lykta dörrar, och då herrarne äntligen begifva sig af, bära de filthattarna på nacken och spotta bortåt kaminerna.

Matildas aning börjar nå det sannolikas gräns. Erik *mätte* dock gå och tänka på något. *Hvad?*! Sista tiden har han varit i ett tillstånd af sådan öfverretning, att hon knapt vågat utbyta ett ord med honom de få stunder, han tillbragt hemma.

Ty numera händer att han gör sig ledig från skolan en half vecka i sträck.

Det är tredje dagen Erik tillbringar i Chicago — en isgrå, kuslig morgon. Rå kyla tyckes strömma ut från rummens väggar. Frusen och insvept i schal går Matilda omkring, hon vistas för det mesta i köket, och intar äfven sin frukost vid köksbordet. Spiseln glöder varmt, hon sitter tätt intill och håller händerna öfver de ångande pannorna och hör Ellida gnola. Allt inom henne är tröstlöst stumt.

Fram på dagen kommer professor Gustafsson oförmodadt på besök.

Matilda har alltid varit hans favorit, och hon hyser i gengäld för honom något af dotterlig tillgifvenhet. Det smärtar henne litet att se hur stel och förlägen han nu sitter där midt emot henne — det förlorade fåret.

Efter många små hostningar rycker den hvithåriga gamle fram med sitt ärende.

— Herr Hjelm — den käre broder Hjelm — gör honom ondt, men skolstyrelsen anser att ett mildt varningens ord — det går icke an att arbetet så försummas.

Matilda stammar fram några ord — hvad skall hon väl svara? Fins i grunden *något* värre än denna tillvaro lik ett dödt öfvervuxet vatten?

Vid middagstiden ringer det häftigt från tamburen. Ellida låter klockan pingla befallande ännu en gång, innan hon makligt beger sig af genom den stängda parlorn för att öppna med ett vresigt:

— Man går bakvägen den här tiden på året.

Ett telegram till misses Hjelm.

Telegram!!

Matilda känner, att hon dock lefver, när det gula papperet dansar som en sol för hennes ögon.

Önskar träffa dig. Res till Chicago med fyratåget. Tillsäg Ellida att du öfvernattar här. Jag är i en väns, mister Svedmans hus Lake Shore 56. Vagn möter, lätt igenkänd på ljusgrå hästar, kuskens blågula livré och dörrens målade fjäderbuske.

Erik.

Matilda kastar en hastig blick i spegeln framför. Ofrivilligt lyfter hon handen och far ordnande öfver håret, blir sedan stående och försjunker utan att tänka därpå i betraktandet af sin egen bild. Sedan springer hon lätt upp för trappan och klär sig fort och darrande. Det hela är så oförståligt, att all gissning blir lönlös.

När hon med sin lilla spännrem i handen går ut ur huset, tycker hon att slätten ser så egenomlig ut. Den vintergröna himmelen döljes af simmande, lätta moln, mellan hvilka ljuset bryter fram och i stora guldflak jagar samman med skuggorna i lek öfver markerna och ned bakom buskar i dikesvattnet. Men långt borta flyter allt samman till något hårdt, kallt — dödt . . . En underlig kväll.

Hon stannar och tar ett djupt andetag, därpå skyndar hon med snabba steg mot Blue Points mörknande kulle.

TJUGONDE KAPITLET.

Fyratåget, som bestod af de bästa, nyaste wagonerna, var inrättadt hufvudsakligen till tjänst för damerna. Man kallade det allmänt »fiveo'clock-tea»-tåget. Härskarinnorna på småstationernas många luxuösa villor begagnade sig vanligen af denna praktiska utväg för att göra visiter och uppköp i Chicago, och den rymliga vagnen bar prägeln af en liten salong. Hvad det doftade af äkta rosavatten, af friska violer och »american beauties», fästa i stora klungor vid damernas bröst. Hvilket glädtigt sorl! Skrattande utrop flögo omkring, det frasade från knastrande siden, det glimmade i luften från juvelprydda, vinkande händer. Allt vanligt prosaiskt larm såsom gnisslandet af hjul, klockans gälla pingel, smällandet af dörrar, hvilket eljes trängde så skarpt igenom kupéernas kärftvå tystnad, hördes mildradt och doft genom detta brus af världslighet. Själfva de artigt leende konduktörerna skredo ljudlöst fram mellan sammetsstolarna.

I Matildas ansikte sköt småningom upp en skarp rodnad. Hon hade icke varit inne i Chicago, sedan Ada for, och denna glada, oåtkomliga värld med sin sorglöshet och sina vällukter steg henne åt hufvudet som vin. Dessutom började blotta medvetandet att vara en fattig bland idel rika värka tryckande. Hon glömde nästan, hvarför hon satt här, rätade på sig litet stelt och blickade ihärdigt ut genom fönstret.

Sedan tåget passerat små förtjusande villabyar rusade det midt in i staden bland rangliga, nedrökta hus, där bakgårdarnas sophögar glänste i aftonsolen och sluskfigurer hängde ut öfver de nerfällda järnvägsbommarna.

När lokomotivet stannade var Matilda den första, som skyndade ned på pærrongen. Hon gick fort genom alla skumma gångar till gatan och upptäckte genast den omtelgraferade vagnen bland raden af tvåhjuliga droskor.

En landå — skrytsamt elegant — stoppad med hvitt siden! . . . Tvekande närmade hon sig. Kusken, hvars mundering sken ny som allt det andra, fick syn på henne och höjde piskan mot hatten.

— Är detta . . . från mister Svedman?

— Yes ma'am.

Öfver mannens strama, skägglösa ansikte for en tillstymmelse till ett leende.

Inom en half minut tronade Matilda på de mjuka silkeskuddarna.

Hon såg sig hastigt omkring, några af damerna gingo förbi, de kastade en flyktig blick på henne, på vagnsdörren, på kusken — hon tyckte, att äfven de drogo på munnen.

Först då hästarna i sakta mak trafvade nedåt gatan, släppte henne en viss känsla af tvång.

Hon lutade sig nu obesväradt tillbaka. Aldrig hade hon i Chicago suttit i en vagn, knapt i en »cab» . . . Mister Svedman . . . hvem i all världen var han? Naturligtvis en rik uppkomling, lik Halldén . . .

Hvad kunde Erik vilja?

Vägen gick genom ruskiga stadsdelar, där okammade emigranter med djuriska fysionomier och klumpiga kläder sutto på sina säckar utanför agentkontoren, medan judeansikten, omgifna som af en gloria af upplagade skodon, stucko spejande upp genom källarhalsar och ropade ut sin vara.

Och van Burenstreet med sina ljusskymmande babelstorn till hus . . . Se hur de strömmade ut och in genom jättarnas små munnar dessa tusentals arbetsmyror . . . dörrarna viftade fram och åter likt solfjädrar i rörelse . . .

Det var som om Matilda aldrig sett detta förr, det tog sig så nytt och intressant ut från den upphöjda plats hon intog.

Närmare State Street stoppade kusken tvärt — folk svepte fram som vågorna på en skäromhågnad kust, de sökte sig i lä för den stora handelsgatans svallande haf af lif och tramp.

Matilda satte sig hastigt upp. Larm och rop fylde hennes öron, men hon genomlades af välbehag. Hennes egen säkerhet kom henne att småle ett litet segerleende, och hon iakttog spändt, hur den livréklädde banade sig väg. Ett ögonblick bländades hon af glittret från husens undervåningar . . . det gaf intryck af ett enda jättelikt konstrikt färgadt venetianskt glas . . . uppåt väggarna blänkte af guld, rubin, kristall . . .

Hon sög det hastigt till sig med ögonen, tills vagnen rullade in i skumrasket för att snart åter svänga ut på Michigan Avenue. Hur tyst . . . man hör endast det dämpade ljudet af smäckerhjulade åkdon . . . På ena sidan breder sig insjöhafvet i silfver med purpurstänk från en sjunkande sol och på den andra stå de höga, redan ljusskimrande hotellen af marmor eller dyrbart huggen granit med porfyrpelare.

Matilda ligger åter drömmande tillbakalutad . . . Detta är det rika, skrytsamma, smaklösa Chicago med sitt öfverflöd på guld och rika stenar — de fashionabla modeaffärernas, pensionatens, läkar-millionärernas Chicago . . . Så underligt förvirradt det hela är — folk ser på henne, hennes vagn är den nyaste, mest skinande af alla . . .

Men palatsen och de breda granittrottoarerna försvinna . . . Upp mot gatan sträcka sig sammetsmjuka gräsmattor, i hvilkas midt, på förnämt afstånd resa sig boningar, stolta i sin undangömdhet. Något i sammansättningen af dessa torn och

vinklar ger intryck af nobelt förstånd . . . de ligga där, dessa vackra hem den breda släta avenyn utefter som förstående syskon, skilda i tanke och form men med starkt tycke i tonen . . .

Nästan ljudlöst gungas Matilda fram på Lake Shore. Hon ser uppåt. Blekt, entonigt röd täcker himlakupan öfver stad och land. En oändlig melankoli, ett vemod omfattande allt i världen sveper öfver hennes själ.

Vagnen stannade. Med ett skälvande grepp öppnade hon dörren och hoppade ur midt emot en grind.

Kusken gaf hästen en klatsch och svängde en annan väg upp till husets baksida.

Grindstolparna voro gjorda af konstigt hopfogade, ohuggna granitstycken, och från dess topp och från otaliga springor tycktes växa fram massor af lysande blad.

Matilda iakttog allt nervöst noggrant, där hon långsamt gick den cementgjutna gångstigen upp till villan, inramad af sin smekande gröna matta. Trappan var öfverbygd af en balkong och ned efter de i grottstil hållna pelarväggarna arbetade sig vinrankor. Genom ytterdörrens stora ovala glasruta kunde hon se in i en halfljus, mattlagd förhall. Några japanska jättevaser föllo henne i ögonen, och hon tänkte på, hur besynnerligt det var, att de stodo fulla af röda chrysantemum — hennes älsklingsblommor!

Så slöt hon ögonen och tryckte modigt på knappen. Som hon gjort det öfverfölls hon af panisk skräck, så att hon måste fatta i ledstången för att icke bokstafligen falla omkull.

Det dröjde en god stund — hur underligt lif löst huset föreföll.

Och hos henne, som stod därute bidande, samlade sig alla förnimmelser i en ytterlig leda för hela detta ensamma lif af slitande stämningar . . .

Hastiga steg — någon kommer springande öfver mattan därinne, och dörren slås upp. Det är Erik.

— Erik ropade hon halfkväfd. Hon hade så när handlöst kastat sig om hans hals.

Utan att röra henne, retirerade Erik Hjelm några steg tillbaka, lade handen på hjärtat och bugade sig skämtsamt ända ned till jorden.

Därinne i skymningen stod hon och rättade på sina kläder och hviskade nervöst:

— Erik låt mig bara slippa de främmande människorna — fins det inte ett litet ensamt rum, där vi kunna talas vid?

Erik brast i ett skratt, som ekade i den hvälfda hallen. Så sprang han bort till väggen — och i en sekund utstrålade bronsfiguren därborta vid trappan från sin upplyfta fackla oräkneliga små färgade lågor.

Erik var ju klädd i frack och hvit halsduk! Fäst således — och Matilda som . . .

Men hon hann icke tänka en redig tanke, ty Erik drog hennes arm under sin och nästan släpade henne genom förhängen af något mjukt tjockt stoff in i ett rum, där hon i förvirring urskilde en engelsk spisel, bakom hvilkens galler en väldig stockbrasa blossade.

TJUGUFÖRSTA KAPITLET.

Hon ryckte sig lös.

— Men hvad *är* allt detta för komedi? Inte är jag klädd till fäst, jag känner ju inte människorna, hur kunde du . . .

Eldskenet lyste öfver hennes ansikte — det blef till bara glöd med ett par oroligt brinnande ögon.

Erik stod stilla och njöt af hennes förvirring.

— Hvad du är söt, Mattis, hviskade han slutligen — och ung . . . som förr i världen.

Så röd, så upphettad han var — hade han druckit?

— Erik — bad hon nästan rädd — låt mig resa hem igen . . .

Då kom det — störtade fram alltsammans som en lössläpt flod. Stormande grep han henne med båda händerna om lifvet, så höll han henne på armlängd ifrån sig, hans kinder blossade, hans ljusa ögon sprutade glädje. Och åter släppte han henne, for bort och slog upp dörrar på vid gaf-

vel . . . ljus, ljus . . . bara ljus . . . rent af bedårande glans . . .

— Kom, kom, ropade han.

— Men —

— Kom — bara kom.

Hon måste följa med, allt blef till en enda rifvande yrsel.

Hon såg ett bord, glimmande af silfver, af kristaller . . . hade Erik blifvit tokig? . . . Han ryckte till sig en butelj, lät korken smälla och den fradgande vätskan skumma i glaset.

Nästa ögonblick låg han på knä för henne.

— Min hustru — drick . . . det är en symbol för det nya lif, jag från denna dag ber dig dela . . .

Och då hon bedöfvad, darrande, med vidöppna ögon och toaletten i oordning tog glaset och alldeles mekaniskt förde det till sina läppar och åter räckte honom det, sprang han upp i yrande fröjd och kastade de båda pokalerna i det spegelblanka golvet, där de krossades med en spröd klang.

— Jag är en rik man, Matilda Hjelm . . . fattar du det? Rik, rik . . . och rikare skall jag bli . . . rik som en knase, lita på det, du — önska dig något bara! . . . Se allt det här är ditt . . . Mattis, att jag skulle skåda denna dag.

Och det stora, stumma huset fylldes af deras skrattande, jublande röster, af tramp af lätta brådskande kvinnofötter och af hurtiga steg. Upp och ned, ut och in ilade Erik Hjelm och hans hustru som barn, hand i hand, rusiga af lycka, heta af

törst efter att njuta. I ett ögonblick voro de lika förenade som människor, träffade af en plötslig gemensam olycka. Hvad som varit föll af med ens som en förklädnad . . .

Det ofattbara, det gränslösa hade skett. Matilda sam någonstädes högt upp på ett rosenmoln, hennes sinnen drucko in prakt, hennes händer vidrörde sagolika ting . . . Inga tjänare störde henne denna kväll, Erik hade velat hafva det så, och det var bra, det var det bästa af allt . . . Nej . . . badrummet med sina marmorväggar, de djupa sängkamrarna med sitt luftiga siden, *det* var bäst — alltsammans var bäst — och det var *hennes*. Hon började förstå det. Hon bäfvade . . . hon var ung . . . hon *var* ung.

De drucko champagne och åto läckerheter och sågo öfverallt sina anleten förvidna återspeglas i konstigt formade silfverpjeser. Erik gjorde piruetter utåt golfvets bonade plankor — man behandlade sin egendom litet öfverlägset skämtande . . . »rika uppkomlingar»! nåja — tusan så många i alla fall, som hade lust att ikläda sig det där lilla namnet . . .

— Erik — nu måste du berätta, jag är rädd att mista förståndet, *är* inte allt till slut en dröm?

Det kom gladt, otåligt. Matilda hade glidit ned på mattan framför parlorns halfbrunna eld.

I skenet värkade spiselns groteska metalldrakar och figurer fantastiskt, och eldskimret fortsatte

makligt uppefter de mångfärgade onyxstenarna. Ån lyste de guldfärgade plattorna kallt blå, än djupt röda. Det föll en purpurstrimma öfver tigerhuden därborta — — hvad det öppna, röda gapet och de skarpa, krökta tänderna stucko egendomligt af mot den indiska mattans bisarra ornament . . . dunmjuka konturer af svällande soffor och buktiga små spegelytor glimtade fram mellan blommande växter . . . I flygelns skära polerade rosenträ återgafs litet virrigt bilden af den gröna lampskärmen af svampliknande spetsar . . . Från taken sänkte sig ned en krona af sammanflätade liljor, i hvilkas kalkar stirrade glödlampor . . .

Erik hade velat tända dem, han var som galen efter ljus, Erik, men hon ville det icke, brasans glöd var något så nytt, så underligt. Här ville hon höra sagan — — den vidunderliga värlighetssagan. Hon kröp ihop som en liten katt . . .

— Berätta.

Den ena handen hvilade i Eriks. Utan att tänka därpå hade de återtagit gamla, förtroliga vanor.

Erik strök upp hennes klädningsärm och kysste den fina lofven. Så sträckte han ut sig i stolen och lade fötterna på kamingallret.

— Joo du — — sådant händer bara i Amerika . . . hela det här huset har möblerats på fem dagar . . . jag hade gått och kikat på lägenheter en hel månad . . . ville imponera på dig, förstår du väl . . .

Han talade litet högröstadt, hade tydligen en del champagne i hufvudet. Men en dag som denna — hvem undrade på det!

— ... Förrästen har jag länge jobbat med det här, du har nog tyckt, att jag varit en riktig grobian — det förtänker jag dig inte — han förde hennes fingertoppar till sina läppar — förlåt din stygga murre, en sådan oerhörd spänning, ser du ... — Hela mitt lif har jag haft håg för slikt ... när jag läst om alla historier inifrån Newyorks Wallstreet, har det jäst i mig som i buteljen därute — men aldrig trodde jag — —

Han tog upp näsduken och torkade ögonen, fortsatte litet tårmildt:

— Vår Herre är nådig, du — jag började klämma till då i oktober ... i fjol du mins? Först med socker, det gick åt fanders, jag förlorade två gånger. Så tog jag ett napp i bomull, vann — obetydligt. Sedan gick det löst på spannmål ... jag kom tillsammans med en hel del folk ... ja ja, om allt det där hinna vi tala sedan ... Allt-nog: dum är jag inte och bondtur har jag, så folk gapar ... det har gått på deras pängar ... men — jag törs knapt tala om det, då blir du rädd, Mattis, det *hade* kunnat störta oss — jag lånade själf ...

Matilda ryste, helt inne nu i det spännande äfventyret.

— Men det lyckades, du! Förra veckan stod det stora slaget, jag vann på två dagar — — vann så jag blef en rik man ... inte precis millionär ...

men jag skall allt komma därefter en dag — med vår Herres hjälp — är ett godt stycke på väg... det här kostar inte småsummor må du tro.

Millionär!

Matildas bröst häfdes sakta, ögonen tycktes växa, där de stirrade in i den svaga elden.

— Men du *kan* förlora det — hviskade hon.

— Ne-*ej* bevars — åhnej.

Erik steg upp och trampade med fasta steg den dyrbara mattan. — — Jag skall röra mig försiktigt — fast djärft — det är min natur.

Han vände med ett sving på klacken.

— Så är det tusen små finter — pschaw — det kom en föraktlig fingerknäpp — har redan genomskådat en hel del...

Matilda såg hastigt upp.

— Vi måste göra förfärligt mycket godt, Erik — och alltid handla rätt.

Han hade kastat sig ned bredvid och sökte lösgöra hennes bronsbruna hår.

— Rätt? hvem har tänkt göra orätt... så vacker du är så här, nu skall du klä dig som en Newyorksdame — jag vill, att fruntimmerna ska spricka af afundsjuka.

Leende böjde hon sig undan.

— Ja men humbug och sådant...

— Äsch — liksom folk inte stode öfver öronen i humbug både här och där... Allting är humbug — kom det myndigt.

— Utveckla oss — utbilda oss måste vi — till själen.

— Du skall få bokskåp med det utmärktaste i världen . . . gamla rara exemplar, om du vill . . . vi ska naturligtvis resa, köpa taflor, »uppmuntra konsten», du — vara med om allt stiligt och bildande i världen . . . Herre Gud, Mattis, begriper du inte, att för pengar får man *allt*.

Hon lade sitt hufvud upp mot stolens lena kant . . . jublets heta blodvåg steg . . . Hon blef rädd för ödet. Tårarna kommo henne i ögonen.

— Atle — min lille Atle!

— Gråt inte — åh gråt inte!

Erik böjde sig öfver henne, han kysste hennes kinder och hår.

— Vi ska resa ett monument, värdigt en prins . . .

— Jag längtar efter Ruth — Erik.

— Så fort solen tittar fram imorgon, far jag efter henne . . . Ingen Yankeetös i United States skall få bättre uppfostran än hon, lita på det.

Matildas hjärta öppnade sig, hon log mellan stilla, ljufliga tårar, hon kände starkt medlidande med sig själf.

— Här Erik — hon lade hans hand på sin panna — här har det bränt och slitit och rifvit må du tro — jag har allt kanske förtjänat att få litet roligt . . .

— Naturligtvis. Erik reste sig och klappade henne beskyddande på hufvudet. Han kom in i en ny tankegång och började åter sin gång fram och åter.

— Ne-nej — det har just varit det där jag tänkt på. Du behöfde få reel, fast mark under fötterna . . . något värkligt och sundt och inte allt det där jagande i molnen . . . Herre Gud: drömmar — det onyttigaste af allt! Naturer som du behöfva något påtagligt — men du är för mycket artist så där — du förstår — för att nöja dig med att röra till puddingar eller gå i sockenstugor — Nu skall du börja lefva, så att det *käns* . . .

Hvad han var god i alla fall, Erik — och så bra och duktig . . . magrat hade han också, och det klädde honom.

Glöden började falna och sjunka samman.

— Tusan — inte behöfva vi sitta i mörkret.

Och plötsligt strålade de många liljorna ut skarpa smaragd- och rosenlågor öfver det varma, färgmättade rummet.

Matilda sprang upp, hon skrattade till ett pärlande friskt skratt. Något otåligt, lifsungt sprängde på . . . det ville, måste bryta ned alla hinder som skört glas.

Hon slog armarna om Eriks hals.

— Jerker, hvad du ändå är för en stor, rar gosse.

Han stod stilla under hennes smekning. Med ett uttryck af fröjd strök han långsamt sin hustrus kind.

— Ändtligen har jag fått tillbaka min gamla lyckliga Matilda, sade han förnöjdt.

Hon har skyndat upp före Erik på det rum, där hon skall tillbringa natten. Det är mörkt och hon går fram till det stora fönstret.

Därute har blifvit natt. Himlen är ett kallt, slätstruket blått hvalf öfver den tysta, hvitglindrande avenyn. Högt uppe seglar en gyllene månskära omkring i det tomma med en ensam blek aftonstjärna till drabant. Vintern är kort härute... snart kommer solen i stort — då är det vår...

Vår...

Omkring henne har blifvit så plötsligt ensamt och stilla. Genom det tysta huset kan hon höra Erik tralla gladt.

Då får hon en egendomlig förnimmelse. Det är som förmådde hon i ett nu uppsuga uti sig hela det rusande lif, som ligger framför. Hon genomlefver det, tills det icke har något kvar, som hennes själ ej ägt, och hon blickar förbi — ut i ett tomt — tomt jätterum.

Hennes ögon blifva skimrande bleka. Något skyggt — som af straffadt, bedjande barn — kommer i uttrycket. Men hon rätar sig hastigt, står stolt och rak med ett trött ironiskt leende på läpparna.

— *Detta* — det var då lifvet!

